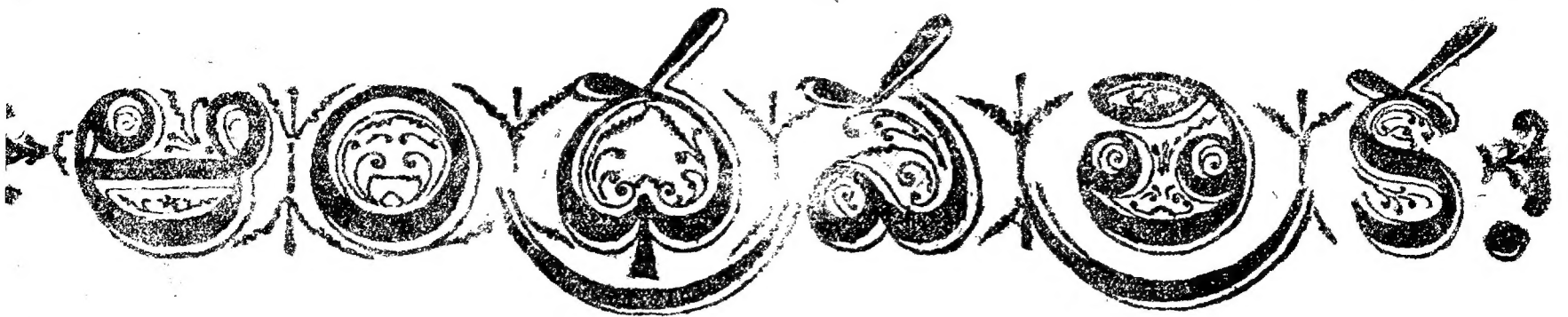

Register No. M. III8.

Post Box No. 212.

వి డి వ త్రి క 1-కి 0-1-6

Telephone No. 544.

ప్రతి దినము ప్రకటింపఁబడును.

Vol. 11
సంపుటము ౧౧

చెన్న పట్టణము 1924 వ సం॥ అక్టోబరు నెల 20-వ తేది సోమవారము
శ్రీ రక్తాక్షినామ సంవత్సరము, అశ్విజమాస బహుళ సప్తమి ౭.

No. 169

సంచిక ౧౬౯

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

నొప్పు గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. వంచభాష చీటి కూచి కొనిన మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము న క ల వి ద

తలనొప్పుల మాన్పును, నాయపుబొట్ల బాపును,
పార్శవు నొప్పుల బారదోలును, పొట్లగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును బావుల రూపుమాఘను.
దగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

నొప్పులకు నంజీవివంటిది

ఈమందును తుదగానే శుభము వట్టుటవలన శరీర
మందలి జష్మదాళములను తొలగించి జహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేసును.
విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.

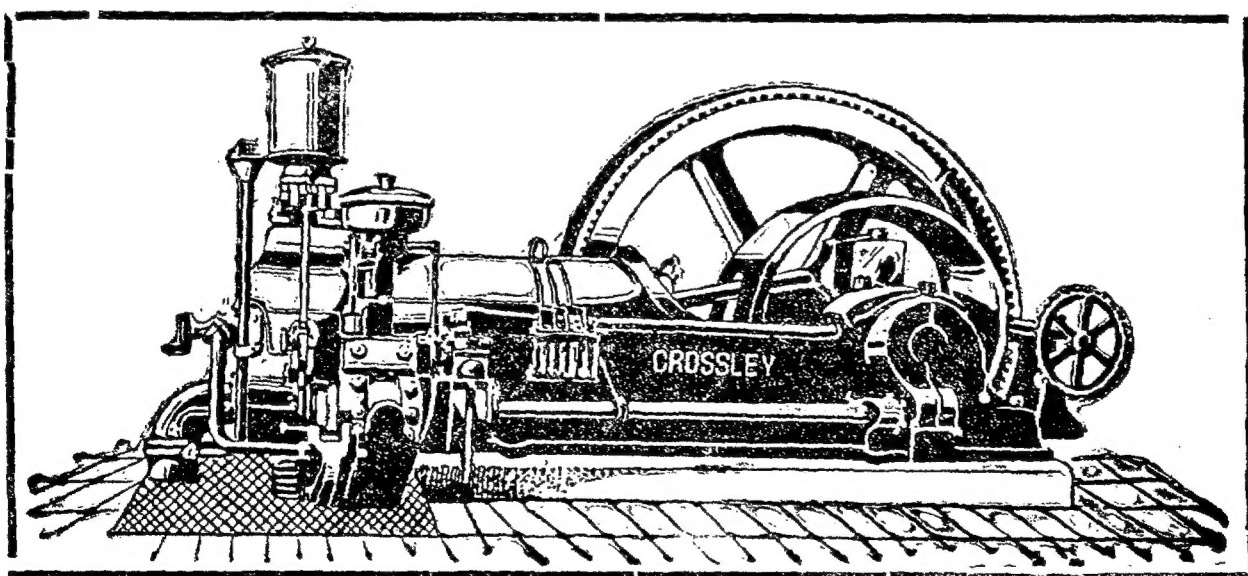

చక్కనిడబ్బితో నహా సీసా 1-కి రు 0-10-0; డజన్ 1-కి రు 6-4-0. ప్రతియింట నుండవలసినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుళెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి

క్రాస్టిగాను అండ్ ఆయిల్ ఎంజినులు

ప్రపంచమునందు మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనవి, మితవ్యముగలది.

మిక్కిలి శ్రేష్ఠ
మైనరకము, ఇం
టర్నల్ కంబస్టన్
ఎంజినులు త
యారు చేయుట
యందు 50 సంవ
త్సరములు అను
భవము గలదు.

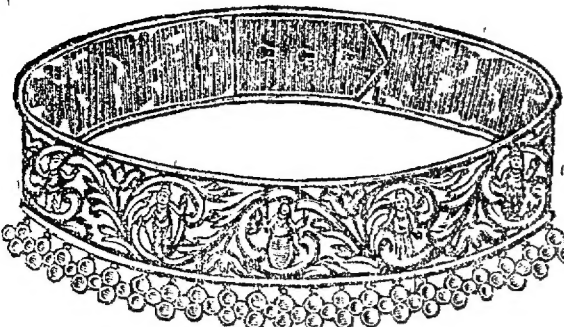
నూతన ఎంజిన్
రింగు శాస్త్రము
నందు తెలుపబడి
నప్రకారము సరి
యైన వైపుము
మూవరు మొద
లగువాటితో
గలదు.

అనుభవము జాస్తిగానుండవలసరములేదు. మిక్కిలి సరసమైన క్రూడాయిల్ నూనెను ఎంజినుకు ఉపయోగించవచ్చును. మిక్కిలి మితవ్యముగలది.

ఎంజినిర్లు, రైసుమిల్లు స్వంతదారులు, వ్యవసాయదారులు, యితరులు మాకు వ్రాయకోరెదము.

క్రాస్టి బ్రదర్స్ (లిమిటెడ్) 14' బ్రాడ్వే, మద్రాసు

అలస్యము చేయక ఒక దఫా మా ప్రదర్శన కాలకు వచ్చి పరిశీలింపుడు.

నాగవత్తులు

ఇవి 6 సవరములు మొదలు 14 సవరములకు అనేక మోస్తరులలో నవనాగరికమునకు లెగివట్టు తయారుచేయబడును. పాతికాపక అంగుళము మొదలు ముప్పాతిక అంగుళము పెడబునరకు చేయవచ్చును. వీటికి తరుగునహా మజారి రు. 25 లు మొదలు రు. 35 లు వరకు గలదు. పుష్కర గమలు, పట్టెకెంపులు, గర్జములు మొదలగునవి చేయవచ్చు. ప్రత్యేకముగా సామ్య యియ్యవలెను. అన్నిరకపు వెండిసవరములంగారు వెగలు, సామానులు స్టాకు లో సిద్ధముగానున్నవి. ఒకసారి వచ్చి ఒక చిన్నఉరువునుమావద్ద తీసిన మానవ్యము మీకు తెలియును. మాచి తేలికతపు 172 పుటల క్యాలిబరు 1.కి రు. 1. ఉప్పిడి రామయ్య కెట్టి, గురుస్వామి కెట్టి కంపెనీ, నగలవర్తకులు, 25, చైవాబాదురోడ్డు, మదరాసు.

వెలస్వల్పము! ఫలమత్యధికము!! ప్రతియొక్క రుతప్పక వాడతగినది!!

పాశ్చాత్య ఔంకటాచలపండితులు వారి లోకానుభూత కర్మమారణం—ఈ దివ్యవృక్షము మిక్కిలి నిరుపద్రవకస్తూరి, గుండుపపువ్వు, పచ్చకస్తూరి, అమూల్యమైన వనమూలికలచేర్చి తయారుచేయబడినది. ఇంత విలువగల ఔషధమువీడవారు మొదలు భౌగోళికముల వరకు కష్టములేక కొనుటకై 250-300 మాత్రలు గల బుడ్డి 1-కి ధన 0-4-0 కే యివ్వబడుచున్నది. 6 బు 1-4-0. పూనిండు, పోష్టభగ్యతేరు. దీక్షలు మొదలు పెద్దలవరకు సాధారణమైన వ్యాధులన్నిటికి అనుపానభేదములతో వాడవలెను. ఇంకాక ఈ దిగుత లెంపబడినది అత్యద్భుతమగు గుణమిచ్చును.

వ్యవ్యర్థాజరసాయనము:—బలహీనత, రక్తిములేనివారు, నిశ్శక్తులు, జ్ఞాపకశక్తిలేనివారు, అతి శ్రేకాకము వలగు వ్యాధులు కలవారి కిదిరామబాణముగలది. వైద్యానులను తుదుర్బుటయేగాక మంచిర కృత్తిని, అద్భుతమైన ధాతువృద్ధినికలిగించును. 2-0-0

మహావృంకామలకలైలు:—కండ్లముంటు, నిద్రలేమి, మనస్సుకు వ్యాధులము, విశువని తలనొప్పి మొదలు పనిచేయవలసిన మొదలగు ఇతర, నేత్రరోగములను తప్పక తుదుర్బును. 0-8-0

వృధుపరిహరణ:—ఎట్టిరకము తీట, పొడ, ఎంతకాలము నుండియున్న ను మూడుపూటలలో మాడిపోవును. 0-4-0

కాకికొంజము: కండ్లలో ఎఱుపు, నీళ్లు కారుట, మనక గాయములు, కండ్లనొప్పి, కండ్లముంటు మొదలగునవిమాయమగును. 0-8-0

మా ఔషధములన్నియు ధర్మస్వల్పము, ఫలమధికము. దీనినిజూ ఒకసారి మా ఔషధములు కొనినవారికే తెలియును. పాశ్చాత్య ఔంకటాచలపండితులు, వైద్యకాలాధికారి, ప్రధానవైద్యులు. 1

(594)

శ్రీ సీతారామవైద్యశాల, మైసూరు.

గోదావరి హిందూ సమాజము

వారు ప్రచురించిన భగవద్గీత

1593

చక్కని నులభనచనము. నుండనిమైన బైండు. సాగనైన గ్లాజాకాగితములపై ముద్రితము. మేల పడితాలు. ఈ నులభతేలి వనగ్రంథము దైవజ్ఞానమును సాక్షాత్కరములను తెల్పుచు, ఎల్లరకు సత్సంకల్పయుక్తమై యుండును. ప్రతిహిందూగృహమునందును నలంకరింపదగిన దివ్యగ్రంథము.

పై పుస్తకములు ఈ క్రింది వారివద్ద దొరకును: కార్యదర్శి, గోదావరి హిందూ సమాజం, రాజమండ్రి.

సెంట్రల్ బుక్స్ డిపో, రాజమహేంద్రవరము.

వేపచెట్టుయొక్క మంచి

గుణములు గలిగిన టాయిలెట్ అండు ఔషధసంబంధమైన

వస్తువులు

జుట్టొంట్టు:—కార్యాకే ఇతర ఔషధసంబంధమైన నుల్లు బుడ్డికింపెను శ్రేష్టమైనది. చర్మమును తనివేయును. మిక్కిలి గుర్తుతడుగా వాడవచ్చునది. 8 బిల్లులపై 1 కి ధన 0-12-0.

జుట్టొంట్టును దుశ్చయ్యము:—తేలికపైలతో దంత భాదనము చేయుట అవసరమి తెలిసివినయమే. బ్రహ్మలో మర్రి ఔషధము దంతయ్యమును చేర్చి దంత భాదన న మా తేలిక కొనుట లాభమంది. వేపచెట్టుయొక్క మంచిగుణము లన్నియు నిందులో గలవు.

బుడ్డి 1 0-0-0; చిన్న పొట్టు 1 కి 0-2-0.

మర్రి సాటూయెట్ పిండి చుట్టమునకు, చర్మమునకు వేపమునకు తగినది.

దర్బా 1 కి 0-10-0; ప్యాకెట్టు 1 కి 0-8-0.

హిందూ శివజనండు హిందూ దేశపు పరిశ్రమము, ధనము చే తయారుచేయబడినది.

SRI KRISHNA BROTHER, 123 Thambu Chetty Street, MADRAS. & Mr. V. V. KRISHNA IYER Palghat

కడవిన 30 సం॥ రమలనుండి మిక్కిలి ప్రసిద్ధిచెందినది, నమృకమైనది, కత్తిలేని వెండికి సవరముబంగారుకు, శ్రేష్టమైన మణులకు పూచీయివ్వబడును.

స్థాపితము 1893

ఈ రకము యొక్క ప్రత్యేకముల గా జాలకు మజారి జత 1-కి రు. 5 మొ 10 వరకు గలదు. కావల సిన ఎడల వి. పి వ్యారా పం ప బకను. ట సీముకలలు అన్ని రకముల పట్టెకెంపులు, పుష్కరాగము లు చెక్కిన న గలు, బంగారు వెండి నగలు, యితర సామా నుల క్యాట లాగునకు వ్రాసిన ఇనాముగా పంపబడును.

వీకంసి చీబిల్ దాన్ అండు సన్న, మాన్యుఫ్యాక్చరింగు క్యాలిబర్లు, తపాలపెట్టె నెం 225, 112 చైవాబాదురోడ్డు, మదరాసు.

ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ కేసు

మదరాసు శాసనసభ

(సభ్యులచే)

శాసనసభలో ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ కేసునుగుర్చి నేను తెచ్చిన తీర్మానమును ప్రభుత్వమువారు నిరసించిరి. ఈవిషయమును పత్రికలు విమర్శించినవి. పత్రికావాగ్ధ్యానములు మోతావి. నే తెచ్చిన తీర్మానపునకటాను నేను లామెంబరు గారికి ముందిచ్చుట తప్పని కొన్నిపత్రికలు వ్రాసినవి. అందుచే మొదటినుండియు జరిగినట్టి జ్ఞాపకమునకు తెచ్చికొట్టిని. నేను లామెంబరుగారికి. నకలునిచ్చినట్లు నాకు జ్ఞాపకము లేదు. నేను ఆయన కంబలించియములను చూచాయగ తెల్పి తిని. అప్పుడాయన “నేను బోలీసువారిచర్యల పరిక్షించుచున్నాను. ఈకేసువిషయమున సంగతులన్నియు కనిపెట్టుటకు రెండురోజులు పట్టును. అందుచే శాసనసభలో నీ తీర్మానమును పెట్టుటకుముందు రెండురోజులు వ్యవధియిస్తే నేను సంజాయిషీ చేప్పకొనివలెవుతుంది” అని నాతోచెప్పి యున్నారు. కాని ఆసమయమున ఆయన నాతో తాను గవర్నరుగారి కీవిషయమును చెప్పినట్లుగాని గవర్నరుగారు నాతీర్మానము చర్చింపనీయరనిగాని నాకు తెలుపలేదు. తరువాత ఈపక్ష సభలోకిరాగానే లామెంబరుగారు ఇట్టి తీర్మానము సభలో చర్చకువస్తుందని నాకు ముందే పత్రికల ద్వారా తెలిసినది. అందుచే గవర్నరుగా శీఘ్రచేయు విధివి పోవుటకుముందే కేబినెట్ వారిలో నాలోచించి యీచర్చ చర్చింపనీయకుండచేయుట కాజ్ఞయిచ్చెనని చెప్పిరి. ఇచ్చట నా ఔదార్యము కొంతపారపాటైనది. లామెంబరుగారు ఈ తీర్మానమువచ్చు నని ముందే గ్రహించిరి. అందుచే గవర్నరుగారి యాజ్ఞాప్రకారమును పాఠిరి.

ఇట్టి తీర్మానము చర్చకువచ్చునని గ్రహించి గవర్నరు గారిని సహవాదులు తప్పుత్రోవకు లాగుటకు శాసనసభ జరుగుకాలమున గవర్నరుగారి నింకొకచోటికి పోనీయక ఆపియుండవచ్చును లేకా వారితో తంతుల ద్వారా ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరిపియుండవచ్చును. స్టాండింగ్ ఆర్డరు లను లాను గవర్నరుగారికి బోధపరచి యుండవచ్చును. లేనిచో గవర్నరుగా రిట్టిఅధర్మమున కొడి గట్టుకొనరు. ఈవిధముగా గవర్నరుగారిచర్య విమర్శింపవలసి నలసివచ్చినందులకు చింతిలుచున్నాను. ఇండియా ప్రభుత్వము చట్టముకేడనున్న గవర్నరు స్వాతంత్ర్యము కల దొమినియను గవర్నరువలె నుండలేదు. కొన్నివిషయముల కాలదు లా ప్రకారము బాధ్యతవహింపవలయును. కాని తమ పరిపాలనకు ప్రారంభమునందే గవర్నరుగా రిట్టిదానికి బాధ్యులైనందుకు చింతిలుచున్నాను. గవర్నరుగారే తిరిగి ఆలోచించు కొనినప్పుడు తా నొనర్చిన చర్య సక్రమమని యొప్పుకొనును. ఇక అధ్యక్షుని రూలునుగుర్చి కొంత చెప్పవలసియు న్నుది. గవర్నరుగా కొక తీర్మానము చర్చించుటకు వీలులేదని రని గవర్నరు మెంటునభ్యుధు చెప్పినపుడు దాని నధ్యక్షు డంగీకరింపకతప్పదు.

ప్రెసిడెంటు రూలింగునకు వ్యతిరేకవాదనలు లేటెల్లముగానున్నవి. ప్రస్తుతం స్టాండింగ్ ఆర్డర్ ప్రకారము శాసన సభలో గవర్నరు రెండువిధములుగా ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుపవచ్చును. ఒకటి ఉపవాగ్ధ్యము, రెండు వ్రాతపూర్వకముగు సందేశము. కాని కబురుపంపుటకు వీలులేదు. ఇక తీర్మానములనుగుర్చి గవర్నరు (1) మెంబరు ఆనుమతిని వీడినప్పుడు (2) చర్చకాపలసిన తీర్మానమువ్రాసి ప్రెసిడెంటుకిచ్చినపుడు (3) ప్రెసిడెంటు తీర్మానము క్రమముగా నున్నదన్నప్పుడు (4) స్టేటుమెంటుకొన్నింటిలో చదివినపుడు ఇట్టి సందర్భములకు పూర్వము గవర్నరు తీర్మానము శాసనాలకు.

అంతే గాక గవర్నరు ఆనుమతి యైనతర్వాత తీర్మానమును మార్పుతోపెట్టినపుడు ప్రెసిడెంటు గవర్నరు తీర్మానము నాపినాడని చెప్పగనే రూలింగునియగుడుడు.

శాసనసభలో నేను తీర్మానమునుగుర్చి చెప్పదలచిన సావకాశము తప్పిపోయినందున ప్రజల కీవిషయముల బహిరంగపరచుచున్నాను.

చుండుకు నూనె

వెల సేనా 1-కి రు 0-8-0 వి. పి. సహా 11-0

ఈ నూనెను రాచిన చుండు పొట్టురాలుట, జిల, గోకుడు పుండ్లు పెయిదలగునవి మూనును. దీనివలన వెల్లుతులకు హానిగలుగక చక్కగఁ బెరుగగలదు. అమ్మకాంజనం డిపో, మదరాసు - బొంబాయి.

భారత సంస్కరణముల విచారణ

సర్ పురుషోత్తమదాసు రాకూరుదాసు సాత్యము

ద్వంద్వ ప్రభుత్వమంతరింపవలెను

వాద్యతనానంగిన బాధ్యత నేర్చుకొనవచ్చును

(అ. ప్రె. స్వేషలు సర్వీసు)

క్రాసుపరీక్ష ప్రారంభము

సర్ పురుషోత్తమదాసుగారు సర్ ఆల్ఫ్రెడ్ హిందెరు మడ్డిమ నగారికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు, ఆయన గావించిన నూతన లిస్టి యును బ్రీటిషు సామ్రాజ్యంతర్గత స్వపరిపాలనమునే యుద్దేశించినది చెప్పిరి. భారత ప్రజలందఱును బ్రీటిషు సామ్రాజ్యం తర్గతస్వపరిపాలనము నంగీకరించుటవలన ఆయన దానిని మేము రాండములో దెల్పుట అవసరమని దలంచెను. బొంబాయి లోని నియోజకవర్గము విజ్ఞానసంపన్నమై చక్కని విచక్షణ జ్ఞానము గల్గియుండెను.

అధ్యక్షుడు:- బొంబాయిలోని యెన్నికదారులు సామాన్యవ్యవహారములందు సరియైన విచక్షణ గల్గియుండునెడల, విజ్ఞానసంపన్ను లేగాక బహుళలో ప్రతిమనుష్యుడునుగూడ సత్పరి పాలనానిపుణులను దెలిసికొనగలరు.

సాక్షి:- మేము రాండములో నేను జనసామాన్యమును సామాన్యజ్ఞానపరులతో పోల్చియుంటిని. బొంబాయి రాజధాని యెన్నికదారులు జనసామాన్యముకన్న యెక్కువ విద్యావంతులై యున్నారు. వారినిగూర్చి మేము రాండములో చెప్పితిని. బొంబాయిలో పిఠులలోనివారు సత్పరిపాలనమును గ్రహించ గలరు.

ద్వంద్వవిధానము

అధ్యక్షుడు:- ద్వంద్వవిధానమునకు మిరుకేయు ఆక్షే పణ అది చీనియున్నదనియు, బలమైనది గాదనియేనా?

సాక్షి:- అది విభజనపై యున్నంతకాలము బలముగ నుండజాలదు.

అధ్యక్షుడు:- సంయుక్త ప్రభుత్వ మెప్పుడును విభక్త ప్రభుత్వముకన్న బలముగనుండునా?

సాక్షి:- అవును. ఒకవిధముగ జూచిన ఒకమనుష్యుడు మార్గములను ప్రయోగించు నెడల చాల దృఢము గనుండును. కాని అది వాంఛ నీయము గాదు. ప్రభుత్వము సంయుక్త మైనంతమాత్ర మున సుగుణములేదు. ఆసంయుక్తము బాధ్యతతోగూడు కొన్నచై యుండవలెను. సంయుక్తతయు, బాధ్యతయు గలసి యుండవలెను.

అధ్యక్షుడు:- ఇప్పుడు ప్రభుత్వము విభక్తమైయుండు లవణ ద్వంద్వవిధానము దుర్బలమైనదని చెప్పవచ్చును. ఆక్షేప సంస్కరణములకు పూర్వమున్న ప్రభుత్వ విప్పటిదాని కన్న బలవంతమైనదని చెప్పగలరా?

సాక్షి:- బలమునుబట్టెను యెడల అందు లోపములు గూడ గలవు.

అధ్యక్షుడు:- అట్లైన మీరు దెల్పు ప్రభుత్వము బలవ త్తరముగనుండు సంయుక్త ప్రభుత్వమేనా?

సాక్షి:- అవును. కాని ఆ బాధ్యత లేకుండు లోపము లేకుండవలెను.

అధ్యక్షుడు:- అయితే సంస్కరణములఫలితము ప్రజా సానుభూతిని బలమును బడయకుండ ప్రభుత్వము దుర్బల మగుటయేనా?

సాక్షి:- ద్వంద్వవిధానము పనిజేసినవిధముజూడ అట్లే గాన్పించుచున్నది.

అధ్యక్షుడు:- మీ విజ్ఞప్తిలో బాధ్యత విభజన మై యుండునెడల పరిపాలనాకార్యక్రమ మంతయు యిప్పుడున్న ఆర్థికమూలములతో జరుగుట దుస్సాధ్యమగునని చెప్పచు, సం రాష్ట్రములవిషయమును దెల్పి, అచట అధికారులయొక్కయు, అజ్ఞానములయొక్కయు మిశ్రమ నిచారణసంఘము వ్యయము తగ్గించుటకు డివిజనలు కమిషనరుల ఉద్యోగములు తగ్గింపవలెనని నూచించినదియు, ఆ ఉద్యోగములు అఖిలభారతపు సర్వీసుసభ్యులకు బహుమానములు గాన ఆ నూతన ఆచరణలో బెట్టుట కేమియు జరుగలేదనియు చెప్పిరి. ఆ ఉద్యోగములు రద్దుజేయుటకు మీరు చెప్పినవిగాక వేర కారణములుగూడ నుండునని మీరు దలంపరా?

సాక్షి పట్టుదల

సాక్షి:- అధికారులును అనధికారులుగల మిశ్రమని చారణసంఘ మిట్టి నూతన గావించినపుడు యెవ్వరికినిగాని నురి యేకారణమును తట్టియుండదు. మరియొకటి జేప్పెదను. నాప్రే టుమెంటు నావద్దనున్న పరికరములపై నాభారపడియున్నది.

అధ్యక్షుడు:- ఇట్లుహించుట ఆన్యాయమని తలంప రా? అదియొక్కటియే కారణమని తలంచెదరా? డివిజనలు క మిషనరుల ఉద్యోగములుండుట జిల్లాలపరిపాలనము బాగుగ సా గుటకు ముఖ్యమని తలంచువా రుండవని యనుకొందురా?

సాక్షి:- మీరొప్పుడు దెల్పునంగతిని గూర్చి నాకేమి యు చెలియదుగానయి అభిప్రాయమునే మార్చుకొనవలెదెదను.

అధ్యక్షుడు:- నే నేమియు వివరణమును గాని ప్రేటు మెంటునుగాని జేయుటలేదు. మీరు బల్లిన సామూయపు మాటల నుపసంహరించుకొనుటకై యిట్లు సాధ్యముగాదా యని మాత్రము బల్కుచుంటిని.

సాక్షి:- ఎట్టి సామూయ వాక్కునుగాని బల్కుటకు నాకు కోరిక లేదు. ఇంతేగాక నేను సరియైన నిర్ణయము గాంచ వలెననిగూడ కోరినను. అందులో ముఖ్యముగ నీమిత్రముచిర రణసంఘమునందు అధికారసభ్యులు యామాదని నంగీకరించు టకు ముందు అన్ని విషయములను పరిశీలించి యుండవలెను.

అధ్యక్షుడు:- మీ ఆరోపణవాక్యము నుపసంహరించు కొనుటకు ఆవకాశ మిచ్చితిని. బహుశహా యిట్లు గావచ్చునని ఒకమార్గమును చెప్పితిని. ఇంకను మీ ప్రేటుమెంటు న్యాను మైన దందురా?

సాక్షి:- నేను నాఅభిప్రాయమును మార్చుకొనవచ్చు కమిటీవారు మూర్ఖుడ ననుకొనకుండురుగాక! నాఅభిప్రాయ మును మార్చుకొనుటకు సరియైన సమాచారమును దెలుపనిదే నేను జెప్పినదానిని మార్చుకొనకుండ అట్లే వదలివేసెదను.

సాక్షి యింకను అధ్యక్షునకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు, నిర్బంధకాసనములగూర్చి రాష్ట్రీయ మంత్రులగునందు సంయుక్తవిచారణ జరుగలేదనియు, ప్రభుత్వ రహస్య మేమియో తెలియదనియు, ఆయన ప్రేటుమెంటును సి. వై. చింతామణిగారు యాకమిటీవద్దకు బంపిన మేము రాండము బలపరచుచున్నదనియు, అది తనప్రయోజనములకు ప్రభుత్వ పత్రమనియు చెప్పెను. ఆయన ప్రభుత్వములో నాడివిజనతో జేసిన వాదము వలన కలవశము గల్గెను. ఇప్పుడున్న నియోజక వర్గమును విస్తరింపజేయుచున్నది గూడ సాక్షి అభిప్రాయబడె ను. బొంబాయి రాజధాని నియోజకవర్గమును విస్తరింపజేసి కా ర్మికులకును నిన్ను జాతులకును యెక్కువ ప్రాతినిధ్య మొసగవ లెనని తలంపలేదు.

అధ్యక్షుడు:- రేపుకూలితకు బొంబాయి కాసనసభలో యొమిది స్థానము లుండవలెననియు నిన్ను జాతులకు మూడు స్థానము లుండవలెననియు నూచింపబడెను.

సాక్షి:- ఈవిషయములు నాకు చెలియవు. ఇట్టి నూత ను గావించుటకు కారణములు దెలుపకుండ నేనెట్టి అభిప్రాయ ములుగాని దెలుపజాలను.

అధ్యక్షుడు యింకను బొంబాయి కాసనసభలో మూడ వవంతు లాయర్లును మూడవవంతు వాణిజ్యసభ్యులును మూడవ వంతు కర్షకులు నుండినదియు పారిశ్రామిక కార్మికులకు ప్రాతి నిధ్యము లేదని ఆక్షేపింపబడుచున్నదనియు జేప్పెను.

సర్ పురుషోత్తమ దాసుగారు తన కాయాక్షేపణ యెడల సానుభూతిగలవని జెప్పిరి.

సర్ పురుషోత్తమ దాసుగారు సర్ ఆల్ఫ్రెడ్ హిందెరుగారి కింకను ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు ఇండిములో బ్రీటిషువాణిజ్య లాభములు పోకుండ కాపాడుకొనుటకై ప్రస్తుతము వారు బ్రీటిషు సిపాయిని లేకొండ జేయజాలరైరని జెప్పెను.

అధ్యక్షుడు:- భారతదేశములో బ్రీటిషు సైన్యమువలన లాభములను పొందువులను మహమ్మదీయులును ప్రస్తుతించు టలేదా?

సాక్షి:- ఈమధ్య జరిగినసంగతుల మీద నాకు ప్రశ్న వినుట కాశ్చర్య మేమియు గలుగలేదు.

అధ్యక్షుడు:- సరిహద్దు రాష్ట్రముల మాటయేమి?

సాక్షి:- భారత సైన్యములే సరిహద్దును చక్కగ రక్షిం పగలరు.

అధ్యక్షుడు:- బొంబాయి రాష్ట్రములో మహారాష్ట్ర సైన్యము ముఖ్యవసరములా?

సాక్షి:- (కొంతవేపుండి యిట్లు జేప్పెను.) ఈ ప్రశ్న ప్రాముఖ్యము నాకు చెలియుటలేదు.

అధ్యక్షుడు:- అనగా బొంబాయి కాసనసభలో వారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మొసంగగోరెదరా?

సాక్షి:- మాన్యు సైనికతరగతులకు ప్రత్యేక ప్రాతి నిధ్యమిచ్చిన నాకయిష్టమేమియు లేదు.

సాక్షి:- సర్. మహమ్మదు షాహీకి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు రాష్ట్రీయ పరిపాలనమునకు సంబంధించినంతవఱకు రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్య మీయవలెనని ఆయనకోరినను. కేంద్ర ప్రభుత్వవిష యమున ఆయన లిబరలు రాజకీయ జేతలతో నేకీభవింపకనా రలను జేరుజేసి గవర్నరు జెనరలు చేతులలో నుంచగోరినను. మం త్రులను ప్రధానామాత్యు డెన్నుకొనవలెనని ఆయన కోరినను. వారలను సైన్యబలగూడ యెన్నుకొనవలెనా వద్దాయను విషయ ము దాని నిర్మాణముపై నాధారపడియుండును. కాని గవ ర్నరు జెనరలు పలుకుబడిగల పార్టీనుండి ప్రధానామాత్యుని యె న్నుకొనుటకు పార్టీపద్ధతి చాలవర కభివృద్ధి గాంచెను.

సాక్షి సర్ లేజబహదూరు సప్రూగారికి ప్రత్యుత్తరమి చ్చుచు తాను నూచించిన నిర్మాణము స్థిరమగు ప్రభుత్వముం డుట అవసరమని చెలిసియు వ్యాపారదృష్టితో ననియు జేప్పె ను. ఆయన ఆత్మీయాభిప్రాయముల చెల్వినను, భారతవాణిజ్య సంఘము ప్రభుత్వనిర్మాణమునందు మార్పున కంగీకరించెదర నియు ఆమార్పు యేమనగా రాష్ట్రములందు సంపూర్ణ బాధ్య తాయంత ప్రభుత్వ మొసంగవలయుననియు కేంద్రప్రభుత్వము నందు బాధ్యత నొసగవలెననియు చెప్పెను. ఏమాదిరి ఫెడరలు ప్రభుత్వము నొసంగవలెనో సాక్షి యింకను మనస్సు నిశ్చయ ము జేసికొనలేదు. అయ్యది కెనడా మాదిరిగ నుండవలెనో, ఆస్ట్రేలియామాదిరిగ నుండవలెనో తెలియదు. రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్యమున గా భారతమంత్రిగల అంత్యాధికారము లేకుండ పోవలెనని చెప్పెను.

అధ్యక్షుడు:- సర్ లేజబహదూరు సప్రూ సాక్షిని ఆయన ప్రశ్నలలో అందిచ్చుచుండెను.

సర్ లేజబహదూరు:- మనము సాక్షిని క్రాసుపరీక్ష జేయ నక్కరలేదనుకొందును. అధ్యక్షుడందు కొప్పుకొనెను.

సర్ పురుషోత్తమ దాసుగారింకను దెల్పుచు భారతదేశ సంస్థానములను యుద్ధమునకు పూర్వము జర్మనీ ఆవలించి చి బందరుసలై విధానమువంటి దానివలన బ్రీటిషుఇండియాలో బాటు దేవలయునని ఉద్దేశ్యము లేదనియు భారతసంస్థానచెలం తో జేసికొనిన సంఘటన యేర్పాటులను బాగుగ విచారి ము మనియు అప్పటికిని భారతసంస్థానములు భారత దేశాభివృద్ధి యందు కొంతభాగము గల్గియుండవలెననియు జేప్పెను.

సర్ సప్రూ:- వారదిలక్ష్యము జేయకున్నా?

సాక్షి వారలిష్టము జేరుటకు లక్ష్యము జేయకున్న కొ డ్ది సంవత్సరములకైనను లక్ష్యము చేయవలయును

విజ్ఞానసంపన్నులనుగూర్చి వివరించుచు సాక్షి తాను కోరి నది విజ్ఞానమును ప్రభుత్వమునకును సద్భావ మేర్పడుటయని అందునల్లనే ప్రభుత్వనిర్మాణము విషయము గాంచగలవనియు జనసామాన్య స్థితిచక్కుడుననియు చెప్పిరి. ఈ రాజధానిలో ని వివిధజాతుల మాటనుగూర్చి చెప్పుచు రాజధానిలో మహా మృదీయు లెక్కువ వ్యాపార గలవారనియు మహారాష్ట్రీలు వి ద్యావిషయములందు అగ్రస్థానము వహించుచుండిరనియు నిన్ను జాతులు తమను దాము త్వరగా దెలిసికొను చుండిరనియు జేప్పెను.

పూర్వాచారపరాయణులకు పెట్టని కోటయగు గుజరాతులో గాంధీమహాత్ముని ప్రచారము వల్లనే యీ అస్పృశ్యతా నివారణోద్యమము నిలచియుం డెను.

జిల్లాలలో ఒకజాతికి మరియొకజాతికి గలసంబంధముల విషయమున అద్వైతజీవీసంఘములను కాసనతీర్థ గురింపవలె నని ఆయనకోరినను. అట్లు గాకున్న వానికి విలువయుండదుజే.

డివిజనలు కమిషనరుల ఉద్యోగముల నెత్తి యెటుడు గూర్చి సర్ పురుషోత్తమ దాసు సప్రూగారి యెడుటగూడక నట్లే వాడించుచు భారతమంత్రి మిత్రముచారణ సంఘమును డి భిన్నాభిప్రాయుడు గాకుండ నుండవలసినదని చెప్పెను.

సాక్షి సర్ ఆర్థులు ప్రాంతముగారికి ప్రత్యక్ష తర మిచ్చుచు ద్వంద్వ భానము పూర్తి పరిశీలనచేసినయ్య, ఇప్పుడు దానిని విలక్షణములనెనెనయ్య, ద్వంద్వభానము పనితీరును విలక్షణములను నిధికారము అధికారమే గాబులను పాతము వచ్చెనని యు, తెప్పెను. హిందూమతావ్యవస్థ విభేదముల గూర్చి యెక్కువజేయుచున్నారని ఆయనకు నమ్మకము. సరిగా పనిచేసినయెడల అది హిందూమతము గాగలదు.

సర్ - ర్థులు:— ఈజాతివిభేదమును మరయుటకు పని మిగిలినయెడల, ప్రభుత్వమువారు మరయుతో తోకకము గలుగజేసికొనుచున్నారని ఆక్షేపణ చెప్పినపుడు మీరు మూచించిన యంత్రవిభానమును ప్రజలు బలపరచెదనని ఆయనకు నెడరా!

సాక్షి:— ప్రభుత్వమువారు కాంతిని పోషించివిధియే యుండుటవలనవారు యేదో యొకయంత్రమును నిర్మించిదానిని గుర్తించవచ్చును.

అధ్యక్షుడు:— ఈ తరచేతములో ప్రయోగము చేయువచ్చును జాతివిభేదమును లున్నటుల గనుగొనిరాక!

సాక్షి:— నాకు సామర్థ్యములేదు గాని, బొంబాయి లోగూడ యాజాతి విభేదములు గలవని చెప్పెదను.

సర్ ఆర్థులు:— ఒక రాష్ట్రమున కెక్కువ, ఒక రాష్ట్రమునకు కెక్కువ స్వపరిపాలనము నిచ్చుట యిష్టమేనా?

సాక్షి:— అభివృద్ధి యంతటను సమయము నుండవలెను.

సర్. శివస్వామిగారి విచారణ

సర్ శివస్వామి అయ్యగారు సాక్షిని బ్రటిషు నైనికుల నియోగించుట గూర్చి తన ఆదృశమేమో తెప్పెనుని కోరెను.

సర్ పురషోత్తమ దాసుగారు ప్రత్యక్ష తరమిచ్చుచు వారి దేశములో నుండుటవలన భారతీయులకును బ్రటిషు దేశీయులకును సమాన వలనదలచెనని చెప్పిరి.

సర్ శివస్వామిగారు సాక్షి ఇచ్చివేపు కమిటీలో సభ్యుడుగ నుండి వా జటచేత బ్రటిషు నైనికులచే నియోగించువయమై యున్న వారిలనునుగూర్చియు ఆయన అభిప్రాయముల చెబుచును కోరెను.

ఈ ప్రశ్న విచారణకు సంబంధము లేకుండ నున్నదని అధ్యక్షుడు గుర్తించుచు చేసెను.

సర్ శివస్వామిగారు రంజిట్ సాక్షి స్టేటుమెంటులో భారతదేశము వాణిజ్యసంఘటన రాజకీయ సంబంధముగల సంఘటన జేసికొనుటకు హక్కు గల్గియుండవలెనని తెల్పిన సంగతుల గూర్చి యానగుచు విదేశీయసంబంధములగూర్చి ఆయన అభిప్రాయముల వివరించి చెప్పెనుని యడిగెను.

సాక్షి సామ్రాజ్యమునకు సంబంధించిన విదేశీయ వ్యవహారములలో సామ్రాజ్యమునకు దితర భాగములకు సంబంధము గలుగజేయు వచ్చునని తెల్పెను.

సాక్షి కెల్విన ప్రకారము ప్రతికూలముగ ముప్పాతిక మంది అధిక సంఖ్యాకులున్నపుడు ముగ్ధులము రాజీపెట్టవలసి యుండునెడల గుండ్రివర్గము ముప్పాతికమంది లేకుండ నోడింపబడుచు ఉండగూడదా యని సర్ శివస్వామి గారడిగిరి.

అత్యంతముగల ప్రతిమంత్రివర్గమును అధిక సంఖ్యాకులలోడించునెడల రాజీపామా నియమనియే నమ్మకమని సాక్షి చెప్పెను. ముప్పాతికమంది మిగిలినయెడల నూరక ఒకకక్షణముగ జెట్టి ప్రభుత్వమున్న భయపడుచునాటి నమ్మకము గల్గవలెనని నుంచిమని చెప్పిరి. సంపూర్ణ బాధ్యతావిధానముక్రిందనుండగా ఆయన రెండుసభల జాయింటు సమావేశమును జెట్టినది గూడ యీ ప్రయోజనమునకే రక్షణబంధ మని చెప్పెను.

విజాతికి సంబంధించిన కాసామైనను కాసనసభలో నున్నాతికమంది వోటుచేసిన నాని కాసంపరాదని సాక్షి స్టేటుమెంటులో చెప్పెను.

సర్ మహావ్యక్తు హుస్సేగారు ఆస్వల్పసంఖ్యాకుల పాతిక వంతు మండికన్న తక్కువ యుండవచ్చు వనియు ఆస్వల్పదు చాల వ్యవధివచ్చు వనియు జెప్పెను.

స్వల్పసంఖ్యాకులు కోరగా, అధిక సంఖ్యాకులు ప్రతిఘటించినపుడు కాసమును గాంతుకు యేర్పాటు జేయవలెనని కూడ సర్ శివస్వామి గారు జెప్పిరి.

అట్టి యేర్పాటుండుట ఆంగరవని సాక్షి అంగీకరించెను.

సర్ హెన్రీ మాన్సిఫ్రెట్ స్పీకరుగారు సాక్షి నడుగుచు గత నాలుగు సంఘముల అనుభవములన జూచ సాక్షి ప్రాప్తి హిందువుల స్థితికిని అధికారము పోవలెననుట న్యాయమగునా, బాంక్షునుజ్జీవా ప్రోసివేసిన జేమునని యడిగిరి.

సర్ పురషోత్తమదాసు గారు తనమానవ లంగీకరించునెడల స్పీకరులయెడల జేరుభివ్యవగ నుండుననియు బాక్సేవ ను జ్జీవా ప్రోసివేయునెడల మంత్రివర్గము రాజీనామా జెట్టుననియు దానిసాక్షి మరయొకటి చెప్పుననియు జెప్పిరి.

సర్ హెన్రీగారు సాక్షిని నియోజకాధికారముగ విస్తరింపజేయుటకు ప్రయోగమేమి జెట్టెదనని యడిగిరి.

సాక్షి తా నా స్పీకరువివరముల తయారుజేయులేదని చెప్పిరి.

సాక్షి ఇంగ్లండులో పంజేహాభయము లుండుట వలన అభివృద్ధి కాలసింపరాదని చెప్పినమాటలను సర్ హెన్రీగారు చించిరి.

సర్ పురషోత్తమదాసు సర్ హెన్రీగారికి ప్రత్యక్ష తరమిచ్చుచు ఈసారి సంస్కరణములు బ్రటిషు పార్లమెంటు లోని బ్రటిషు చుహాశయలనుండియే రావలెనని చెప్పిరి.

సర్ హెన్రీ - భారతదేశము అభివృద్ధి గాంచుటకు తగియున్నదా యని బ్రటిషు ప్రజలు సంజేహించినను 'అభివృద్ధి కంగీకరింపవలెనని నూచించెదరా.

సాక్షి:— ఇట్టిభయము సాధారణముగ నుండదు. పార్లమెంటుకు సరియైనసంగతుల చెబుచునెడల భయ ముండజాలదు.

బర్మాను మహారాజా:— భవిష్యత్తునందు భారతదేశము నందు బ్రటిషు నైన్యము లక్కుర లేదని భారత నైన్యముపై వాధాపడి యుండగలదా?

సర్ పురషోత్తమదాసు:— భారత నైన్యము విదేశీ ప్రదం డయాత్రలనుండి రక్షించుకొనగలదు. బ్రటిషు నైన్యముల నుంచిమాట అప్పుడప్పుడు పరిశీలించవచ్చును.

మహారాజా:— ఒక వేళ బ్రటిషు పార్లమెంటు వారు 10 సం॥ ముల కాలమును నియమించునెడల.

సాక్షి:— సంస్కర ముల సాధారణ సంఘమువారు తమ యెదుట వచ్చి సాక్ష్యముపై సరియైన. నూచనల జేయునెడ పార్లమెంటు అభివృద్ధి కంగీకరింపవచ్చును.

లేకున్న, భారతదేశమునకు భగవంతుడే దిక్కుగను.

బర్మాను మహారాజాగారును దావరు పరంజీపైగారును సర్ ఆర్థులు ప్రాంతముగారు సాక్షిని రాష్ట్రములలోని రెండవ భలను గూర్చి ప్రశ్నింపగా, సాక్షి దావరు పంజీపైగారికి ప్రత్యక్ష తరమిచ్చుచు నూతననిర్మాణముక్రింద సభ్యులు కొంచెము లిగిరిగ నుండవలెనని తొందరపడి కాసములు చేయరాదని చెప్పిరి.

సర్ ఆర్థులు:— పార్టీ విభానము పనిచేయవలెననునెడల రాష్ట్రములలో రెండవసభ అవసరము లేదా?

సాక్షి:— రాష్ట్రములలోనే దేశీయ రక్షణోపాయము డవలెనని దావరు పరంజీపైగారికి తెప్పినను రాష్ట్రములలో రెండవసభ యుండుట యిష్టము లేదు.

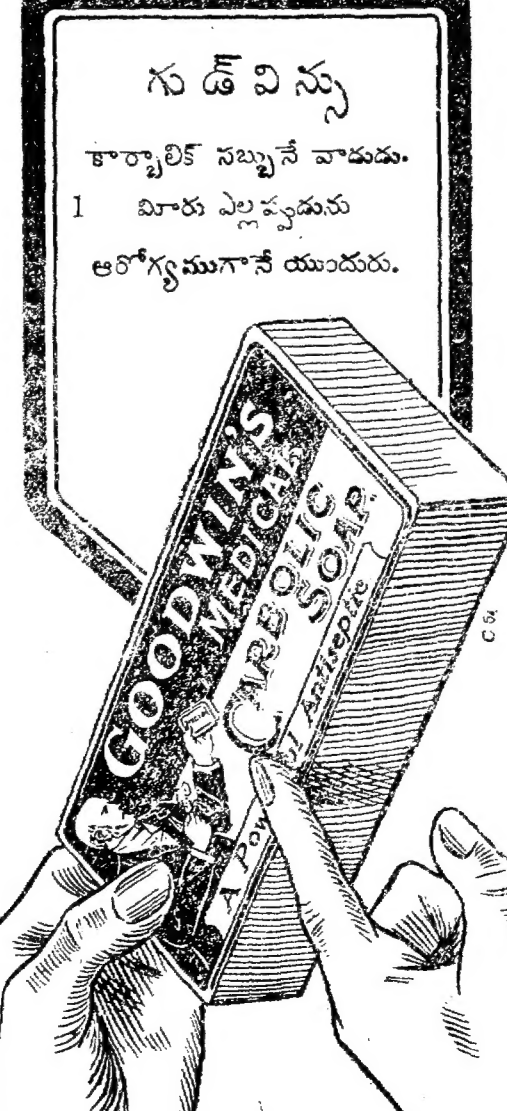
అంతట కమిటీ విచారణ చాలించెను. తనివారమునాడు సమాఖ్య హక్కుగారిని విచారించిరి.

గుడ్ విన్సు

కార్బాలిక్ సబ్బునే వాడుదు.

1 మీరు ఎల్లప్పుడును

ఆరోగ్యముగానే యుందురు.

వెలింగులున్ సినిమా

మాం టు రోడ్డు 1565

18.10.24 లేడి శనివారమునుండి 24.10.24 శుక్రవారమువరకు సాయంత్రము 8-15 ప్రతినెలము 2 ఆటలు రాత్రి 9-10 గం. శని ఆదివారములందు మధ్యాహ్నము 3-15 Xell కూడగలదు.

యూనివర్సల్స్ మైటియస్టు సీరియల్

ది స్టీల్ ట్రైయల్ 4 వ భాగము.

విల్లియం డన్ కన్, ఎన్.జి. జాన్సన్ లో సహా

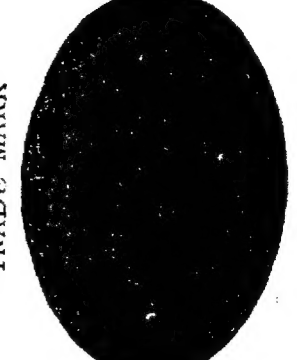
మి.స్సెనసామరాజు అండు విరాజు.

వెద్దాపురము పోస్టు.

విజాపన

స్వదేశము

1918 సంవత్సరం నుంచి మేము మనదేశము నవరించుచున్న పట్టుతో మాఫ్యాటరీ లోనే నడుపుట, నేయట, రం గలుచేయుట మున్నగున కలవలన వివిధరకముల కష్టములనుబయలుగొని నిత్రవిచిత్రమైన జీసాదా ఆంతు లు కమ్ములతోను తయారుచేయించి వర్తకులకు తదితరులకు విక్రయించుచుంటిమి. కానాడలో జరిగిన రిజన అఫిలభారత కాంగ్రెసువక్త ప్రదర్శనమున మాబట్టలను ప్రదర్శించినటులను అవిదేశీయులలోని పట్టువత్తములు అన్నిటిలోను ఎక్కువనాణ్యతైనవిగా ఆందరికు తెలిసేయున్నది. ప్రదర్శనమునుగురించి వ్రాయుచు మాబట్టలనుగురించి పీయూ.కాంగ్రెసువక్త గారు అమృత బహు పత్రికయందు ఇట్లు వ్రాసిరి.

... ఇతర కాంగ్రెసుసభ్యులు వారున్న మరెంతరక ప్రజలునూడ అన్ని రకములబట్టలన్నా ప్రదర్శించిరి. ఇంకనుండి నో కలరు, ఆందరిని ఇన్నటు ఏకమవుపెట్టుటకు నీలులేను. పట్టులు అనేకరకములు ప్రదర్శించబడినవి. వెద్దాపురం కర్తకులు పున్నసామరాజు విరాజుగారు పట్టుకు తిరియములును ధో నరులును వర్తకు డ్డలు కొంటుగుడ్డలును తిలగుడ్డలును చీరలును మున్నగురకములను ప్రదర్శించిరి. రెంగునూరు అస్సామువారు కూడ ప్రదర్శించిరి.

పట్టువత్తములనుగురించి వ్రాయుటలో మాకంపెనీయు క్కాంగ్రెసునకు రకములను విఫలముగా వ్రాయుటవలన దేశము స్వదేశీవస్తు పరిశ్రమలలో మాప్రాముఖ్యమును గ్రహించి స్వదేశీ వస్త్రోత్పత్తి కుచేదరుగాక. చెన్న పురరాజధానిలో ప్రతిష్టలము నందును మాబట్టలు దొరకును.

కొందరువర్తకులు తయారుచేయుచున్న రకములలో శే జాణ్యము తక్కువఅయిన బట్టలనునిక్రయించి మారకములని మో నపుచ్చుచున్నారగాన అందరియొక్క జాగ్రత్తకొరకు మాప్రతి ష్టమందు వుండే మాక్రేడోమార్కును ఇంచున ప్రచురించితిమి.

దీపావళి వినోదము

మ తా బా బ ది

ఇది సాధారణముగ కవర్లో అమ్ము తీగవలె మాటి మాటికి ఆరిపోక నిల్చికాలి దానకంటె పదిరెట్లెక్కునకాంతి నిచ్చును. ధర చాలచాక.

నుమారు 60 గజములు బద్ది చుట్ట 1 కి 1-12-0
,, 80 గజములు బద్ది చుట్ట 1 కి 0-15-0

వ ర్తకులకు పేరుధరలు

రు శి కు మించిన అద్దర్లకు పోష్టుఖర్చులు ఉనితము.

నిడమర్తి వెంకటకృష్ణమూర్తి, రాజమండ్రి.

ఇంద్ర జాల మహేంద్ర జాలము

ఈ అత్యుత్కృష్టములలో శర్వరి గారడి, యోగకృష్టి హస్తాభాసము, ఇంగ్లీషు ఇండ్రజాలము మంత్రకాశ్రమ్మ, యంత్రములు, అమెరికావారి చీట్లచేత భూతవైద్యము, తమా సాను విచిత్ర వినోదవిద్యలు గలవు. ఇంతే గాక మనుష్యుని మానసుచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, జీవులతో సమాధియగుట. శరీరములేని తలకాయచేత మాటలాడించుట భూమిపై గజముయెల్లిన గాలిలో మనుష్యుని నిధారముగా నిల్పుట మొదలగు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథములు చదివిన అత్యుత్కృష్టముగా మేజిక్ చేయగలరని గ్యారంటీ యిచ్చుచున్నాము. తీని నెల 4-0-0 లు (2118) 8-6 డి. ఆర్. జానార్దనం నాయుడు, బంగళా, బూ గురుజింట్లా

భారత సంస్కరణముల విచారణ

ఫజులులు హక్కు గారి సాక్ష్యము

ద్వంద్వ విధానము నేవరి క్షింపవలెను

(అ. ప్రె. స్వేచ్ఛలు సర్వీసు.)

ఫజులుల హక్కు గారి విచారణ

సిద్ధా, అక్టో 18:—నేను సంస్కరణముల విచారణ సంఘమువారు బెంగాలులో నివసరకు మంత్రిగ నుండిన ఫజుల్ హక్కు గారిని విచారించిరి. ఆయన తన మొమ్మరాండమునందు ద్వంద్వవిధానమును, జాతిప్రాతినిధ్యము నుండవలెననియు వెంటనే సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మొసంగుట తగదనియు చెప్పెను. భారతదేశమునకు విశేషములుండందయాత్రజేయుటవలన, జనసంఖ్యయందు విశేషము లెక్కువై సమరసత్వము చెడిపోయి, యిప్పుడు భారతదేశమందు వివిధజాతులును, తెగలు నుదోర్పడి, రాజకీయముగ అభివృద్ధిని సమముగ గాంచకున్నారని, కావున బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమును సరియైన వరతులు రక్షణబంధములు లేకుండ ప్రవేశపెట్టవలెనని, దానితో ప్రజల కధికారము గల్గునట్లు జేయునెడల అభివృద్ధియొక్కవగాని జాతులపై యెవోఒకజాతి కలసి అధికారము చలాయించును. జాతులన్నిటికిని ఒకదానిపై నొకటికిగల ద్వేషవైరుధ్య భావమును గనునించునెడల యిట్టిపని జరుగునెడల యేమగునది యుండెనుకొనగలరు. ప్రపంచ చారిగ్రమునం దేకాలముననైనగాని బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమును పోట్లాడుకొను జాతులకును మతములకు నొసంగి పరిక్షించి యుండలేదు. ఇట్లు పరిక్షించి చూడవలెనన్న ప్రత్యేకముగ కొంతవర కొసంగి యెట్లు పక్షయనో కనిపెట్టవలయును. ఈవిధమున జూచినయెడల వేరేయిజాతులుగల దేశమునకు బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము నొసంగుటకు ముందు ద్వంద్వవిధానము నొసంగి ఆయ్యది వేరేయిలాభప్రేరేతుల కెట్లుభద్రమైనదో పరిక్షించిచూచుట న్యాయ్యముగనే యుండెను. ప్రభుత్వము వారోప్పుట జేసిన వరతులైనను బలముగలవారు బలహీనులపై నిరంకుశాధికారమును చలాయించుకుండ రక్షించుటకుచాలకపోయెను. అందువలనవివిధజాతులకు ప్రత్యేకము యొన్నికలద్యారా ప్రాతినిధ్య ముండ ఆవసరవయ్యెను. అందుచేతనే జాతిప్రాతినిధ్య ముండవలెనని చెప్పెను.

ద్వంద్వవిధానమును సరిగా పరిక్షించి చూడలేదనియే హక్కు గారి అభిప్రాయము. కారణమేమనగా మొదటిసారి కాసనసభలో చాలమంది జనులు పాల్గొనకుండిరి. రెండవసారి ప్రభుత్వనిర్మాణమును ద్వంసముజేయవలెనను నుద్దేశ్యముతో కాసనసభయందు ప్రవేశించిరి. ఎన్నిక దారులకు సంగతులన్నియు తెలిసిననే బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము సాధ్యమగును. ఈముఖ్యంశము భారతదేశములో ప్రసారమైనది. ఇంతేగాక కాసనసభ్యులకు తమవిధ్యుక్తములేవో తెలియనే తెలియవు. కావున వెంటనే బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మొగకరాదు. ఇదివరలో మంత్రులుగ నుండినవారు కమిటీయెదుట సాక్ష్యమిచ్చుచు కార్యదర్శులును యితర అధికారులును మంత్రుల ప్రజాయత్త కాఖాపరిపాలనమునందు అడ్డుపడుదు, గవర్నరులకు అప్పీలుచేసి కొని మంత్రుల నిర్ణయములను తలక్రిందుజేయు గల్గిన చెప్పిన విషయములతో హక్కు గా రక్షింపవలెను. ఆయనకు గల్గిన అనుభవము చేతువిధముగ నుండెను. మంత్రులు తమకేమో యొక్కవై అధికారముగలదని పైపైన జూచునెడల కార్యదర్శులిట్టి వైఖరిని నిరసించుట మానవసిద్ధమే యనవలయును. సాధారణముగా కార్యదర్శులు భారతదేశములో వివాదపడు నేజాతిగని జేదినవారు కాదు. అందువలన ఒకవేళ మంత్రులు రాజకీయజాతీయ ప్రత్యేకాభిమానములండి పని జేయునెడల నిష్పక్షపాతముగ సమబుద్ధితో పనిజేయుటకు వారికవకాశము గలదు. అయితే తగినంత ధనసహాయము లేకపోవుటవలన మంత్రులు తాము తలచెట్టి కార్యముల నిర్వహింపవలక పోయినరని ఆయన అంగీకరించెను. హక్కు గారు బెంగాలునుగూర్చి మాత్రముచెప్పెను, అచట మంత్రులకు ఆర్థికసభ్యు డేమాత్రమును ఆటంకముగ లేదని చెప్పిరి. బెంగాలులో నిజముగావచ్చిన కష్టముమెట్లును పరిష్కారములెట్లు నయ్యెను. దానిని తప్పక సవరించి తీరవలయును. అప్పుడు బెంగాలున కిప్పుడున్న మహాభా

రము తొలగిపోవును. ఇంతేగాక ఇంకంటాక్కు జూటుటాక్కు వలన వచ్చినదబ్బును బెంగాలు కిచ్చివేయవలయును. తుదకు ఆయనముగించుచు, సంయుక్త ప్రభుత్వమునుగూర్చి చెప్పెను బెంగాలులో నట్టివిధానమును లిట్లు ప్రభువుగారు పనిజేసినరనియు, మంత్రులు సంయుక్త ప్రభుత్వము లేనందువలన తాము తలచెట్టి కార్యములు నిర్వహించుట కాటంకముగ నుండెననియు జెప్పట న్యాయ్యము గాదనియు, మంత్రుల తనసహాధ్యాయులను ఒప్పింపలేక పోయినయెడల నది అతని తప్పుగాని, దానిని విశత్వయము జేయు ఆర్థికసభ్యుల కంట గట్టిరాదనియు జెప్పెను.

విచారణ ప్రారంభము

ఫజులులు హక్కు గారిని విచారించునపుడు చాల సరసముగ నుండెను.

సర్ ఆల్ఫ్రెడ్ గాంధీ మండిమను:—(సాక్షినిజూచి) మీరు మొమ్మరాండములో జెప్పినదానిని జూడ ఎన్నిక దారులకు తత్సంబంధవిషయము లేవియును తెలియవనియు, పోనీ ఆధ్యక్షులకునైన సుగుణములు లేవనియు చెలియున్నది.

సాక్షి:— నిజముగా అంతే. ఇంకను యితర కారణములుగలవు. ఇంకను కొంతకాల విచారణమునే పనిజేసి చూడవలెనని కోరుచున్నాను.

అధ్యక్షుడు:— ప్రత్యేకకోశమును జూయింటు ఆర్థిక కార్యదర్శి ప్రజాయత్త కాఖాపను కావలెనని కోరెదరా?

ఉ:—అవును.

ప్ర:— ఎందులకు?

ఉ:— అందువలన పనిచాగుగ జరుగును. మంత్రులకు తమకు వచ్చుఅదాయమును బట్టిపోతెనని తెలిసినపుడు వ్యయము తగ్గుటకుగూడ అనుకూలముగ నుండును.

అధ్యక్షుడు:— మీరు మంత్రుగ నున్నపుడు జూయింటు ఆర్థిక కార్యదర్శి కావలెనని యేల కోరలేదు.

సాక్షి:— అది చాలకష్టపు రోజులు. ఉచ్చాస్య స నిశ్వాసములకు గూడ వ్యవధి లేకపోయెను. ఏమడుగుదుము? మేము నిలవ ద్రొక్కుకొనుటకే పోట్లాడుమంటిమి (నవ్వు)

అధ్యక్షుడు:— బెంగాలులో యెన్నికలవిషయమై ముఖ్యముగ మహమ్మదీయ ప్రాతినిధ్య విషయము తృప్తికరము గగలదా?

ఉ:— లక్నో ఒడంబడికలో నేను జేరితిని. నాకుమాత్రము మహమ్మదీయ ప్రాతినిధ్యము తృప్తికరముగనే యున్నది. మహమ్మదీయ భివృద్ధి గాంచుకొనిరియు నెమ్మది నెమ్మదిగ వారికే యొక్కవ ప్రాతినిధ్యము రాగలదు.

అధ్యక్షుడు:— ఇంకొక జేరు అభిప్రాయము గలవారున్నారుని ఒప్పకొందురా?

ఉ:—అవును.

అధ్యక్షుడింకను ప్రశ్నింపగా సాక్షి ఇంకంటాక్కునుండియు జూటు పన్నునుండియు వచ్చుదానిలో 7% కొట్టుమాత్రము బెంగాలుకు పోవలెనని సవరించుకొనిరి. లేకున్నా కేంద్ర ప్రభుత్వదాయమునకు భంగముగల్గును. తనరాష్ట్రమునకుయీ పన్నులలో కొంతభాగమైన వచ్చినవసంతోషమేయని సాక్షి ఒప్పుకొనెను. డబ్బు లేకపోవుటవలన బెంగాలు ప్రభుత్వపు పని ఒడుదుడుకుగ నున్నదని సాక్షి గట్టిగజెప్పెను. బెంగాలులో రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్యము గావలెనని పెద్దగ జెప్పువారికి దానియొక్క తీవ్రత తెలియలేదు. డబ్బు లేనిదే రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్యము వలన ఫలమేమియు నుండదు.

సాక్షిని అధికారులతో తనకుగల సంబంధములగూర్చి ప్రశ్నింపగా చాల అనుకూలము గ నుండెననియు తనకార్యదర్శి యెప్పుడుగాని భేదాభిప్రాయము గల్గెనని గవర్నరుగారియొద్దకు పోలేదనియు, రెండుకాఖాపను కలసి సమాజేత మగుచుండుననియు జెప్పెను.

అధ్యక్షుడు:— ఈమధ్య బెంగాలు కాసనసభలో మంత్రిులతములపై వోటింగు జరిగినపుడు లంచములు మొదలగు నశ్చార్యములు చాలజరిగెనని మాకు తెలుపబడెను.

సాక్షి:—వోటుకొని రని మాకు రూఢివార తెలిసెను.

అధ్యక్షుడు:— నాకు వివరములక్కరలేదు. లంచగొండి తనము వ్యాపించి యుండెనన్న మాటయే?

సాక్షి:—అవును వ్యాపించియే యుండెను.

ప్ర:— అట్లున్న వ్యవహారము తృప్తికరముగ నున్నట్లుల తలంచెదరా?

ఉ:— లేదు. ఏమాత్రము తృప్తికరముగావు.

అధ్యక్షుడు:— ఆమెరికా, కెనడా ప్రభుత్వనిర్మాణము లందు యెన్నుకొన్న ప్రతినిధులకు లంచములిచ్చుట క్రిమినలు నేరముగ పరిగణింపబడునని తెలియునా? భారత దేశములోగూడ దానిని క్రిమినలు నేరము చేయుట మిశ్కమేనా?

ఉ:— అట్లే జేయగోరెదను.

ప్ర:— భారతదేశమునందు ఎన్నికదారులకు లంచముచ్చుట నేరముగ తలపబడు చున్నది. కాని యెన్నుకొన్న ప్రతినిధికి లంచముచ్చుట నేరముగ పరిగణించుటలేదు.

సాక్షి:—అవును.

ప్ర:— క్రిందటిసారి యెన్నికలలో నేమైనభిషణోపాయములు పన్నుబడెనా?

ఉ:—అవును.

ప్ర:— ఈమధ్య బెంగాలు ప్రభుత్వమువారు బెంగాలు కాసనసభలో విమర్శించెదరని భయపడి ఒకవ్యవహారమున (తారకేర్యము) సివిలు కోర్టు డిక్రీలను ఆచరణలో పెట్టలేదని తెలిసినది.

ఉ:— నాకది తెలియదు.

బర్మాను మహారాజా:— బెంగాలు ప్రభుత్వము భయపడెనని మీరు తలంచెదరా? వారు రిశీవరును నియమింపలేదు.

ఉ:— రిశీవరును నియమించెను. భయపడెనని నేను తలంపను.

సర్ శివస్వామిఅయ్యయ:— రిశీవరుకన్నియు స్వాధీనము చేయబడెనా?

సాక్షి:— నాకు వివరములన్నియు తెలియవు.

అధ్యక్షుడు:— ఇప్పుడున్న విధానము ప్రకారము మంత్రిులతములు తగ్గించుటేగాక పూర్తిగ తిరస్కరించుటకు గూడ వీలుగలదని అది సంతృప్తిగ గలదని తెలుపబడెను.

సాక్షి:— జీతములనుతగ్గించి పూర్తిగ కొట్టివేయుటకున్న మంత్రులసితి అంత అనిశ్చయముగనుండదు. పూర్తిగ కొట్టివేయుటను సాధ్యముగాకుండ జేయవలెను. అభిశంసన తీర్మానము గావించుట కింకను సుప్రసిద్ధమార్గము లితరముగలవు.

అధ్యక్షుడు:— మీజీతమును. తిరస్కరించినను అధికారుల వోట్లెన్నియుండెను. ఆనధికారుల చెన్నియుండెను?

సాక్షి:— ఎన్నుకొనబడిన హిందువు లైదుగురును, మహమ్మదీయులు 18 మందియు, యూరోపియనులు 17 మందియు బలపరచిరి. అధికారులకు వోటులు 22, 23 మందియుండిరి.

అధ్యక్షుడు:— మీరిచ్చినవోటు మహమ్మదీయునిదే గదా?

ఉ:— అవును.

అధ్యక్షుడు:— నేను విచారణలోనున్న అంశమును గూర్చి యేమియు నడుగను. కాని బెంగాలు కాసనసభలో, అచట మొదటిసారిగల పక్షమునుండి మంత్రులగును నేర్పరచుటకు వీలుగలదా?

సాక్షి:— అట్లున్నదని తలంపను. ప్రతివారిని ఒక్కసారే మంత్రిని జేయుటయేమార్గము (నవ్వు) వారికేదో పెరుకు కొంతజీతమిచ్చి వారినందరను మంత్రులజేయుట (మరలనవ్వు).

సర్ మహమ్మదు షాఫీగారివిచారణ.

సర్ మహమ్మదు షాఫీ గారు:—(సాక్షినిగూర్చి) మీరు లక్నో ఒడంబడికలో జేరయుండుటవలన దానిని బలపరచుట స్వాభావికమే. కాని బెంగాలులోని మహమ్మదీయు లధికసంఖ్యాకులు, జనసంఖ్య నూటికి 50 మందియుండె ప్రాతినిధ్యము 40 మంది కిచ్చుటతో అసంతృప్తి గాంచిరి.

సాక్షి:— లక్నో ఒడంబడిక తయారుజేసినపుడు బెంగాలుకు నేనే ప్రతినిధిగనుంటిని. అట్లును కాళింగారును, నవాబాలీ చాదరీగారును, బెంగాలులో నత్యధిక సంఖ్యాకులకు యిప్పటి ప్రాతినిధ్య మున్నయిష్టములేదని అంగీకరించిరి.

సంస్కరణములు యెట్లుపని జేసెను

సర్ మహమ్మదు షాఫీ:— మీరు తెలిసినంతవరకు మొదటి చూడుగొల్లిములలోను సంస్కరణములు జయప్రదముగ చాగుగ పనిజేయలేదా?

సాక్షి:— లోలోపల యెట్లు పనిజేసెనో నాకు తెలియదు. కాని జయప్రదముగనే యుండెను. కారణము దానిపై మంత్రులేమియు ఆక్షేపణల యేపలేదు.

సర్ మహమ్మదు:- అధికారతనస్థులు భారతమున
చేతిలోనున్న ప్రభు జయప్రథముగ పనిజేయున్నయెడల ఇప్పుడు
యీ సూచన లంగీకరించుటతో మరింత బాగుగ పనిజేయువలెను
గదా?

సాక్షి:- అవును అంతే. శాసనసభలను ప్రభుత్వమును
యేకీభరించునపుడు వై అధికారు లేమియు అడ్డురాగూడకని
యు, సాక్షి సర్ మహమ్మదుతో నేకీభరించెను. ఉన్న విబంధ
నలమార్పులే కష్టమైనవి నెలకొల్పవలెనని ఆయన కోరెను.

సాక్షి అభ్యర్థనకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు అభివృద్ధి యిష్ట
ములేదని చెప్పినదానిని పురస్కరించుకొని సర్ మహమ్మదుగారు,
రాష్ట్రీయస్వాతంత్ర్యవిప్లవము లేకున్న సరే కాని, మరికొన్ని
కాఖిలను ప్రజాయత్నముజేయుటగూడ ఇష్టములేదాయని యడి
గెను.

సాక్షి:- జ్యోతిషులు, ల్యాండురెవిన్యూ కాఖిలవంటి
దానిని ప్రజాయత్నము జేయవచ్చును.

అభ్యర్థకుడు:- మీరు మీ మేము రాండములో చాల
యెక్కువకాఖిలను ప్రజాధికారముక్రిందికి మార్పులు బొత్తిగ
యిష్టములేదని చెప్పితిరగా?

సాక్షి:- అవును. కాని ప్రజాత్వమునకు భంగము గలగ
కుండ ప్రజాయత్నము జేయవలసిన కాఖిలు ఒకటి రెండు
గలవు.

సర్ మహమ్మదు:- ప్రస్తుత రాజకీయ పరిస్థితులలో
యేకాఖిలను ప్రజాయత్నము జేయరాదని తలంచెదరా?

సాక్షి:- తేనెరలు అడ్మినిస్ట్రేషను, పోలీసు
అభ్యర్థకుడు:- లా, ఆర్డరులో.

సాక్షి:- అవును. లా, ఆర్డరులుకూడాను.

అభ్యర్థకుడు:- ల్యాండు రెవిన్యూ అంత ముఖ్యమైనదని
మీరు తలపరా?

సాక్షి:- వానితో పోల్చిన అంతముఖ్యము గాదు. పరీ
క్షించి చూడవలెను.

అభ్యర్థకుడు:- ఇందువలన ప్రజలు తృప్తిజెందుదురని
తలంచెదరా?

ఉ:- కొందర కెప్పుడును సంతృప్తియుండదు, కొంద
రకు సంతృప్తి యుండవచ్చును.

సర్ మహమ్మదు:- మీరాష్ట్రములో మహమ్మ
దీయులు ప్రత్యేక నియోజకవర్గ ముండవలె ననియే కోరెదరు
గదా?

ఉ:- అవును.

బర్మామహారాజాగారు:- ప్రాతశాసనసభలతో బోల్చిన
యెడల ప్రాతశాసనసభల పత్రిక తగ్గిపోయియు గానించు
చున్నది.

సాక్షి:- తాను ప్రాతశాసనసభలో చాలకాలము సభ్యు
డగుటచేత ఆహుతినిజమేయని యంగీకరించెను.

ఇందులకు నివారణోపాయ మేమని యడుగగా సాక్షి
సెమ్యుసెమ్యుడిగ నభివృద్ధి గాంచిదానిని రక్షించెదనని చెప్పెను.

మహారాజా:- ఈ ప్రతిష్ఠ తగ్గిపోవుటకు కారణమేమి

సాక్షి:- ఎన్నికల మార్గకారము విస్తారమై ప్రాత
సంగతులు జేరుటకల్గు.

ప్ర:- ప్రాతకాలపు ప్రతిష్ఠకు సంస్థాపించుటెట్లు?

సాక్షి:- ఇప్పుడున్న ఎన్నికల దారులకు వారి బాధ్యత
దెలిసి మంచి మంచి వారి నిబంధనలను నేను నియోజకాధి
కారము నెత్తున చేయగోరను.

మహారాజా:- ల్యాండు రెవిన్యూ, జూడిషరీ ప్రజా
యత్నము జేయవలెనని మాచించినపుడు లాఆర్డరులు, పోలీ
సును మాత్రము మార్చయేల యిష్టములేదు!

సాక్షి:- వీనిని ప్రజాయత్నము జేయునెడల వానిని
అధికారములో నున్న పక్షము స్వప్రయోజనములకు వినియో
గించుకొనును. ఇప్పుడు కలకత్తా కార్పొరేషనులో పార్టీప్ర
యోజనములకై మాకు ప్రతికూలముగ వినియోగించుకొనుచు
న్నట్లేయగును.

మహారాజా:- రెవ్యూనుల నైతికధర్మము పోయి ప్రజ
ల భీతాహము డెట్టుబడుదగునని తలంచెదరా?

సాక్షి:- అందువలన తప్పక సర్వీసుల నైతిక ధర్మ
ము తగ్గియేపోవును.

మహారాజా:- లా, ఆర్డరులను ప్రజాయత్నము జేయు
నెడల విప్లవకరమేమును జరుగకుండ జేయుటకు మీం తప్పి
పోవునని తలంచెదరా?

సాక్షి:- అవును. కారణమేమనగా, పోలీసువారు,
తమతమ విధ్యుక్తముల నిర్వర్తింపకుండ పార్టీప్రయోజనము
లను పనిజేయుచుందురు.

మహారాజా:- ల్యాండు రెవిన్యూ విషయమున, బెం
గాలులో పర్మిటెంట్లు పెట్టియెట్లును దీనివేయునెడల పెద్ద
పెద్ద జమీందారులేగాక ముఖ్యముగ మధ్యవర్గంవారే యేవగిం
చెదరు. అందుచేత ల్యాండురెవిన్యూను ప్రజాయత్నము జేయు
చు, దీనిని రద్దుజేయు నధికారము సామ్రాజ్యప్రభుత్వమునకే
యుంచి దాని భారతప్రభుత్వవిషయము జేయగోరెదరా?

సాక్షి:- ఇట్టి యేర్పాటు జేయుటకన్న దానిని
ప్రజాయత్నముజేయుట సరే యిష్టములేదు.

అభ్యర్థకుడు:- ల్యాండు రెవిన్యూను ప్రజాయత్నము
జేయుటవలన పర్మిటెంట్లు పెట్టియెట్లు కేమైన యువద్రవముం
డునని తలంచెదరా?

సాక్షి:- నాకుమాత్ర మేయువద్రవమును గానిం
చుటలేదు.

బర్మామహారాజాగారు రింకను ప్రశ్నింపగా ప్రస్తుత
శాసనసభ యున్నంతకాలమును ఆయనకు యెట్టిసలహాయము
ఆక్కరలేదని తోచుచున్నదని చెప్పెను. 1925-27 లో పరిస్థితు
లభివృద్ధియగునెడల మరి కొన్ని కాఖిలను ప్రజాయత్నము
జేసి చూడవచ్చును.

మహారాజా:- ఈ మధ్య బాంబు కేసులో హైకోర్టు
జడ్జీలు, జ్యూరీయు భయపెట్టబడినమాట నిజమేనా?

సాక్షి:- అవును. అట్లేజరిగెను. పేర్లనుగూడ నులభ
ముగ కనుగొనవచ్చును. అయితే కేసు యింకను విచారణలో
నున్నది.

మహారాజా:- అట్లయినయెడల జ్యూడిషరీని ప్రజా
యత్నము జేయవలెనని యెట్లు కోరిరి.

సాక్షి:- లా, ఆర్డరులను ప్రజాయత్నము జేసినప్పు
డంత ఉపద్రవముండదు. కారణము పార్టీప్రయోజనమునకు
సాధారణపు పోలీసువారు నుపయోగించు కొనుటలు అంత
గులభమున హైకోర్టు జడ్జీల నుపయోగించుకొనజాలరు.

సర్ మహమ్మదు:- హైకోర్టు జడ్జీలని యామకము
సార్వభౌమని ప్రభుత్వము సములందు గూడగలదు.

మహారాజాగారు ప్రశ్నింపగా సాక్షి మరికొన్ని కాఖి
లను ప్రజాయత్నము జేయుటకు మరయొకమంత్రిని నియమిం
చుటయు, బెంగాలులో దృఢముగమంత్రివర్గము నిర్మించుట
యు నగునని తలంచెను.

మహారాజాగారు:- ద్వంద్వవిధానము ప్రవేశపెట్టు
టకు ముందు మీరు అన్ని కాఖిలను ప్రజాయత్నము గావలెనని
చెప్పితిరగా, యిప్పు డీమార్పు యేలగలెను?

ఫజలులహమ్మగారు:- అనుభవముమీద విజ్ఞాపనై
తిని. నా తప్పు నే నొప్పుకొందును.

మహారాజా:- రాష్ట్రములలో రెండవసభ యందు
టను ప్రాప్తహించెదరా?

ఉ:- నేను దానికి ప్రతికూలముగను ఉండను, అను
కూలముగను ఉండును.

మహారాజాగారు:- మంత్రులజీతమును తిరస్కరింప
కుండ అధికంసన తీర్మానమునే గావించు నెడల, గవర్నరు
మంత్రులకుంచెదాడె యని యన్నారు గదా!

సాక్షి:- అది కానేకాదు. ఆగస్టు 26 న లేదీని
విశ్వాసము లేమి డెల్చుటకు తీర్మానము లుండెను. వోట్లు
చాల మాకు ప్రతికూలముగ నుండుటకు కారణము. మేము
మహమ్మదీయులము. మంత్రులకుగలవచ్చెను. మంత్రులపక్షమున
వోట్లెట్టుటకు కొందరు సభ్యులకిది తెలిసియు ధైర్యము లేక
పోయెను. కలకత్తా కార్పొరేషనులో జాతి ప్రాతినిధ్యమునై
సురేంద్రనాథగారికిని నవాబాలీ చాదరిగారికిని వచ్చిన భేద
కారణముచేత క్రిందటి శాసనసభలో విలపించుటకు విచ్చి
త్తయ్యెనని నేను మహారాజాగారితో సంగీకరింపను.

డాక్టరు పరంజిపై గారు విచారించుట

వెనుకబడియున్న జాతులవచ్చి కలియువకును అభివృ
ద్ధిగాంచిన జాతులు వేచియుండవలెనా, లేక అభివృద్ధిజెందిన
జాతులు ముందుకుపోవుచుండ వెనుకబడియున్న వారుగూడ
ముందుకు నడుచుటకు ప్రోద్బలముగ నుండునని అంగీకరించెదరా
యని డాక్టరు పరంజిపై గారు సాక్షి నడిగిరి.

సాక్షి ప్రేటుమెంటులో, భారతదేశమునందు పోట్లాట
లాదుకొను జాతులందుట వలన అభివృద్ధి మందముగ నుండవలె
నని చెప్పినదానిపై, బ్రాహ్మణులకు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ
మొసంగినపుడు పోట్లాటపరిస్థితులు లేవాయని డాక్టరు పరంజి
పై గారు రడిగిరి.

సాక్షి తనకు బ్రాహ్మణ్యపరిస్థితు లేమియు దెలియవని
చెప్పిరి.

సర్ మహమ్మదు మాఫీగారు
బ్రాహ్మణులలో స్వపరిపాలనము శ్వేతముఖుల కీయ
బడెనుగాని నేటిపుటగాదని నూచించిరి.

ఎన్నికలదారులవిషయమున, ఇంగ్లాండు ఎన్నికలదారులు
వెనుకబడియున్నారని వేచియుండలేదని డాక్టరు పరంజిపై
చెప్పెను.

సాక్షి అప్పుడు ఇంగ్లాండులో యెన్నికలదారులు వెనుక
బడియున్నటుల ఒప్పుకొనలేదు.

మంత్రులజీతము

ప్రభుత్వకాఖిలందు మంత్రులకెట్టి బాధ్యత లేకున్నను
ప్రభుత్వమువారుజేయుపనులన్నిటికిని వారుగూడ బాధ్యులేయ
ని ప్రజలతలంచి దూషణకు పాత్రులజేయుట ద్వంద్వవిధానము
నందు పెద్దలోపములలో నొకటియని డాక్టరు పరంజిపై నూ
చించిరి.

హమ్మగారు:- ప్రజలు జ్ఞానయుక్తులైయున్నారు. భే
దములను సరిగ డెల్చునెడల తెలిసికొన గలరు.

డాక్టరు పరంజిపై:- మొదటి మాడునం|| ములలో
నైనను అతివాదులు లేకపోవుటవలన ద్వంద్వవిధానముఒకవిధము
గ బాగుగనే పరిక్షింపబడెను. అట్టి పరిస్థితులలో గూడ నది
యపజయమే గాంచెనుగదా?

సాక్షి:- నేడు ద్వంద్వవిధానము బాగుగ పరిక్షింపబడెనని
తలంపను. కారణము ప్రతికూలురు బలముగలవారు లేకపోవుటవల
న మొదటిశాసనసభలు శాంతముగ పనిచేసెను. అప్పుడు ప్రజాం
గీకారమును బడయుటకు మంత్రులెక్కువయేమియు జేయన
క్కరలేకపోయెను. ఆహాయోధ్యమము జరుగుచునేయుండున
నియు మరల వచ్చెదమనియు తలంచితిమి ఇదివరలో మంత్రు
లుగ నున్న వారు ద్వంద్వవిధానము అపజయము గాంచినదన్న
వారు ప్రజల మెప్పును బడయుటకు మాత్ర మట్లుజెప్పిరి.
(నవ్వు) ద్వంద్వవిధానము పనిజేయుటలో నాకు కష్టమేమియు
గానినొందుటలేదు. మంచిప్రతికూల ముండునెడల మంత్రులు
పనిజేయుటకు ప్రోత్సాహముండెడిది. మొదటిశాసనసభ ప్రాణ
హీనముగ నుండెను. నాకు దానితో విసువువచ్చెను.

డాక్టరు పరంజిపై:- ఇప్పుడు శాసనసభలకు చాల
ప్రాణము వచ్చినది.

ఉ:- ఇప్పుడంత కన్న యెక్కువగనున్నది. (నవ్వు.)

ఆయన నింకను అధికారులతో ఆయనకుగల సంబంధము
లగూర్చి ప్రశ్నింపగా సాక్షి యెప్పుడుగాని తనకార్యదర్శి గవ
ర్నరు దగ్గరకు కేసు దీసుకొనిపోలేదనియు, కొన్నికొన్ని సా
రులు ఆర్థికకాఖిలైఖరినిగూర్చి భేదాభిప్రాయములుగూడనుం
డెననియు చెప్పిరి. రెండుకాఖిలకును ముందు బడ్జెటులో యే
ర్పాటు జేయబడెననియు, అప్పుడు సర్వము ఉపయోగింప
బడెననియు, సర్వము నుపయోగించుటకు మంత్రి అవసరము
జూపుటమీదనే ఆధారపడుననియు సాక్షి నూచించిచెను.

డాక్టరు పరంజిపై:- లోక్సభ ఒడంబడికలో బెంగాలు
మహమ్మదీయులు, తక్కువ దామాషా కంగీకరించుటకు కార
ణము భారతదేశములో నితరభాగములలోనివారి కెక్కు
దామాషా నిచ్చునట్లేదేమియుతో సంగీకరించిరి గదా;

సాక్షి:- అవును అంతే.

సర్ మహమ్మదు మాఫీ:- మహమ్మదీయులలో జరిగినట్లు
హిందువులలో యెప్పుడును గూడ అధికసంఖ్యాకులు అల్పసం
ఖ్యాకులుగా మారలేదు.

డాక్టరు పరంజిపై గారు లంచములవిషయమై కొన్ని ప్రశ్న
లడుగుచుండగా అభ్యర్థకు డిట్లనియెను:- దీనిని గురించి వివర
ములుగా ప్రశ్నలడుగరాదు. లంచములు తీసికొను విషయమై
చర్యదీనుకొనుట తగునని కమిటీవారు తలతుతోలేదో తెలుసు
కొనుటకు మాత్రము మీరు ప్రశ్న లడుగవచ్చును. వివరములు
తెలిసికొనుటకు ప్రత్యేక విచారణ చేయవలసియున్నది.

డాక్టరు పరంజిపై గారికి జవాబుగా స్వరాజ్యనిధుల
యుపయోగమువలన యెన్నుకొనబడినవారగుటచే మహమ్మదీయ
సభ్యులు కొంతమంది స్వరాజ్యపక్షమునకు ఓట్లెచ్చిని సాక్షి
చెప్పెను. స్వరాజ్యపక్షమువారి నిధులను ఆవిధముగా ఉపయో
గించుటవలన తప్పేమిలేదని డాక్టరు పరంజిపై గారు పలికిరి.
సరియైనపాద్యులను గుర్తించివానిని మిరకుండజేసినయెడల అంగీ
కారమేనని చెప్పెను "మాకప్పుడు తెలిసినప్పటికి గావున వచ్చే
ఎన్నికలలో మాడబ్బును మేముగూడ వ్యయపరచెదము"ని సాక్షి
యనెను. (నవ్వు)

డాక్టరు పరంజిపై:- కొన్ని యెక్కు గౌరవము
తగ్గిపోయినదని చెప్పుటలో తక్కువ ప్రతిష్ఠ కలవారు సభ్యు
లైరనియా సాక్షియొక్క అభిప్రాయము.

సాక్షి:- అవును. అదియే నాయభిప్రాయము. చాట్ట
మంది సభ్యులు స్థానికసంఘములలో నైన సభ్యులుకారు.

కొన్నియెక్కు గౌరవమునగా బాధ్యతలను గుర్తయ
గుట యని సాక్షి యభిప్రాయము కాఖిలవని సర్ ఆర్డరు
ప్రాయము గారు నూచించిరి.

సాక్షి:- అవు నదియే. (అ. ప్రె.)

మదరాసు శాసనసభ

ఇరిగేషన్ బిల్లు చర్చ

మదరాసు శాసనసభలో మొన్న శనివారమునాడు కార్యక్రమమునందు ఇరిగేషన్ బిల్లుపై చర్చ వివరముగా యాదించిన ప్రకటితము:—

పిదప ఇరిగేషన్ బిల్లునందు 6 వ క్లాజును తీసివేయవలెనని ఎస్. ముత్తయ్యముదల్యారుగారు సవరణప్రతిపాదించిరి.

ఈ క్లాజు ఈరిగేషన్ బిల్లు:— చట్టము ప్రకారము ప్రభుత్వమువారికి ఇరిగేషన్ డ్రైయింగ్ షేమలందు, నీరు జాగ్రత్తచేసి, నిలువయుంచి పంచిపెట్టుటకుగాను, అట్టియేర్పాట్లు చేయుటకు ఇరిగేషన్ డ్రైయింగ్ షేమలపై హక్కుగలిగి యుండును.”

ఈ క్లాజునందు ప్రభుత్వమువారి కుండు హక్కులన్నిటిని వివరించుటలేదు. పూర్వపు చట్టమునందు అన్ని హక్కులు పూర్తిగా వివరించబడినవి. ఇందు చట్టము ప్రకారము హక్కులు గలిగి యుండును అని తెలియజేయబడినది. ఇందు అన్ని హక్కులు వివరించలేదుగావున యిదియుండియు లాభము లేదని ముదల్యారుగారు చెలిపిరి.

లామెంబరుగారు సవరణ ఒకవిధముగా ప్రభుత్వమువారి కనుకూలముగ నున్నదని చెలిపిరి. ఈ క్లాజు సెలెక్షన్ మిటీవారిచే నూచింపబడినది. ప్రభుత్వమువారు సర్వాధికారములను వహించుచున్నారని యొక ప్రతితి గలదు. వారి అధికారములను సంగ్రహముగా నిందు వివరించుచుకే యీ క్లాజు యుద్దేశింపబడినది. ఇది లేనిచో వారి అధికారమున కెంతవరకు మేరగలదో తెలియకుండును. కావున వారి అధికారములన్నిటిని ఒక్కచో చెప్పట కట్టిక్లాజు అవసరమని తెలిపిరి.

టి. ఎం. నరసింహారాజుగారు సవరణను ఖండించిరి. ఇదిలేకున్నచో అనేక సంశయములు పొడముననియు ప్రభుత్వము వారికిని రయితులకుగూడ చాలివ్యయము కలుగుననియు చెలిపిరి. మొదటి చట్టమునందు సర్వాధికారములు గలగునట్లు నూచింపబడినది. కావుననే యీ క్లాజు ప్రవేశపెట్టబడినది. అందుచే నిది అవసరముగానుండితీరవలెనని పలికిరి.

పి. శివరావుగారుగూడ సవరణను నిరసించిరి. అంతట సవరణపై వాయిసుమతిపై ఉపసంహరించుకొనబడినది.

సి. వి. ఎస్. నరసింహారాజుగారు ఈ దినపత్రికా ప్రతిపాదించుచు మాట్లాడిరి:— “ఈ చట్టనిబంధనల ప్రకారము” అను పదముల తరువాత ప్రజాశ్రేయము నరసి” అని చేర్చవలెను.

ఇరిగేషన్ విషయములలో ప్రభుత్వమువారు ద్వితీయాధికారము గలిగియున్నారు. ఒకటి స్థలాధికారులుగా జమిందారులతో సరిహద్దును హక్కు గలగియున్నారు రెండవది వ్యవసాయవిషయములందు రయితులకు తోడ్పడవలసిన హక్కు గలిగియున్నారు. ఇప్పుడు వారు జమిందారుల పక్షమున రయితులకు వ్యతిరేకముగా వ్యవహరించుటగాని లేక వీరితరపున వారికి వ్యతిరేకముగా వ్యవహరించుటగాని న్యాయమనుచో కావున “ప్రజాశ్రేయము నరసి” వ్యవహరించెదరు అనియుద్ధాన బాగుండును.

సి. పి. రామస్వామి అయ్యరుగారు, 8 వ క్లాజునందు ఇట్టి సూచన ఆవశ్యకముగా జేయబడినది గావున, ఇక్కడ గూడ చేయవలసినదనియు, 8 క్లాజునం దీవరణ అంగీకరింపబడగల దనియు చెలిపిరి. ఆచరణమైన తన సవరణను ఉపసంహరించుకొనుటకు నరసింహారాజుగారింగీకరించిరి.

కె. సీతారామరెడ్డిగారు (కడలూరు) యాదించిరి:— నున్న 7 వ క్లాజును తీసివేయవలెనని ప్రతిపాదించిరి:—

“స్థానిక ప్రభుత్వమువారు ఈ చట్టము ఏర్పడునప్పటికి ఇరిగేషన్ వర్కుగా 4 వ సెక్షను, 4 సబ్ సెక్షను (డి ప్రకారము పరిగణింపబడకపోయినను నీరు సరఫరాజేయుచుండు కాల్యలు, నదులు, ప్రవాహములు, సరస్సులు నున్నగు నితర జలాశయములను పూర్తిగాగాని అందలి భాగములనుగాని, ఇరిగేషన్ వర్కుక్రింది చేర్చుకొనినట్లు ప్రకటించి వాటిపై చట్టముగానిబంధనవ్వదుండు హక్కులను గలిగి యుండును.”

ఈ క్లాజు సెలెక్షన్ మిటీవారు చివరగోజులలో ప్రవేశపెట్టినవియు, ప్రభుత్వమువారిహక్కు లధికముగా నూచింపబడినవియు, యంతటి పదములు సందిగ్ధముగనున్నవిగావున సరియైన మార్పుజేసినచో తన సవరణ ఉపసంహరించుకొనుట కెట్టి అభ్యంతరములేదని సీతారామరెడ్డిగారు నుడివిరి.

అడ్వాకేటు జనరలు టి. ఆర్. వెంకట్రామకృష్ణిగారు సరయ్యమార్పు గావలెనే యని రెడ్డిగారు నూచించిరిగాని అది యేకీకా నుండవలెనో చెబువలెదనియు, ప్రభుత్వము వారి హక్కులను స్థిరపరచుకొనుటకే యీ బిల్లు ద్వేషింపబడినదిగాని వాటిని తొలగించుటకు గావనియు కావున యీ క్లాజు అంగీకరింపవలెననియు చెలిపిరి.

సి. పి. ఎస్. నరసింహారాజుగారు యీ క్లాజువలన ప్రభుత్వమువారు ప్రస్తుతమున్న హక్కులన్న నెక్కువగా నుండు కొనవచ్చునని నూచించిరి.

సవరణ సభవారి అనుమతిపై ఉపసంహరించుకొనబడినది.

జె. డి. శామ్మూలుగారు క్లాజునందు ‘ఇరిగేషన్’ అను పదము తరువాత ‘డ్రైయింగ్ షేమీ’ గూడ అని చేర్చవలెనని సవరణ ప్రతిపాదించిరి. కాని అది అంగీకరింపబడలేదు.

7 వ క్లాజునందు “ప్రభుత్వమువారు రూపుప్రకారము ప్రకటనగట్టులో ప్రకటించెదరు” అని వేరొక పేరాగలదు. దీనిలో రూపుప్రకారము అనుపదములు తీసివేసి ‘నిశ్చయించుకొను రీతిని’ అని చేర్చవలెనని అడ్వాకేటు- జనరలుగారు ప్రతిపాదించిరి. ఎట్టిచర్చయు లేక ఆమోదించబడినది.

అంతట ప్రభుత్వముతరపుననే అడ్వాకేటుగారు సవరణలను ప్రతిపాదించవచ్చునా యని సత్యమూర్తిగారు ప్రశ్నించిరి.

బిల్లు సెలెక్షన్ మిటీవారు సవరించిన ప్రకారము చర్చించుచున్నాము గావున లెక్కలేనన్ని సవరణలనుగూడ తానే చేయవచ్చునని సి. పి. రామస్వామి అయ్యరుగారు నుడివిరి.

7 వ క్లాజు ఆమోదించబడిన సవరణలలో సహా బిల్లునందు చేర్చబడినదని అధ్యక్షుడు ప్రకటించెను.

అధికారము వహించుట

అధికారస్వీకారము గూర్చి 8 వ క్లాజు ఈ రీతిగా గలదు:— “స్థానిక ప్రభుత్వము వారు ప్రస్తుతమున్న ఇరిగేషన్ పనులను అభివృద్ధి జేయుట కవసరమని తోచిన చోట్లనెల్ల 7 వ సెక్షను ప్రకారముగల నదులు ప్రవాహములు డ్రైయింగ్ కాల్యలు మున్నగువాటి యన్నిటిపై యని ఎట్టిటలలో నున్నప్పటికి రెగ్యులేషన్ మున్నగు అధికారము వహించురు.

సి. వి. ఎస్. నరసింహారాజుగారు ఇదివరకు చెలిపినరీతి నే “అవసరమగుచోట్ల” అనుట తరువాత “ప్రజాశ్రేయము నరసి” యని యుంచవలెనని ప్రతిపాదించిరి. సవరణ అంగీకరింపబడినది.

“అభివృద్ధి జేయుటకుగాను” అనుటకుబదులు “అభివృద్ధి జేయుస్థి” మను తయారుజేయుటకుగాను” అని యుండవలెనని రాజాఅంగీకేడు ప్రసాదుగారు ఇదిలేకున్నచో యీశాసనము ప్రకారము అధికారమును జమిందారుల చూరగొనవచ్చునని తెలిపిరి. దానిని సుబ్రహ్మణ్యం పిళ్ళైగారు బలపరచిరి. సి. పి. రామస్వామి అయ్యరుగారు ఆనవసరమనిరి. జమిందారులభయముల తొలగించుట కిది యుండవలెనని డా॥ సుబ్బారాయనుగారు చెలిపిరి. సవరణ అంగీకరింపబడలేదు.

“7 వ క్లాజునందు నూచింపబడినను బడకున్నను.” అను పదములకు బదులు, “ఇరిగేషన్ పనులు కానివి” యని (4 వ సెక్షనునందు) యుంచవలెనని ప్రతిపాదించిరి. ఏకగ్రీవముగా నంగీకరింపబడినది.

4 వ సెక్షనునందు (ఎ) మొదట “నీరు మాత్రము” అని చేర్చవలెనని రాజా అంగీకేడు ప్రసాదుగారు ప్రతిపాదించిరి. డా॥ సుబ్బారాయనుగారు బలపరచిరి.

ఇరిగేషన్ పనులమరమ్మత్తు జేయునపుడు నీటిపై మాత్రము హక్కు గలిగియున్నచో గట్టబడ్డది నుండునట్టిని స్వల్పభాగము దెబ్బలుజరుగుననియు జలాశయముల గట్టవైనచో అధికారముండ వలెననియు సి. పి. రామస్వామి అయ్యరుగారు నుడివిరి. సర్. కె. వి. రెడ్డిగారు గూడ నుడివిరి.

ప్రత్యేకవ్యవస్థలసాక్షునకు భంగము కలిగించినచో ప్రతి హక్కుద్రవ్య మొకవలెనని ప్రభాకర తంపసుగారు పలికిరి. అట్లే జరుగునని రామస్వామి అయ్యరుగారు చెలిపిరి.

సవరణ ఓటునుబట్టిగా 8 అనుకూలము, 47 ప్రతికూలము 26 నురు తెలుసులలో నిరాకరింపబడినది.

క్రమభంగసిద్ధాంతము

సత్యమూర్తిగారు నూచించినక్రమభంగమును గూర్చి అధ్యక్షుడు తన కధికార మున్నను లేకున్నను నేటివిషయమున సభ వారియశమతిపై ప్రశ్నలను నిలుపజేయ నెంచి యుండెననియు వార్తప్రకటకుండులచే సోమవారమునాడు ప్రశ్న లధికముగా నొకగంట నిచ్చితినియు ఇందు క్రమభంగము లేదనియు చెలిపెను.

ప్రశ్నలను చర్చించు అని నిశ్చయించుటకు స్టాండింగు అర్డరు ప్రకారము సభవారకైన హక్కుగలదా యని సత్యమూర్తిగారు మరల నడిపిరి.

అధ్యక్షు డావిషయము విచారించెదనని తెలిపెను.

పని జాప్తిగా నుండుటచే సోమ మంగళవారములు సాయంకాలము 6 గ॥ వరకుగూడ ముగిసవలెనని సి. పి. రామస్వామి అయ్యరుగారు కోరిరి.

ఈ సమావేశకాలమునందే ఒకదినము అధికారతరచర్చకు వినియోగించుట కంగీకరించినచో సాయంకాలము యెక్కువనేపుండుటకు మేళంగీకరించువనిసత్యమూర్తిగారు పలికిరి.

అట్లయినచో ఇరిగేషన్ బిల్లుచర్చ యీసారి ముగియనేరవనియు మరల నవంబరులో నొప్పవో గై కొనబడుననియు లామెంబరుగారు పలికిరి.

ది. బి. ఎం. కృష్ణను నాయరుగారు సాయంకాలము ఎక్కువనేపుండుట కష్టమనియు మధ్యాహ్నము ఫలహారమునకై యేర్పాటుజేయు గంటలలోగూడ చర్చ సాగించి 5 గం ముగియుచుండుట ఉచితమనియు నూచించిరి. చివరకు అట్లే నిశ్చయించబడినది.

సభ వాటికి ముగిసెను. మరల నేడు సమావేశమయ్యెను

నేటికార్యక్రమము

ఫారస్టుశాఖ సస్టి మెంటరీ గ్రాంటు

శాసనసభలో ప్రశ్నోత్తరములు ముగిసినపిదప 12 గం సస్టి మెంటరీ గ్రాంటులు కోరబడినవి.

సర్ ఆర్థరువ్యాపుగారు దక్షిణఇండియా రైలుకంపెనీ వారికి స్టీపరులు సప్లైజేయుటకుగాను జేయవలసిన రంపపు కొరతములు స్థాపించుటకుగాను ప్రభుత్వమువారికి రూ 12,000 అధికము గ్రాంటును కోరిరి.

ఎస్. సత్యమూర్తిగారు క్రమభంగమును నూచించిరి. ఇది సస్టి మెంటరీ గ్రాంటు కానేరదు. బడ్జెటులో నూచింపబడిన గ్రాంటులే స్టాండింగు అర్డరుల ప్రకారము సస్టి మెంటరీ గ్రాంటులగును. ఫారస్టుశాఖక్రింద రంపపు మిల్లులకుగాను కొంతవ్యయము బడ్జెటున నూచింపబడినది. ప్రతిశాలయు ప్రత్యేకముగా నడుగుట క్రమపద్ధతి కానేరదనియు, సత్యమూర్తిగారు చెలిపిరి. ఈ విషయమున అధ్యక్షుడు రూల్స్ గు (ఉత్తరువు) ఒకంగవలెనని గోరిరి.

లిఖిత రూపమున కోరినచో విచారించెదనని అధ్యక్షుడు చెలిపెను.

సలదానాగారు, సస్టి మెంటరీ గ్రాంటులు యితర ఆన్లసధిగా సభలో చర్చకుబెట్టుట సభ్యమనియు, వీటిని ముందుగా చెబువలెననియు, అందుకుగాను ప్రస్తుతము యీ గ్రాంటుపై చర్చ రెండుగోజులవరకు నిలుపుకొనవలెననియు గోరిరి. ఆంజనేయులుగారు బలపరచిరి.

వ్యాపుగారు:— గా॥ ఏమి ముందుగా తెలుప గోకెదరు.

డా॥ సుబ్బారాయనుగారు:—టాడుహంటుగారు ముందుగాబంపి సస్టి మెంటరీ గ్రాంటులపై వ్యాఖ్యనుగూడ చెలిపి యుండిరి.

సి. వి. వెంకట్రామయ్యగారు:—ఆర్థిక సంఘములో నున్న సభ్యులకుగూడ ఈచర్చ యివ్వకు జరుగుట యిష్టముండక పోవచ్చును. వారికి గ్రాంటు ప్రతిపాదించుటకు గల కారణములు తెలిసినను అది రహస్యములుగా నుంచులెనను నిబంధన యుండుటచే యీ దిక్కులు వాటిల్లునని చెలిపిరి.

సర్ కె. వి. రెడ్డి:—ఈ గ్రాంటు నేడే జరుగవలెను. ఈ ప్రశ్న ఆర్థిక సంఘములో పూర్తిగ చర్చింపబడినది. ఇచ్చట రంపపుయంత్రము స్థాపించినచో మనకు చాల లాభముకలవనియు, స్టీపరుకు అవసరమెక్కువగ నుండుననియు, ఆలస్యము జేసిన నష్టము కలుగుననియు నాయుడుగారు నుడిపిరి. పిదప చర్చవాయిదా వేయవలెనను తీర్మానము ఓటునకు బెట్టుబడినది. అనుకూలము 24 ప్రతికూలము 5.

క్రీష్ణను నాయరుగారు:— ఎన్ని స్టీపరులు గావలసియుండును అనియు 20000 అని వ్యాపుగారు చెలిపిరి.

ఆదినారాయణచెట్టిగారు:—ఎంత వ్యయమగును.

వ్యాపుగారు:—సరిగా యెంతఖర్చునో నోచెప్పట కష్టమగును.

ఆంజనేయులుగారు:—ఎప్పుడు చెప్పగలగుదు 2 నెలలగును.

శశిధూమణిగారు:—యంత్రము కొనుటకు 000 ౯8 పోవునది 20000 స్టీపరులు యంత్రకాలములో కొను బడగలవు యంత్రము సడచుటకు 2000 సరిపోవునా?

ప్రభాకరతంపసుగారు:—స్థాయిలలో సంఘమువారిని యీ స్టీపరులు రైలుకంపెనీవారికి సరఫరా జేయుటకుగూర్చి సంప్రదించిరా?

ప్రభాతంపసుగారు:—ఈ స్టీపరులను ప్రభుత్వమువారు సరఫరాజేసుగలరా యని ఆలోచింపవలసి యున్నది. గ్రాంటు 12000 కొనుమండ ఖర్చు లక్షలకొలది యగును. ప్రభుత్వము వారికి చాల నష్టమగును. స్టీపరుల ధర అధికముగానున్నది.

సి. వి. గోపాళుగారు:—ఈ విషయమున స్ట్రోరులో లేకుకర్రను విక్రయించుట మొదల

ముపై ప్రభుత్వము వారి చేతనే జరిపించిన దొంగల పట్టాను రద్దుచేసి, కంట్రాక్టు రద్దుచేసి అమ్మించివేసినట్లు తెలిపింది.

మొదటగా ముఖ్యమంత్రి కంట్రాక్టు రద్దుచేసి ముందీ ప్రభుత్వము అట్టి యిబ్బంది యుండునని తెలిపి గ్రాంటును నిరసించింది.

చివరకు సాధారణ గ్రాంటునందు రూ.1000 తగ్గించినట్లు ప్రతిపాదన గావించి ఉపసంహరించుకొనింది.

విశ్వనాథ దాసుగారు:—రెవెన్యూ కమిషన్ రిపోర్టు మిల్లునకు ప్రభుత్వమువారు ఎన్నిసార్లు గ్రాంటును అధికము చేసికో మాకు తెలియదు. 1200 చాలునని యిప్పుడు ప్రతిపాదించినను, యికముందు హెచ్చింపులకు ఫానిక కంట్రాక్టులకు మిల్లు విషయమున నియమించుకొన్నాడు. ఇట్టి మిల్లులకు చాలాభయం ఉందని సర్ కె. వి. రెడ్డిగారు గారు తెలిపిరి. కాని యిట్టి పనులలో మామూలు నష్టంకంటే చాలా నష్టపోయినట్లు అభివృద్ధికాని మంత్రిగారు తెలిపిరి. ప్రభుత్వమువారు ఫానిక ప్రజల పనులతో పోటీ తగులుగూడదు గాన యీ గ్రాంటును నిరాకరించవలెనని కోరిరి.

రామలింగం చెట్టిగారు:—ప్రభుత్వమువారికి అడవులు గలనను కై నష్టం సీపరులను సరఫరా చేయజాలకుండుటచాలా విచారకరమనియు రైలుకంపెనీవారు ఆస్ట్రేలియా నున్న గుడెకములనుండి స్టీపరులను తెప్పించుకొనుచున్నారనియు నుడిపిరి. కావున ప్రభుత్వమువారు అడవులలోని కర్రను యీవిధముగ వినియోగించి ప్రజలపై పన్నుల బరువునైన తగ్గించవలెననియు గోరుచు గ్రాంటు కోర్కెను ఆందరంగీకరించవలెనని కోరిరి.

సి. వి. వెం. అయ్యంగారు:—రెవెన్యూ కమిషన్ ప్రభుత్వమువారు స్వయముగ జాడక వేరొక కంపెనీకి ఒప్పు గించుటచే నష్టపోయినదియు, యిదిగూడ అట్లు వేరొకరి కొప్పుగించినచో నష్టము తిప్పవని నుడిపిరి. దీనిపై ప్రభుత్వమువారికి వచ్చుభూమి వేరొకవిధముగా జూచిన ప్రజలకే యగును. ఈ ప్రయత్నమునందు యెట్టి ప్రమాదములేదు కావున గ్రాంటునంగీకరించుట కెట్టి యభ్యంతరముండవలెనని తెలిపిరి. సాధారణగారుగూడ గ్రాంటున కనుకూలముగ మాట్లాడిన పిదప న్యాపుగారు విమర్శలకు ప్రత్యుత్తర మొసగిరి.

ఓటునకు పెట్టగా గ్రాంటు అంగీకరింపబడెను. అంతట 1-80 సభ ఫలహారములకై లేచెను.

ఫలహారసంతరము

వరదల వల్లము ఇరిగేషనుచనులకు అధికముగ్రాంటు

ఫలహారసంతరము సమావేశమగునపుడు సర్ హెబిబుల్లా గారు, తిరుచనాపల్లి కోయంబతూరు జిల్లాలో వరదలచే నష్టపోయిన పైనరు ఇరిగేషను పనుల మరమ్మత్తునకు బడ్జెటులో నిర్ణయించిన ధనము గాక మరి 40,000 అధికముగా గ్రాంటు నొసగవలెననిగోరిరి.

రామనాథు రాజుగారు గ్రాంటులవర్చు నిలుపుకేసి ఇరిగేషను బిల్లు చర్చించవలెనని ప్రతిపాదించిరిగాని బలవరచు వారు లేక ఓడిపోయెను.

గ్రాంటు అంగీకరించబడెను.

వ్యవసాయ శాఖయందు ఖర్చులకును, ఫలసంపాదనకు రూ. 7,343 లు గ్రాంటు సభికముగా నీయవలెనని డి. బి. శివజ్ఞానపిళ్లెగారు ప్రతిపాదించిరి. గ్రాంటు అంగీకరించబడెను.

పిదప న్యాయ గ్రాంటును సర్ పాత్రోగారు తిరుచనాపల్లిలో వరదలచే నష్టపోయిన ప్రభుత్వ సివిలు వర్కు కార్యాలయములను ప్రసర్ని ర్యాంజు మొనర్చుటకు రూ. 13,450 అధిక గ్రాంటు నొసంగవలెననిగోరిరి. ఇదిగూడ అంగీకరించబడెను.

పిదప ఇరిగేషను బిల్లు చర్చ ప్రారంభమయెను.

అధికవర్ష పాతము

గంగానదివంతెనకు నష్టము

లక్ష్మీపురము, అక్టోబరు 17:— లాన్ డోనునుండి వచ్చిన తొలివార్ ప్రకారము భూరువాలులో 14, 15 తేదీలందు 29 గంటలవరకు కురిసెనని తెలియుచున్నది. 6 1/2 అంగులములవరకు కురిసెను. క్రొత్తగా భూమి, రైలుగట్టు కరగిపోవుటచే తొలివార్లు టపాలు సరిగ నడచుటలేదు. గంగానది మీద నున్న ప్రపంచ తెనకు కొంతయు ఉపనదుల మీదను తెనలు బూరిగ నున్న పడుటచే రాష్ట్రమున కెంతవరకువాటిలైనో ఉపహింపయ్యెను. లోకముని హాలావేషప్రయాగ, కర్ణప్రయాగ మొదలైన శ్రేత్రములు నష్టపడెను. ఇటీవల దొరతనమువారిచే ప్రకటించబడిన కమ్యూనికేషన్ వివరములుగాని నాకన మొంతవరకు గలిగినో అంతవాగాని తెలియకపోయినను దాదాపుగా రెండున్నర కోట్లకంటె పెక్కుగా నష్టము వాటిల్లి యుండునని తోచుచున్నది. (ఆ. ప్రె.)

సిగ్నల్ దానముచేసి రిజిస్టరుకాక పూర్వము ఉపసంహరించుకొనవచ్చునా?

బొంబాయి హైకోర్టు తీర్పు

బొంబాయి 18 అక్టోబరు:— ఒక సిగ్నల్ దానముచేసి నష్టము అది రిజిస్టరుచేయబడక పూర్వము దాతదాని నుపసంహరించుకొనవచ్చునా యనియు, అట్లులేనచో దాతశిష్టము లేకుండ రిజిస్టరు చేయబడినసాక్షు ఫలకారియగునా యనియు, బొంబాయి హైకోర్టు జడ్జి లయిదుగురును సమావేశమై సభ జేసిరి. మొదటి ప్రశ్నకు, దాత ఒకసారి దానమొసంగిన తరువాత ఉపసంహరించుకొనరాదని ముగ్గురు జడ్జిలు చెప్పిరి. దీని ప్రకారము అధిక సంఖ్యాకుల యభిప్రాయముల ననుసరించి తీర్పు చెప్పబడెను. (ఆ. ప్రె.)

కంచిసోమసుందర పాతశాలసర్వము

ఈదేశీయ విద్యాసావనముయొక్క పోషణమునకై ప్రారంభించిన లాటరీచే పొందుటకు దేశీయ ప్రైవేటులో ఆరింటి ఒక భాగముపై ఈవఱకు వసూలుకానందున, ఈ నెల 31 వ తారీఖున జరుపునట్లు దేశీయ యుండున లాటరీ ప్రకాయించును, రాడిబోపునందు 15 వ తేదీ జరుపునట్లు నిర్ణయించవలసి వచ్చినందున, ప్రైవేటుశాలయొక్క కమిటీవారు చింతించుచున్నారు. టికెట్లు కొనినవారు ఈ ఆలస్యమునకు మన్నింతురని కమిటీవారు వేడుకొనెదరు.

ఏ. రామస్వామిశాస్త్రి,

తెనడింట్లు.

నవ్వుకమగు క్రొత్తమారిడి నగలుదొరకు స్త్రీసము

ది ఆంధ్రజ్యోతిషి మానిఫాక్చరింగు కంపెనీ

హెడ్డాఫీసు, బెజవాడ. బ్రాంచి 51, చై నాబజారురోడ్డు, మదరాసు

మావద్ద ఆనేకరకములు క్రొత్తమారిడి గాజులు, మెడగొలుసులు, కానుకలులు అడ్డగిలై మొదలగు బంగారు నగలున్ను, నవత్తుములు వేసిన ఆనేకచాదీరి అడ్డగిలు, జడబిళ్ళలు, నాగరములు, ఉంగరములు, చంపనవరములు, పతకములు, మొదలగునవి నెండి రైలుకాజులు, టంబ్లర్లు, పేలగిన్నెలు, కాపిన్నెలు మొదలగు పాత్రసామానులన్ను ఆనేకరకములు కాళ్ళుగొలుసులు, మొదలగు అన్ని సుపులు యొప్పుడుసద్ధముగా యుండును. కాను బంగారమునకు న్ను చాడిచేడికిన్ని రత్నములు మొదలగువాటికి గారంటి యివ్వబడును. నచ్చనివి నాపసు తీసుకొనబడును.

ప్రావేటరు:—కాకుమాను లక్ష్మయ్యచౌదరి,

శనగపాం కొటయ్య అండు బ్రదరు,

క్రొత్త మెషిన్లు అమ్మటం

1. బెట్టి ఇంజన్లు, పాత బ్లాక్స్ నుపైపు, రెండు చక్రములు గలవి, విక్రియి కావడా యుండునవి. తయారుగా స్టాక్లో 2 1/2 మొదలు 20 గుట్టముల పవరుగలవి.
2. బెట్టి చక్రపరిచిన బియ్యపు మల్లర్లు, పాలెవర్లు సహా నెం 1, 2, 7 న్ను స్టాక్లోగలదు.
3. బెట్టి క్రొత్తమడలు, బాలుచేరింగు, వర్తికలుపైపు రాతికిండిమిల్లు, స్వయచ్చుగా చక్రచేసుకొనే రాళ్ళుగలది.
4. బెట్టి చాక్లట్టర్లు, చేతిపనికి వుపయోగించునవి.
5. బెట్టి, డిస్కెంట్రి గ్రేటర్లు, యెముకలు, అడ్డము, ధాన్యములు అన్నియు దుమ్ముచేయునవి.
6. క్రొత్త రేర్లులు, వేసింగుమినును, డ్రెస్సింగుమినును, అన్ని కొలతలలో నున్న సరైయేయును.

ఉపయోగించిన మెషిన్లు

1. రెండు 12 అడుగులు X 10 అంగులములుగల రేర్లు కంప్లీటుగా వుండునవి.
2. రెండు 28 గుట్టముల పవరుగల పాతరేపు హోర్నువి క్రూడాాయిలు యింజన్లు అన్ని విషయములలోనున్న తృప్తిగా పనిచేయునది.
3. ఒక 32 గుట్టము పవరుగల పాతరేపు హోర్నువి క్రూడాాయిలు యింజన్.
4. ఒక క్రొత్త 16 గుట్టము పవరుగల పాతరేపు హోర్నువి క్రూడాాయిలు యింజన్.

వివరములకు క్రింది అడ్రసుకు వ్రాయవలయును:—

బి. డి. బెట్టి అండు కంపెనీ,

ఇంజనీయర్లు అండు మిషను వ్యాపారస్థులు

నెం 8, నెంబుదాసువిధి, చెన్నపురి.

సిక్కు సుధారసంగము

జయట్ యాత్ర

జయట్ యాత్రకు కొందరినిపంపుట చాల సమంజసమని గుజరవాల్సా శుభాసంఘమువారుగూడ తీర్మానించిరి. 20 వ తేదీన వీరు జయట్ కు బయలుదేరెదరు గాన 19 వ తేదీన అమృతసరు ఆకలితఖిరువద్ద వారు ప్రార్థనాదులను జరిపెదరు. ఇందులకు అకాలీలు చాల ఆగ్రహము జెందియున్నారు. ఈరాజ భక్తులు శిరోమణీసంఘమువారి ఆజ్ఞకు భిన్నముగా వెళ్లదలచిరి గాన వీరు ఆకలితఖిరువద్ద ప్రార్థనలు చేయుటకు నిరోధింప వలెనని శిరోమణి సంఘము వారిని అమృతసరు ఆకలితఖిరు వారు గోరిరి. దీనినిగూర్చి శిరోమణీసంఘ మువారి రిపోర్టునుగా ఆలోచించుచున్నారు. అటుల నిరోధింపుట ఆగ్రహముగనునని వారు సంకల్పించుచున్నారు. ఏల ననగా స్వర్ణచేవాలయమున ప్రార్థనచేయుటకు సిక్కులకందరికిని గూడ స్వాతంత్ర్యమున్నది. ఈసంఘర్షణము ముగియువరకును ప్రతిదినమును 25 గురు అకాలీల వంతున పంపుచుండుమని మాల్వాప్రతినిధి చౌల్యాసంఘమువారు (ఫెలోజువారు, లూథి యాను, అంబలా జిల్లాలవారును, ఫరీదుకటు, జిందూ, పాటి యాలా, నాభాసంస్థానముల వారును కలసి మాల్వాప్రతినిధి సంఘమును) శిరోమణీసంఘమువారికి తెలిపిరి.

పదమూడవ సాహితీజత

ఈ జతవారు గుజరాతు, వజీరాబాదు జిల్లాలలో సంచారము చేయుచున్నారు. వీరుగూడ నాన్నానా సాహెబు కువెల్లి అటనుండి జయట్ కు వెళ్లెదరు. (ఆ. ప్రె.)

కలకత్తా బాంబుకేసు

చక్రవర్తి హత్య

ఇద్దరిని అరెస్టుచేసిరి

ఖద్దరుడు కాణములో బాంబువేసి యజమానిని చంపెనని కేసులో విడుదలచేయబడిన రెండవముద్దాయి కాంతి చక్రవర్తిని యెవరో హత్యచేసిరిని యిదివరకే ప్రకటింపబడెను ఆసందర్భమున అంబికాచరణు అభ్యాచరణు అనువారల నిద్దరిని పాట్నా జిల్లాలో అరెస్టుచేసిరి. (ఆ. ప్రె.)

అమీరు ఘాజీనుల్తాను హిజను

సాదుగారి విజయము

మెక్కా ప్రవేశము

అభినందనములు

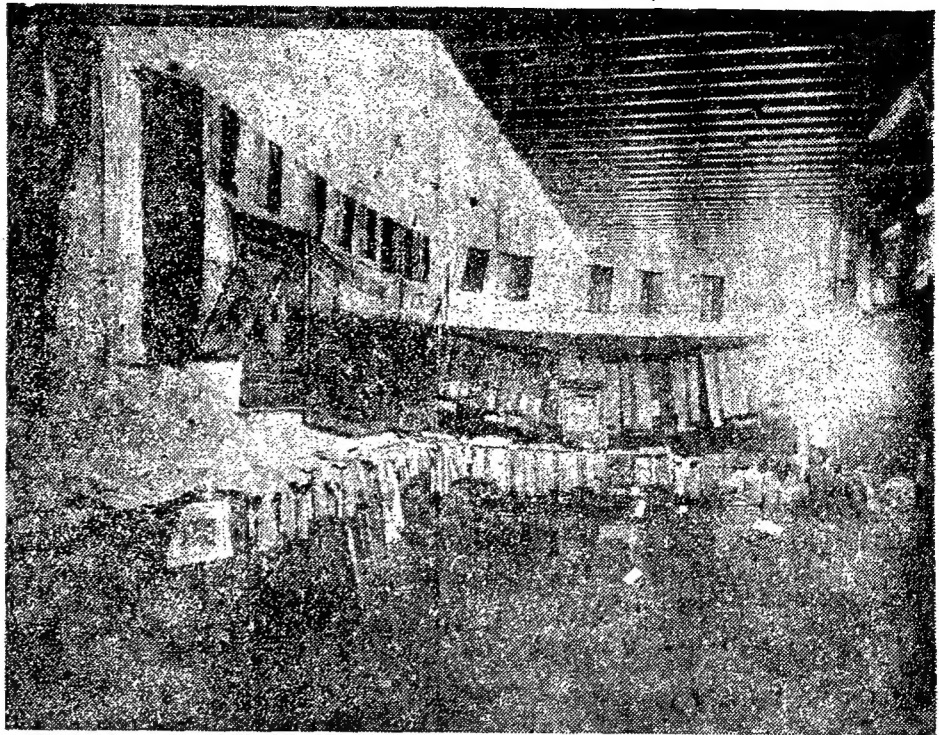
“మెక్కా పరమపవిత్రస్థానమగుటచే నచట రక్షపాతము జరుగరాదు గాన నచట పోరుజరుగకుండుటకు మేము మానేసలను జడ్డాకుపంపివేసితిమి. సహాబీలు కాంతముగా మెక్కాలో ప్రవేశించిరి. ఇస్లాం ప్రతినిధివర్గములన్నిటితోను ఆలోచించి పిమ్మట దేశస్థానానుకూలములను నిర్ణయించెదము. ఈ పుణ్యక్షేత్రమునకువచ్చు యాత్రికులందరిని సకలసౌకర్యములకు సమకూర్చుటయే మాముఖ్యతయము. మీరు శీఘ్రముగా మీప్రతి నిధులను పంపగోరెదము.” అని హెదాజా జాతీయపక్షమున కధ్యక్షుడగు మహమ్మద్ తాబీలుగారు మాలానా సుకతాలీ గారికి జెడ్డానుండి తంతివార్త నంపిరి.

“మీరు హెదాజా ద్రోహులను పూర్తిగా నోడించి మెక్కాలో కాంతముగా ప్రవేశింపగలిగినందులకు మిమ్ములను మనఃపూర్వకముగా ఆభినందించుచున్నాము. తొల్లింటి కాలిఫా కాలములోనుండిన కీర్తిని మరల హెదాజాలో సరియగు సహమ్మదీయ పరిపాలన మేర్పడుగాకయని కోరెదము.” అని అమృతసరు ఖిలాఫతు సంఘాధ్యక్షుడు మాలానా దావూదు ఘజనవీగారు సుల్తాను యిన సాదుగారికి తంతివార్తనంపెను. (ఆ. ప్రె.)

లాలాలజపతిరాయి గారు

ఇంకను జబ్బుగానే యున్నది

లాలాజీ యింకను ఉపశాంతియేమియును కలగలేదు. వ్యర్థబాధ చాల హెచ్చుగానే యున్నది. ఏదైన ఆరోగ్యస్థానమునకేగి విశ్రమింపవలెనని మహమ్మదు లాలాజీకి లేఖవ్రాసెను. జబ్బుచేసినందులకు చాల విచారపడుచు కెల్కర్రుగా రొకలేఖను వ్రాసిరి.

ఖద్దరు ప్రదర్శన కాల చెన్నపురి

ఢిల్లీ బల్లి మరాఠుహత్య కేసు

18 వ తేదీ విచారణ

ముద్దాయిలు నిర్దోషులు. సాక్ష్యము నమ్మదగినదిగాదు. గుంపులో నొకరినద్ద నొక వస్తువ మెరసినదిగాన నది కత్తియై యుండునను సాక్ష్యము చెల్లదు. కర్రల పాన్ములుగూడ నటులే. మరియు సాక్షులలో చాలమంది ఖురానా మనుష్యులుకారు. అటూ ఆహమదుగూడ ముద్దాయిలతో కలిసిమెలియుండువాడగుటచే అతని సాక్ష్యము నమ్మదగినదిగాదు. అని అబ్దులు అజీజుగారు వాదించిరి. మరేకలహములకు సంబంధించిన కేసుల నన్నిటిని రద్దుచేయవలెనని ఖీపు కమిషనరుకు విన్నవించుటకు హిందూమహమ్మదీయ నాయకులు వెల్లిరని మరయొక న్యాయవాది తెలిపెను. ఆవిషయముతో మనకు సంబంధములేదు. సాక్షులు బీదవారను కారణమున వారి సాక్ష్యము నమ్మదగినది కాదనుట అన్యాయము. అసత్యవాదులు బీదలలోను ధనికులలోనుగూడ గలరు. అని ప్రభుత్వ న్యాయవాది వాదించెను. పిమ్మట జడ్జి సంగ్రహముగా అసత్యలకు కేసు స్వభావములను తెలిపెను. అసత్యులు ఆలోచించి వచ్చిరిగాని భిన్నాభిప్రాయాలైరి. హత్యజరిగినపుడు ముద్దాయిలందరు నచటనున్న మాట నిజమే గాని ఎవరు చంపిరో రుజువుగారేదని యిద్దరును అందరును నిర్దోషులే యని యింకొకరును తెలిపిరి. 22 వ తేదీ తీర్పు చెప్పబడును. (ఆ. ప్రె.)

అలహాబాదు కొట్లాటలు

హిందూసభ వార్తాప్రకటనము

ఈ కొట్లాటలకు గూర్చి కమిషనరు యిదివరకొక ప్రకటనజేసెను. ఇప్పుడు హిందూసభ వారొకప్రకటనను చేసిరి. వీరు చాలవిషయములకు సమాధానమిచ్చిరి- చాలమందిపై కేసులనుచేసిరి. సింగ్లను, గిలుగార్లనిద్దరిని మేజిస్ట్రేటులనుగా నియమించిరి. (ఆ. ప్రె.)

వైకం సత్యాగ్రహము

విరాళములు

అయుక్త్యవైద్య డాక్టరు పి. మాధవకుగారు వైకం వచ్చి వలంటీరులకు కొన్ని మాచనల నిచ్చిరి.

కలనూరు, పెరియారం, ఆయలిలు, గ్రామములలో సత్యాగ్రహ సహాయకసంఘము లేర్పరుపబడెను. భారతస్మృతి అను ఒకనాగీమణి బంగారపు ఉంగరమును కారాయణిఅమ్మ అను నామె చెవులపోగులను సత్యాగ్రహానికి కొనంగిరి.

వైకం జతవారు కడుపురితి, కుతుసునూరు, కొల్పూరు, చంగనపెర్నీతివల్లె చెంగనూరు, పంతలం, అమూరు, కొత్తరక్కర, కుందర, క్వీలను, గ్రామములమీదుగా త్రివేంద్రము వెళ్లెదరు. (ఆ. ప్రె.)

ఉత్తర హిందూస్థానములో

వరదలు

రాష్ట్రీయ వరదసహాయనిధి

అలహాబాదు, అక్టోబరు 17:— రాష్ట్రీయవరదసహాయ నిధి యేర్పాటుకాబడు ననియు తగిన యితరసహాయములు వరదలచే నష్టమొందినవారికి గాపింపబడుమన్నవనియు సంయుక్త పరగణాల వారతనమువారిొక ప్రకటన గావించిరి. (ఆ. ప్రె.)

దూరశ్రవణయంత్రాలయము

రంగూను, అక్టోబరు 17:— రంగూను టెలిఫోనుకంపెనీ జనరలుమేనజరుగారి ఆధిపత్యముకింద వియన్నా కేఫ్ కేయస్ వద్ద జరిగిన కేటిసమావేశమునందు బర్మాకోడియోక్టు అను పేర నొకదూరశ్రవణ యంత్రాలయము స్థాపించుటకు తీర్మానింపబడెను. తాత్కాలికసంఘముకటి నిర్మింపబడెను. బి. స్టాండెన్ గారు అగ్రాధనాధిపతిగను, ఇ. జె. టైలరుగారు కార్యదర్శిగను, సి. ఎ. కుట్రీసుగారు ఖజానాదారుగను నేర్పాటుగావించబడిరి. వీరుగాక మరినెల్లరు సంఘసభ్యులు గలరు. అవసరమైనయెడల వీరు మరిసంతమందిని తాత్కాలికముగ సభ్యులుగా జేర్చుకొనవచ్చును. (ఆ. ప్రె.)

పండిత జవహర్ లాలు నెహ్రుగారు

అలహాబాదు, అక్టోబరు 17:— ఇటీవల సంభవించిన గందరగోళములవిషయమై వారు అసభికారవిచారణ సబ్బుటకు రాలేదనియు డాక్టరు మహమ్మదుగారితో వరదలచే నష్టమొందిన ప్రదేశములను చూచుటకు వచ్చిరిని జవహర్ లాలు నెహ్రుగారు తెల్పిరి. (ఆ. ప్రె.)

రంగూను, అక్టోబరు 17:— ఈనెల 18 తేదీన కెమ్బ్రిడ్జులో ఇద్దరుపోలీసుకనిస్టేబులను తిరస్కరించి యెదుర్కొని గాయములు గావించిన యొక బర్మాముసలివాడు నిర్బంధింపబడెను. అతని పేరు యు. తగ్యా ఈయనను సబుమేజిస్ట్రేటు తరపుప్రకారము విచారణ కొరకు రిమాండులో నుంచబడెను. (ఆ. ప్రె.)

“మహారటాపత్రిక” అపీలు

నాగపురం అక్టోబరు 17:— “మహారటా” పత్రికాసంపాదకులగు ఓగిల్ గారువారినిక్షేపించినందులకు అపీలుచేసిరి. నేపథ్యము ఈకేసు విచారణకొరకే నెషన్సు జడ్జిగారు దీసికొనిరి. రావు సాహెబు వింటర్ బాగారు తహసీలుదారుగారు మేజిస్ట్రేటుగారుగ యీ అభియోగముదెచ్చిరి. వీరు తప్పువకరగతి టెక్నెట్టుతో హెచ్చుతరగతిలబుండితో ప్రయోగము చేసిననియు, మూలా స్నేహితుడు హెచ్చుచార్జియు అపరాధమును చెల్లించిననియు జూరుగిరిగారు “మహారటా” పత్రికలో ప్రచురించుటచేవారివిద ఫిర్యాదీ అభినియోగము దెచ్చెను ఓగిల్ గారివిద నేరము మోపబడెను. క్షేపింపబడిరి. వారిపక్షము అపీలుచేసిరి. అభ్యంతరుగారు ఓగెన్సుగారి పక్షమున నాదించిరి. వారు ఆర్యమెంటును బూర్తిచేసుకుండగనే జడ్జిగారు లేచిరి. ఆర్యమెంటు లేపు తిరిగి ప్రారంభింపబడును. (ఆ. ప్రె.)

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

1924 సం. మార్చి 20 - తేది

సోమవారము

ఫజుల్ హక్కు గారు బయల్పడుట

ఇటీవల బెంగాలులో మంత్రివర్యుని పదవిని వదిలి ఫజుల్ హక్కుగారికి జూరైన జలికలు గను సంస్కరణముల పట్లను, ద్వంద్వభుత్వ విధానములను లెక్కగల ప్రబలిమ శిలను గను పరచుటకు, స్వరాజ్యపరిమి వారు మంత్రులకు వేతనములను నిరాకరించిరి. ఆంగ్లేయ వారు స్వప్రముగ తెలిపిరి. స్వతంత్ర దేశములన్నిటిలో నిట్టి సామాన్యమే. తాము ఉద్యోగపదవిని వదిలిపోయినను, ఏమండ్రియు రోషము పెడదు. పాపము ఫజుల్ హక్కుగారి మాత్రము చేజిక్కిన ఫలము జరిపోయి సందలకు మిగుల దుఃఖము కలుగుచున్నది. రోషము పెచ్చయినది. వీరు ఇతరులకు దురుద్దేశ్యములను రోపించుచున్నారు. తాము మహమ్మదీయ లయినందువలన, హిందువు లిటుల గావించి రని, సంస్కరణ విచారణసంఘమువారి యెదుట బుట్టుటకు వీరు సాహసించిరి. వీరు ఒక సిద్ధాంతము నుండి కేరొక సిద్ధాంతమునకు దాటుపైచి, పూర్వ పరిసందర్భమును విడిచి, పరిహాసపాత్రు లయిరి. మహమ్మదీయులుగాని హిందువులుగాని ఫజుల్ హక్కుగారి పలుకుల సంతమాత్ర ముగీకరింప రని నమ్మెదము. వీరికి మంత్రివర్యుని చేకూరినపుడు ద్వంద్వభుత్వముపై నమ్మకము గలిగెను. మంత్రి వర్యుని యంతరించినపిమ్మట, దానిపైనగూడ నమ్మకము తొలగినది. కిలనల్ పట్టుగరివలె, సంస్కరణముల నసలే రిద్దుడెసి, సంపూర్ణ నిరంకుశ పరిపాలనము కొనసాగించవలెనని వీరి భిలపించుచున్నారు.

వీరు ఇంగ్లండుకు బోదలచిరిని ఇటీవల ప్రకటించబడెను. అటులజరుగుచో కన్సర్వేటివు పక్షము వారు వీరికి మనస్సుగ్రియగు స్వాగత మొసగెదరని నమ్మెదము. ఫజుల్ హక్కుగారి సాత్వమును గాంచి, ఆంగ్ల దేశములో సంతోష భావములు చెలరేగుననియు, ఇంపీరియలిస్టు పక్షపాతికలు వీరిని తమ యూహల కాధారముగ నుదహరించు ననియు యాహించెదము. ద్వంద్వభుత్వవిధానమును నమోదించినవారును, స్వరాజ్య మక్రమం లేదనిన వారును సాత్వములో నిడవరి కెవరును గనుపింప లేదు. హక్కుగారి రట్టికొరితను దీర్చిరి. లా, ఆర్డరుశాఖను వీరు ప్రజలవరము జేయరు. లాండు రివిన్యూను నయితిము వీరు అధికారుల వశమున నుంచెదరు. గడుపు సంవత్సరము వరకు ముందుకు పోకుండుట యగాక, మాంటుషర్లు సంస్కరణములనే గాక, మింట్ మాన్డే సంస్కరణములనుగూడరద్దు జేయవలెనని వీరు గోరుచున్నారు. అన్నిటి కన్నను ఘోర మేదియన, మహమ్మదీయులలో చాల మంది తమతో నేకీభవించిరిని వీరు జెప్పటయే. ఇటీవల సామ్రాజ్య శాసనసభలో నేర్పడిన మహమ్మదీయ తుమువారుగూడ, సత్వరాభివృద్ధియవనమని ప్రక

టించిరి. ఆంగ్లేయ ఫజుల్ హక్కుగారికి తెలుపగ, మహమ్మదీయ పక్షమువారు దీనిఫలము ననుభవించెదరని, వీరు శపించుచున్నారు.

మంత్రి లనేకలు ద్వంద్వభుత్వమునందు రిజర్వడు శాఖవారు తమ కడు గలిగించుచుండిరిని ఇంతకుమున్ను విడితము గావించిరి. ఇదియంతయు పట్టి యజ్ఞమని హక్కుగారి యుద్దేశ్యము. కాని రిజర్వడు శాఖవారి సహాయముతో హక్కుగారు బెంగాలులో నే ఘనకార్యమును నిర్వహించిరో తెలియదు. మంత్రిల వేతనములను నిరాకరించుటకు శాసనసభవారి కికమీద సభికారముండగూడదని వీరు స్వప్రముగ జెలుపుచున్నారు. వీరుగోరెడి ప్రధానసంస్కరణ మిదియేగాబోలు. కార్యనిర్వాహక సభ్యులవలె మంత్రిలుగూడ తమవేతనముల ననుభవించుచు మూడు సంవత్సరముల పాటు సుఖముగ కాలముగడుపుటయే వీరికి గావలసినదని వీరి సమాధానము నిరుపమానము. మొదటి శాసన సభలేల ఫోరడము గాకబోయెను? ఎట్టి ప్రాతికూల్యము లేకుండుటవలన మంత్రులు చురుకుగ పనిజేయటకు జాగ్రత్త దీసికొనక బోయిరట. ఇందుచే నపుడు నిద్రబోయిరి. పాపము ప్రాతికూల్య మధికమై మంత్రులు నిదురలేచునప్పటికి ఉద్యోగములక్రిందకు అసలే నీళ్ళవచ్చెను. ఫజుల్ హక్కుగారి ప్రస్తుతస్థితిమిగులదయనీయము. మూడు సంవత్సరములపాటు బెన్సత్వమునం దుండదలచిన వారికి సావధానము గలిగెను. వీరికి న్యాయముగ నెట్టి నష్టము గలిగినను, ఇట్టివారు మంత్రివర్యుని వీడి నందుల కెవరును చింతింపజాలరు.

ఫజుల్ హక్కుగారికి ఇంకను ఎక్కువ బల మగు ప్రభుత్వము కావలయును. ప్రజలకు బలము కలుగుకొలదియు, ప్రభుత్వము బలహీన మగునను ఆంగ్లో హైందవ సిద్ధాంతమును వీరు సంపూర్ణముగ నామోదించుచున్నారు. అందుచేతనే, ఇప్పుడున్న నామమాత్రపు హక్కులను నయితము, తీసివేయుమని వీరు ప్రోత్సహించుచున్నారు. 1917 వ సంవత్సరమునందు బాధ్యతాయత ప్రభుత్వాశయమును బ్రతిష్ఠ ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించుటయే తప్పని, వీరి తలంపు. వీరియభిప్రాయము లెవ్వయో వోటరులకు తెలియవని యాహించెదము. ఏలనన, వీరు పోటీలేకుండ శాసనసభలో ప్రవేశించిరి. తమ యభిప్రాయములను ఓటరులకు జెలుపకుండ వీరింత కాలమును దాచిపెట్టిరి. ఎటులయిన నేమి, ఫజుల్ హక్కుగారి ఆంతరంగికపుకోర్కె నెటవేరెను. బెంగాలు శాసనసభ నిలుపుదల జేయబడెను. శాసన సభతో నిమిత్తములేకుండనే, బెంగాలు పరిపాలన జరుగుచున్నది. ఇంకను ఎక్కువనిరంకుశత్వము ప్రబల వలయుననిన, కన్సర్వేటివు లధికారమువహింపగ నే, ఫజుల్ హక్కుగారి కోర్కె నెటవేరక మానదు. వెనుకటికన్న నీచూరు, శాసనసభల ప్రతిష్ఠ గిపోయెనట. కారణమేమని యడుగగ, తక్కువ హోదా గలవారిందరును శాసనసభలో ప్రవేశించి రని హక్కుగారు ఒంకులేక జెలిపిరి. అధిక సంఖ్యాకులకు వోట్లుండుటయే, సభ్యుల సంఖ్యయధిక మగుటయు గూడ, వీరికి కటంకముగ నున్నవి. తమబోటి ధనవంతులతో మాత్రమే శాసనసభ నిండనందులకు, వీరికి విచారము గలదు. ఇట్టివాకి మంత్రి పదవి లోలగుట, న్యాయముగ

నున్నది. హిందూ మహమ్మదీయ విభేదములు తన పదవి యంతరించుటకు కారణమని జెప్పిన ఫజుల్ హక్కుగారి వాక్యములను ప్రజలెవరును నమ్మజాలరు. మహమ్మదీయులు తమ కీర్తిని కాపాడుకొనుట కయినను, ఫజుల్ హక్కుగారి దురభిప్రాయములను పూర్తిగ నిరసించుట యవసరము. ఇట్టి సంకుచిత హృదయము గలవారు, ఏపక్షము నందును గనుపించుట లేదు. స్వాదృష్టియే వీరి యభిప్రాయ వాక్యములకు మూలకారణ మగుచున్నది.

ఆంధ్రవిద్యార్థి సభ

ఆంధ్రవిద్యార్థి సభ నిన్నటితో ముగిసెను. అధ్యక్షులు కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి ప్రసంగమునందును ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు వేమవరపు రామదాసు యంతలుగారి యుపన్యాసమునందును, విద్యార్థులకునుకూలించెడి సూచనలుచక్కనివి గలవు. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులు తమ యుపన్యాసమును ఆంధ్రభాషా జడిననను, అధ్యక్షులు ప్రత్యేకముగ నాంగ్లభాషలోనువనననుచుట సంభాష్యముగ లేదు. విద్యార్థుల అధ్యక్షులు మార్గదర్శక లెవారిని, మాతృభాషాభి మానులుగ గావించుట ధర్మమై యుండెను. నిన్నటిదినము, కార్యక్రమము చాల వరకు ఆంగ్ల భాషయందే జరుగుటయు, తీర్మానము లాంగ్ల భాషయందు నిర్ణీత మగుటయు జూడ, విచారము కలుగుచున్నది. మాతృభాషాభిమానమును గనుబజచి, ఇతిరభాషా సంఘములకు మార్గదర్శకులు గావలసిన ఆంధ్రవిద్యార్థులు, చెన్నపురిలో ప్రబలియున్న వాతావరణము నతిక్రమింపజాలక బోయిరి. ఇంటర్మీడియేటు, బి. ఏ. తరగతులలో మాతృభాషను విధిగ నేర్పవలయునని, సభవారు గావించిన తీర్మానమున కిందువలన బలము తగ్గి పోవుచున్నది. తమతో తాము మాటలాడునప్పుడుగాని, ఒకరికొకరు లేఖలను వ్రాయునపుడుగాని, బహిరంగసమావేశములందుగాని అన్యభాష నుపయోగించు దురభ్యాసమును వదిలి మాతృభాషను గౌరవించి ఆంధ్రవిద్యార్థు లితరులకు మార్గదర్శకు లగుదురని నమ్మితిమి. అట్టి యభిప్రాయము నెటవేరకుండుట దురదృష్టము. ఇట్టి తీర్మానము నొకదానిని గావించియుండ వలసినది. ఆవిషయ మటుండ అధ్యక్షుల యుపన్యాసము భావగర్భితముగ నున్నది. సాంఘిక సేవనుగూర్చి రామలింగారెడ్డిగారు జెలిపిన విషయమును విద్యార్థులు మరువజనదు. విద్యార్థులు చిన్నతనమునుండియు సంఘసేవయందు సుశిక్షితులగుచో దేశనాయకుల ప్రయత్నములకు విశేషముగ తోడ్పడి వారిసాస మాక్రమించుటకు వీలగును. నేటివిద్యార్థులే రేపటి దేశరక్షకులగుచున్నారు. గ్రామ పునర్నిర్మాణము జరిగినగాని స్వరాజ్యము సర్వాంగ సుందరము గాజాలదను నమ్మకము రానురాను ప్రబలమగుచున్నది. పాశ్చాత్య దేశానుభవముగూడ యీ నమ్మకమును బలపరచుచున్నది. హిందూదేశమునకు గ్రామము పునాది. పునాదిని బలపరచుకుండ స్వరాజ్యసాధమును నిర్మించుట దుష్కరము. గ్రామపునర్నిర్మాణమునకు విద్యార్థు లెంతయైనను తోడ్పడగలరు. విజ్ఞానధనమును వెదజల్లుగలరు. నిమ్మజాతులు

నుద్ధరింపగలరు. ప్రజలలో నఖ్యమును బలపరుప గలరు. విద్యయొక్క నిజప్రయోజనము నేవయే. కేవల ఉద్యోగములపై నను అధికారములపై నను విద్యార్థులదృష్టి ప్రసరించునంతవరకు విద్యాధికులు చేతరక్షకు లగుటకుమార్గగ, చేతరక్షకు లగుదురు. ప్రస్తుత పాఠశాలలందు నరయగు నాదిర్యమును విద్యార్థులలో పురిగొల్పుటకు తగినంతయవకాశము లేకున్నది. విద్యావిధానము లోభూయష్ఠ మని యంగీకరింపనివారు లేరు. కళాశాలలలో జరిపెడి విద్యార్థులు, జాతీయవిద్యపై నభీమానముజూపి, అందుకొరకై పాటుబడుచున్న జాతీయవిద్యాలయములకు సహాయముజేయుట ధర్మము. ప్రస్తుతవిద్యాలయములు జాతీయ విద్యావ్యవస్థల నవలంబించు నటులజేయుటకు ప్రయత్నము సలుపవలయు నని రామదాసుప తులుగాను జేసిన సూచన న్యాయమయినను, స్వపరిపాలనము లేనిది ప్రజల యూహలు విశ్వవిద్యాలయములందయినను సఫలమగునా యని సందేహము గలుగకమానదు. విద్యాలయబహిష్కారము నెరవేటకున్నను, దానిని ప్రేరేపించుచు దైత్యము విగుల యు త్రిమమనుటకు సంధి యము లేదు. విశ్వవిద్యాలయ విధానము నందు మార్పు లగలిగించుటకే గాక, జాతీయ విద్యకు ప్రోద్బలము గలిగించుటకును విద్యార్థులు తోడ్పడ గోరెదము. దేశభాషల కర్మాసాన మీయవలయునని ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులు హెచ్చరించిరి. అదనుగుణముగ తీర్మాముగూడ గావింపబడెను. ఇంతకుపూర్వము కళాశాలలలో తెలుగు నిర్బంధముగ నెర్పవలసిన విషయములలో ఒకటిగ నుండెడిది. దీనిని పిమ్మట నేల దీసివైచిలో వెలియదు. వెనుకటిసితిని పునః ప్రతిష్ఠింపవలెనని మాత్రమే, విద్యార్థి సభ తీర్మానము గారుచున్నది. అంతటితో తృప్తిజెందిన చాలదు. విద్యను పూర్తిగ చేతభాషలలో నేర్పినపుడు గాన, విద్యాలయముల వలన ప్రయోజనమండదు. లేనయెడల, విశ్వవిద్యాలయములసంఖ్య బెరిగినందువలన, సంతృప్తి గలుగనేరదు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము ఆంధ్రత్వసిద్ధికి తోడ్పడుటయవసరము. కద్దరునిర్మాణమునకు విద్యార్థులధికసహాయము సలుపగలరు. ఆంధ్రవిద్యార్థులుకద్దరును విధిగ ధరించి ఇతరులకు మార్గము జూపవచ్చును. ఇందువలన తమ విద్యల కెట్టిభంగము గలుగజాలదు. ఐనను “స్వదేశీ”క ప్రోత్సాహముగలిగింపవలెనని మాత్రము తీర్మానము గావించి, విద్యార్థి సభవారు తమధర్మమును కొంతవఱకు నెఱవేర్చి నేరనుండియు స్వదేశీ తీర్మానమును కార్యరూపము దాల్పజేయుట ముఖ్యము. “విజ్ఞానముకన్నను శీలము ముఖ్య”మని మహాత్ముడు చెలిసిన హితమును మరువనలదని ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షులు విద్యార్థులను హెచ్చరించు ఘోషయు సంభాష్యముగ నున్నది ఇదియే విద్యయొక్క పరమార్థము శీలమును పెంపుజేయని విద్య విద్యగానేరదు. ఆంధ్రవిద్యార్థులు పవిత్రాదర్శములను ఎదుట నుంచుకొని తదరమే కృషిసలుపుటకు విద్యార్థిసభ పురిగొల్పుగాక యని కోరెదము.

మాలు చందా ఆమోదింపబడుట

కాంగ్రెసు సభ్యత్వమునకు, నూలుచందా వంగి కరించి, ఆంధ్రరాష్ట్రీయ మహాసభవారు తమ ధర్మ

ఆంధ్ర ల

గంధి మహాత్మని వుజానిధి

లక్షరూపాయలు సమర్పించవలెను

యథా శక్తి ని తోడ్పడుడు

చందాలు
49724-11-5

ఇదివఱకు

కోశాధిపతి కాకనాథుని నాగేశ్వరరావు

పంతులుగారికి చేరిన వసూళ్లు
24201-5-11

ఇదివఱకు

అక్షరూపాయలు సమర్పించవలెను

20.10.24

అక్షరూపాయలు సమర్పించవలెను

20.10.24

మును నిర్వహించిరి. అన్ని పక్షముల వారికిని యంగీకృతమై, సులభసాధ్య మగు నూలు చందావ్యవస్థని నిర్ణయించి, గంధి మహాత్ముడుదృఢ సంయోగము గడుర్ప నెంచెను. బీసెంటుగారు సయితము ఇందు కంగీకరించుట బట్టి, దీని యావశ్యకతను గ్రహింపవచ్చును. మహాత్ముని నూలువడుకుటంతప్రియమో ఎల్లరకును తెలిసినవిషయమే. దీర్ఘవాస వ్రతము సలుపుచుగూడ గంధిమహాత్ముడు నూలువడుకుటను ఒక్కడినమయినను వదలలేదు. అయిదువేల గజములకుపైగ మహాత్ముడు దారము దీసెనను వార ఎవ్వరిని పులకాంకుతులుగ గావించడు? మహాత్ముని కాంగ్రెసుసభ కధ్యక్షునిగ జేసి వారిని యీ విషయమన నయినను అనునరింక జోవుట న్యాయమగునా? నూలువడుకుటవలన స్వరాజ్యము వచ్చుననుట కేవలము ఆర్థవాదమనియు అదియొక చిహ్నమనియు చెలుపుట వ్యర్థము. కద్దరు స్వరాజ్యమునిచ్చునను దృఢవిశ్వాసము మహాత్ముని నావేశించె ననుట కెంతమాత్రము సందియము లేదు. స్వల్పకాలము నిడుకై వినియోగించుటకు భారతీయులు బూనుకొనుచో స్వరాజ్యము సిద్ధించునని మహాత్ముడు ఘంటావధముగ చాటియండెను. మహాత్ముని ప్రతిపాదనమును త్రోసివైచుట కెట్టి కారణము గనపించదు. స్వరాజ్యవ్యవస్థను వారెట్టి యభ్యంతరము సూచక మహాత్ముని వాంఛనీ విషయమునందయినను సఫలమగుట యుక్తము. ఇతరరాష్ట్రములస్థితి ఎటులున్నను ఆంధ్రులు నూలు వడుకుట కష్టమని భావించరు. ఆంధ్రరాష్ట్రము కద్దరునిర్మాణమునకు ప్రసిద్ధిజెందియున్నది. మహాత్ముడు విధించిన నూలువడుకు నియమమును శ్రద్ధతో నిర్వహించుచున్నది. అట్టి తరిమహాత్ముని యభిమతము నికముందయినను దీర్చుటకు, ఆంధ్రులెంతమాత్రము వెనుదీయజాలరు. ధనపుచందా బనికీవచ్చునపుడు, నూలుచందా పలబడిరాదో తెలియదు. పనిజేయని వారికి, వోటుండగూడ దను సూత్రము పాశ్చాత్య ప్రపంచమునకు నూతనమయినను, అయ్యది విశేష లాభము గలిగింపగలదు. ధనవంతులకును, బీదలకును మధ్య గలుగుచున్న తీవ్రవిభేదములను పారద్రోలగలదు. యూరపు దృష్టిపత్ర మెటులున్నను, హిందూదేశమునకు డబ్బువలని అగ్గరికన్నను పని వలని యర్హతవలన నెక్కుడు ప్రయోజన ముండుననుట నిశ్చయము. ధనపుచందావలన, ప్రజలు తమ బాధ్యతను గుర్తించజాలరు. పనిజేయుటవలన, ధనికులకును బీదలకును, విద్యాధికులకును తదితరులకును

మధ్యగల యడ్డుగోడలు కూలిపోవును. ఉభయులకును సామరస్యము గుదురును. నూలు వడుకుడని మహాత్ముడు నిర్ణయించుటకు కారణమేమి? ప్రజాసామాన్యమునకును విద్యాధికులకును గల యంతరమును తగ్గించుటకే. ముప్పాళ్లల తినుట నన్నములేక మాడుచున్న బీదజనులపట్ల తదితరులు నిజసానుభూతిని జూపునటుల జేయుటకే. జీవితమును నిరాశంబరముగ గావించుటకే. బెల్లాం కాంగ్రెసు సభకు ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సభవారు మార్గము జూపి ధన్యులయిరి. మహాత్ముని సంకల్పము నెఱవేరుగాక!

న ప జీ వ ను ప త్రి క

మ హాత్మని వ్యాసము

అసహాయోద్యమమునకు జీవము ప్రేమ

“డిశంబరు నెలలో బెల్లాంలో జరుగనున్న

దేశీయమహాసభలో అసహాయోద్యమ ప్రచారము మాత్రమే తాత్కాలికముగా విరమింపబడునుగాని అసహాయవాదులుగూడ లేకుండపోరు. ప్రేమ మిళితమై యన్నచో అసహాయ-సహాయ ఉద్యమములకు విభేదమేమియునులేదు. స్వార్థపరత్వముతో చేయబడు సహాయము లంచమగునే గాని సహాయము కాజాలదు. ద్వేషముతో అసహాయ మొనరించుట గొప్ప పాతకము గాన నారెండునుగూడ వర్జనీయములే. దౌర్జన్యవిరహితమగు సహాయసిద్ధాంత తత్వమును దేశీయులు నరిగి గ్రహింపగలిగి యుండలేదు. వారు ఆంగ్లేయులపై ద్వేషభావముతో అసహాయోద్యమమును ప్రారంభించిరి. కాన అసహాయోద్యమము వలన విఠితత్వలితములు కలిగినవి గాన మనము అసహాయోద్యమమును తాత్కాలికముగా నాపివేయుటయే కర్తవ్యము. అసహాయవాదులు సహాయవాదులపట్ల ఆదరణచూపవలెను. హిందూ మహమ్మదీయ మైత్రి, అస్పృశ్యతా నివారణము మున్నగు విషయములలో దొరతనమువారివలనను, పృత్తిలోనున్న న్యాయవాదులవలనను, ప్రభుత్వోద్యోగుల వలనను, శాసన సంఘసభ్యులు మున్నగువారి వలననుగూడ అసహాయవాదులు సహాయమును బడయవచ్చును” అని గుజరాతు భాషలో మహాత్ముడు వ్రాసిన వ్యాసము 19 వ తేదీని వెలువడిన నవీనను పత్రికలో ప్రకటింప బడెను.

(అ.ప్రె.)

విదేశవార్తలు

మగ్దొనాల్డుగారి ఎన్నికపరిస్థితులు

ఒడిషా ప్రాంతం

చాలా గొప్పపోరాటము గలుగుననుకొనుట

లండన్, అక్టోబరు 18 ఉదయం 12/25:— ఆంగ్లముగ్దొనాల్డుగారు ఒడిషా ప్రాంతం కోసం మగ్దొనాల్డుగారు తన ఎన్నిక ప్రదేశమున క్రొత్త పరిస్థితుల నెదుర్కొనవలసి వచ్చును. దీనివలన ఒడిషా ప్రాంతం తలపించునని టైమ్స్ పత్రిక ప్రత్యేక విలేజ్ లి తెలుపుచున్నది.

1922 లో మొదటి ఆంగ్లముగ్దొనాల్డుగారు ఎన్నికైనది. చాలా కష్టముతో నెగ్గిరి. గత డిసెంబరులో యూనియన్ యుద్ధానికి ప్రత్యర్థిగా నిలబడెను. ఆయనకు మంతుల విషయమై ఇతనికి లిబరల్స్ తోడ్పడలేదు. సంతక వర్తక పద్ధతిని ఒడిషా ప్రాంతం కంకణముదాల్చిన లిబరల్స్ అధిక సంఖ్యాకులుగ మగ్దొనాల్డుగారికి ఓటులనిచ్చిరి. ఇప్పుడా ఓటులన్నియు విలియంసంగారికి వచ్చును. ఇతడు సోషలిజం సాంఘిక సిద్ధాంతములకు ప్రబల శత్రువుగా చే ఇతనినే ఎన్నికైనాడని అందుచే ఈ పర్యాయము మగ్దొనాల్డుగారి పని కొంచెము కష్టములతోనే బడినదన వచ్చును.

కన్యర్యేటివుల సంరంభము

లండన్, అక్టో 17 ఉదయం 11.43:— కన్యర్యేటివుల కేంద్ర కార్యాలయమువారు 65 టన్నుల ఎన్నిక ప్రకటనలను బంపివేట్టెరట.

ఉభయపక్షములవారి ఎత్తుగడలు

రీపబ్లిక్ అక్టోబరు 17:— అభ్యర్థులను సామీక్షను చేయుటకు కొన్ని గంటలే వ్యవధియున్నది. రేపటిలో ఆఖరు. కార్మిక పక్షముతో పోరాడుటకు లిబరల్స్ కన్యర్యేటివులు తమలో తాము అభ్యర్థులను ఏర్పాటుచేయుటలో కొట్టుకొనుచున్నారు.

కార్మిక పక్షమువారు లిబరల్ ఓటులను విడదీసి పంచుకొనుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. బాల్టిమోర్ లో ఎవరును ప్రత్యర్థులుండరు. పోటీలేకనే ఎన్నికైనాడని అందు. ఇదియే గొప్ప విశేషము. పెన్సిల్వేనియా, 7 జిల్లాలలో గూడ లిబరల్స్ తోడ్పడుతూనే గలుగజేసికొనలేదు. చూరముగ నున్నారు. ఈ ప్రదేశములో ఆరువేల కన్యర్యేటివులు కార్మిక పక్షముతో తీవ్రముగ నెదుర్కొనవలసి వచ్చును. ఏడవ ప్రదేశమునందు పోటీ యుండదు.

నేటియుదయము మగ్దొనాల్డుగారు డక్షిణవేల్సుకు పోయిరి. గొంతుకపోవుటచే యువస్వాసములనిచ్చుటకు వీలులేదని నియోజకవర్గమునకు తెలియజేయుటకు వెళ్లిరి.

మగ్దొనాల్డుగారు కష్టముతో

పోరాటం నివచ్చును

నేడు మగ్దొనాల్డుగారు అభ్యర్థులను జేరెదరు. 29 తేదీ వరకు ఎన్నికలు జరుగువరకు ఆగ్కడనేయందురు.

మరల తనస్థానమును సంపాదించుటకు కష్టముగనుండునని కార్మిక పక్షమువారే అనుకొనుచున్నారు.

ఈ పర్యాయము ప్రత్యేకముగ లిబరల్స్ ప్రత్యర్థితోనే పోరాడవలసివచ్చును. ఆతనికి కన్యర్యేటివులు అందరును సహాయమొనర్చెదరు. దానిని జేరికము గనులపనివాండ్రు బొగ్గు జారీచేయువిషయమై నష్టముగ నుండునభయముచే గనులపని వాండ్రు ఓటులని కూరేమో యను భయముగనున్నది.

కాని పారిశ్రామిక పట్టణములందు మగ్దొనాల్డుగారికి మంచి అవకాశము జరిగెను.

కార్మిక స్త్రీలుగూడ ఎన్నికలందు ఉత్సాహమును విస్తారముగ జూపుచున్నారు.

వ్యవసాయదారుల

కభయములనిడుట

వ్యవసాయదారుల ఓటులను సంపాదించుటకు కన్యర్యేటివు లిబరల్స్ ఆభయములను ఇచ్చుచున్నారు. వైరుల పరిస్థితి

లను యభివృద్ధిజేసేద మనుచున్నారు. పారిశ్రామిక వ్యవసాయమున పోరాటములను గలుగజేసేద మనుచున్నారు. వ్యవసాయదారుల కేమి యువకారముజేసెదరో బాల్టిమోర్ నేడు ప్రకటించెదరు.

ప్రత్యర్థులు లేకనే గలుపొందువారు

1850 ప్రస్తుతము ఎన్నికలకు అభ్యర్థులుగ నున్నారు. ఇందులో 48 గురు పోటీలేకనే నెగ్గెదరు. వీరిలో 26 కన్యర్యేటివులు, 8 కార్మికులు 8 లిబరల్స్.

203 మంది కార్మికులు కన్యర్యేటివులు న్యాయముగనే పోరాడెదరు. మునుపు 99 మందే యుండిరి. 40 మంది కార్మికులు 55 మంది లిబరల్స్ తో పోరాడెదరు.

రషియా ఒడంబడికను ఖండించుట

లండన్, అక్టో 7:— బర్మింగ్ హామ్ ప్రభువు ప్రధానమంత్రి యుద్ధమున తీవ్రముగా వాట్లు చేయుచున్నారనియు రషియా ఒడంబడిక తప్పనియు బర్మింగ్ హామ్ ప్రభువు ఖండించెను. కన్యర్యేటివులు నెగ్గిరి రక్తపాతముతో గూడుకొన్న విప్లవము తలపించునని. అట్లాన్టిక్ జనరలు ప్రస్తావించుట అపరాధమునని ఖండించిరి. క్యాంబెలు యభియోగములో ప్రభుత్వమువారు జోక్యమున్నట్లు ప్రతములు తమవద్ద గలవనిరి. కన్యర్యేటివులు అనుకొన్నట్లు ఎన్నికలో నెగ్గినచో ఈసంగతిని బహులబైదమనిరి.

అభ్యర్థుల సంఖ్య

1400 మంది గలరు. 588 కన్యర్యేటివులు. 7 సక్రమమువారు 240 లిబరల్స్ 485 కార్మికులు ఇందులో 21 స్త్రీలున్నారు. 9 గురు సహకారపక్షమువారున్నారు. 9 కమ్యూనిస్టులు, 4 గురు జాతీయవాదులు, ఇతరులు 14 యున్నారు. 210 మంది ప్రత్యర్థులతో పోరాడవలసియుండును. ముగ్గురితో డిక్షన్ నలసి వచ్చును.

మగ్దొనాల్డుగారు అలసిపోయినట్లుండుట న్యూస్ పేపర్ లో మగ్దొనాల్డుగారికి స్వాగతమొసగిరి. ప్రత్యర్థుల ప్రదేశముగూడా జోయినపుడు ద్రోహియనితిట్టిరి. ద్రోహిని ఎన్నికలందు నెగ్గుండజేయవలెననిరి. మగ్దొనాల్డుగారు చాల అలసిపోయినట్లున్నారు.

బాల్టిమోర్ గారు

తనకుచాలా ఉత్సాహముగనున్నదనియు కన్యర్యేటివులందరూ పోలింగు వేడుకనువచ్చిన తప్పక విజయముగలుగుననిరి.

చర్చిలుగారు కార్మికులను నిందించుట

చర్చిలుగారు కార్మిక ప్రభుత్వమును తీవ్రముగ ఖండించిరి. సామ్రాజ్య విశ్వర్యము విస్తారమై ఎన్నికలవిషయ ఆధారపడియున్నదనిరి. కార్మిక ప్రభుత్వము ఎంతయు నిష్ప్రయోజనముగనుండెననిరి. స్వంతముగ వారుచేసినపని ఒకటియులేదనిరి. ప్రపంచములో వీరింతటి మూఢులు వరకరులేననిరి. ప్రతి విషయములోను జర్మనీరషియాదేశములనుసరించిరి సోషలిస్టులు స్వాతంత్ర్య శత్రువులనిరి.

ఒకమూల పెట్టుబడిదారులను తిట్టుచు మగ్దొనాల్డుగారే పెట్టుబడిదారులైరనిరి. సోషలిస్టులు ఉత్తమోనగాండ్రనిరి. క్రొత్త గ్రహించబడిన గ్రేటు బ్రిటను జాతీయ పరిపాలన గౌరవమును నిలబెట్టుటకు అందరును తోడ్పడెదరుగాక యనిరి.

లిబరల్స్ తగ్గిపోవుటకు కారణము

లేనిపోని ఆశలను బెట్టుకొని సామ్యము వృధాచేయుటకును ఆంగ్లమును బాడుజేసికొనుటకును లిబరల్స్ తలంచుకొనలేక పోవుటచే ఈ పర్యాయము చాలమంది అభ్యర్థులుగ నిలబడలేదనుచున్నారు.

విశ్వవిద్యాలయపు అభ్యర్థిగ

ప్రాఫెసరు గిల్బర్ట్ మర్రెగారు పేర్కొనబడిరి. పూర్వమువలెనే ఆయానియన్స్, లిబరల్స్, కార్మిక అభ్యర్థులే ఇప్పుడుగూడ ప్రయత్నించుచున్నారు.

ట్రేడ్ యూనియను

సంఘమువారు కార్మిక పక్షమును అణగారొక్క ప్రయత్నములన్నిటిని పటాపంచలుగ జేయవలెనని ఎన్నిక వర్గమువారిని కోరుచు ప్రకటనములను గావించిరి.

ట్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెసుసభవారు కార్మిక ఎన్నికనిధిగ 1000 పౌనుల విరాళము నొసగిరి.

గనుల పనివాండ్రందరు

కార్మికులకి ఓటుల నియంత్రణని గోరుచున్నారు. కార్మికులు తమలోనున్నవారే ప్రభుత్వము జేయుట కొప్పుయని గర్వపడవలెననుచున్నారు. గనుల పనివాండ్రు పడుచున్న కష్టములను కార్మిక ప్రభుత్వమువారు నెగ్గిన నివారించెదమనిరి.

జర్మను రాచకీయ విషమావస్థ

జాతీయవాదుల ప్రతిష్ఠంభన

కష్టపరిస్థితులు

లండన్, అక్టోబరు 17:— రాత్రి 4.10 జర్మను రాచకీయ సమస్య ఇంకను తేలలేదు.

జాతీయవాదుల వైఖరే దీనికి కారణము. మంత్రివర్గములో ముఖ్యస్థానములను తమ కీయవలెననుచున్నారు. జేసీయ మంత్రి పదవులను గూడ గోరుచున్నారు. వ్యవసాయ, ఆర్థిక ఆహారమంత్రి పదవులుగూడ ఇందులో జేరినవి. వీరు క్రొత్త సుంకముల నిబంధనలను నడిపించెదరు. ప్రజాస్వామ్యవాదులు కొయిలివను మంత్రివర్గములో నుండుటకు నిరాకరించుటచే మరింత విషమించెను. ఇందులో జాతీయవాదులేగాని సోషలిస్టులుండగలరు. పార్లమెంటు నెత్తివేయగూడదని మార్క్స్ గారి ముఖ్యోద్దేశ్యము. ఏదైనను ప్రజాస్వామ్య వాదుల సమ్మతిలేనిదే సాగదని టైమ్స్ పత్రికా విలేజ్ లి తెలుపుచున్నది.

కుష్టురోగ సమస్య

నివారకార్థము 17 తేదీని ఇండియాకు డాక్టరు రాబర్ట్ కోక్రే ను గారు బయలుదేరిరి. ఇండియాలో 40 వేల మంది కుష్టురోగిని నివారక సంఘము వారిని కలిసికొనెదరు. ఈరోగ నివారణమును మంచిస్థితికి దెచ్చుటకు ప్రయత్నించెదరు. కలకత్తాలో కొంతకాలము మ్యూరగారితో పరిశోధనయందు ప్రయత్నించెదరు. తరువాత సయాం, బర్మా, ఉత్తర బార్మియా, డెచ్చి, ఇండియా, ఫిలిప్పైన్స్ కు బోయెదరు. తరువాత పెకింగుకు ఆమెరికా కొరియాగూడా బోయి పరిశోధనలను గావించును.

జనీవా ఒడంబడిక

లండన్, అక్టోబరు 17:— రాత్రి 11.41 (డెజిలు) చిల్లీ ఒడంబడికను సంతకము జేసినది. ఇంతవరకును 12 గురు సంతకము జేసిరి ఆర్జెంటీనా, బల్గేరియా, ఎస్టోనియా, పోర్చుగలు, పోలండు యూగోస్లావియా, శెకోస్లావియాగూడ సంతకము జేసెను.

వెంట్ల ప్రదర్శనము

కనడా తీర్మానము

చాలవరకు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వము లంగీకరించినచో 1925 లో వెంట్ల ప్రదర్శనమును జరుపుటకు కనడా అంగీకరించును. కాని సాగించుటకు తీర్మానించుచున్న సంగతితప్ప. కనడా మంటపమును సాగించుటకిష్టమని జెప్పిన దానికంటె ఎక్కువేదియు లేదనిరి తెలుపుచున్నారు.

మొరాకో పోరాటము

విప్లవకారులను తరుముట

లండన్, అక్టోబరు 17:— పేనును ప్రదేశములో విప్లవకారులను స్పెయిను సేనలు తరిమివేసినవి. స్పెయిను సేనలకు నష్టములు స్వల్పముగనే యుండినవి. శత్రువులు 400 మంది చనిపోయిరి.

బ్రిటను విధానము

న్యూజిలండు వైఖరి

రషియా ఒడంబడికను ఆక్షేపించుట

వెలింగ్టన్, అక్టోబరు 17:— సింగపూరు నౌకాశయమునుగూర్చి న్యూజిలండు ప్రజలు, పార్లమెంటుగూడ ఆక్షేపించుచున్నారనిరి. కార్మిక పక్ష నాయకుడు దీని కంగీకరించలేదు. సింగపూరు నౌకాశయముకంటె రషియా ఒడంబడికను మరింత ఎక్కువగ న్యూజిలండు ఆక్షేపించుచున్నదనిరి. ఇంపీరియలు ప్రిఫరెన్సుచే సామ్రాజ్యమందున్న భాగములన్నిటిని దగ్గరగ జేర్చవలెననిరి.

11-వ ఆంధ్ర మహా జన సభ

— . 0 : 0 : —

19-వ తేది ఉదయము మదరాసులో సమావేశమయ్యెను

ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్ష, అధ్యక్ష కోశస్థానములు

శ్రీయుత గడ్డ రంగయ్యనాయుడుగారి
స్వాగతోపన్యాసము

సోదరసోదరీ ప్రతినిధిప్రేక్షక మహాశయులారా!

కొందఱు తలంచునట్లు సన్మానసంఘాధ్యక్షుల ఒక యుపన్యాసమును వ్రాసి వేదికపై నెక్కి చదువుటతో నంత రించు ఒకశారవడవి కాదు. మహాసభల కరుదెంచు ప్రతినిధిప్రేక్షకమహాశయులకు గావింపవలసిన విధ్యుక్త దాస్యవృత్తి యనుట తప్పకాదు. ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షుల డన, ఇట్టిమహాశుభకార్యములపట్ల అతిథిపూజార్థ మొక సంఘమహాశక్తిచే నియమించబడిన సన్మానసంఘదాస బృందమునఁబెద్ద. అతిథిసంఘాయందుఁగాని తదితరమైన ఏకార్యనిర్వహణముందుఁగాని సంఘదాసు లొనర్చు సకల లోపములకు ఈ పెద్దదాసుడే బాధ్యుడనవచ్చును; కాని దాసబృందమునకును అట్టిబాధ్యతయే కలదనుట సత్యము. లెక్కకు మించిన పండిత దేశభక్తాగ్రేసరులను సంతృప్తికరముగ సన్మానింపవలసియున్న యిట్టి మహా త్కార్యములయెడ దాస్యమొనర్చుబూనిన పెద్దదాసుడు సంపూర్ణస్వచ్ఛందజ్ఞానము కలవాఁడుగను, విద్యాభినాది కుఁకుగను, దేశసేవాధురంధరుడై స్వతనుధనమైనము లుచే అనవరతావిచ్చిన్నదేశసేవ గావించు దేశభక్తాగ్రేసరుడుగ నుండిననే కార్యములు నిర్విఘ్నముగ నెఱవేఱగలవు. ఏతద్విషయముల బరస్కరించుకొనియే ఈ యాంధ్రోద్యమప్రేరణాచార్యులును, తమ జీవితా రంభమునుండియు దేశభక్త్యదయమునకై అప్రతిహత సేవ గావించి దేశీయులమన్ననల కెంతయు బాత్తులైన ఆంధ్రపత్రికాధిపులు శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వర రావు పంతులుగారిని సన్మానసంఘదాసుల మగు అన్య దాదులు పెద్దదాసునిగ నియమించితిమి. శ్రీ పంతులు గారు వారి దేశోరోగ్యస్థితి కొఱవడియున్నందుననో లేక యేకారణంతరములచేతనో గాని తా మిదాస్యము చేయఁ బ్రస్తుతము సమర్థులము గామని చెప్పుచు ఈ మహాత్కార్యనిర్వహణభారమును అనుభవజ్ఞానశూన్య, డనగు నాతలపై నవ్యవధిగఁ గట్టిరి.

ఇట్టి మహాసభాకార్యనిర్వహణమున నా కెట్టి పూర్వానుభవము లేకపోవుటయేగాక సేనితవఱకు నెట్టి స్వార్థత్యాగముతోఁ గూడిన దేశసేవయు జేసియున్న వాడఁగాను. విద్యాధికుడఁగాను. సంపన్నుడనుగాను. నా కీనగరమున నెట్టిపలుకుబడియును లేదు. కాని కించి న్నాత్రము వ్యర్థములగు స్వస్థానవేషభాషాభిమతములు గలవని చెప్పుకొనుటకు సిగ్గుచున్నది. ఇట్టి అల్పగుణ ములకే న న్నొకపెద్దగా నెంచి ఈ యాహ్వానసంఘదాస సభ్యులు అట్లుగలవారి నెందఱనో విడిచి శ్రీనాగేశ్వర రావుపంతులుగారిప్రేరణచే ఏకగ్రీవాంగీకారమును చెల్పు చు; న న్ని పెద్దదాసుని యద్యోగమునకు నియమించిన వీరలకు సందనము లర్పించువిధానము నాకుదోచుచున్నది. ఐనను నాపై నెట్టిభారమునుమోపక సభాకార్యనిర్వహణ భారమంతయు దమపై ననే వైచిగొని మిగుల శ్రద్ధాసక్తు లు సమస్తసామగ్రిని సమకూర్చి సే దీమహాసభ

నిచ్చట నిర్విఘ్నముగఁ గొనసాగింప నడుములుగట్టి నిలిచి యుండు వీరిం జూడ వీరికి సాష్టాంగనమస్కారవిధిచే వందనము లర్పించుట నావిధ్యుక్తధర్మ మని గ్రహించి అట్లు గావించుచున్నాఁడ. అందు ముఖ్యముగ అర్థసంపాదనాదికార్యనిర్వహణదీక్ష బూని పట్టుదలతోఁ బని చేయుచున్న శ్రీయుతులు సేమవరపు రామదాసుపంతులు, కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగార్లు మున్నగు నాయకులును, ఈసభాకార్యదర్శులు శ్రీయుతులు కొడాలి శివరామకృష్ణరావు, వి. యల్. శాస్త్రిగార్లును నాకు బ్రత్యేకవందనార్హులు.

ఆహ్వానదాససంఘపక్షమున దేశభక్తు లగు మీ కొందఱకు నామనఃపూర్వకస్వాగత మొసంగుచున్నాఁడ. ఈచెన్నపట్టణము మహాసగర మగుటచే దదితరప్రదేశ ములకంటె అతిథిసంఘము గావించుటయందు న్యాయముల నొసంగి కాపాడు గావుత! ఆపుణ్యపురుషుని యుద్యమసిద్ధికి సర్వవిధములఁ దోడ్పడుఁగావుత!

ఆంధ్రోద్యమకర్తలు

ఆంధ్రోద్యమప్రేరకులలో మూలపురుషులై ఉద్యమారంభాదిగ తదభివృద్ధికై ఆంధ్రపత్రికామూలమునను, ధనమూలమునను దేహదాస్యమూలమునను, దేశమున కసమాన సేవఁగావించి దేశీయులయభినందనములకు బాత్తులైన శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు గారును, ఆంధ్రోద్యమవ్యాప్తికై స్వార్థత్యాగ మొనర్చి ఉద్యమతత్త్వమును దేశమెల్లడల వ్యాపింపజేసి, దానిని విదేశములఁగూడ ఉత్తమోత్తమ మని కీర్తింపబడఁదగినంత ఉచ్చస్థాన మెక్కించి దేశభక్తాగ్రేసరు లను ప్రఖ్యాతిఁగొంచిన దేశభక్త కొండావేంకటప్పయ్యపంతులు గారును, ఈ ఉద్యమఫలసిద్ధికై నానావిధములఁ గృషి సల్పుచున్న తదితర ఆంధ్రనాయకులును ఈసమయమున మనకు అవశ్యసంస్మరణీయులు.

కీర్తిశేషులైన దేశభక్తులు

అన్యదేశభాషాప్రాబల్యముచే నానాటికి దేశభాషలు ఊగించి జీవచ్ఛవములై గతిఁ గానక దేశీయులు పరితపించుచున్న యీకాలమున, ఆంగ్లభాషాధికులయ్యు మాతృభాషావిముఖులు గాక స్వయంమాతృభాషాపాండితీవిభవులై పెక్కువిధముల భాషాపరిశోధనలు గావించి ఆంధ్రభాషావాఙ్మయాభివృద్ధికి అనల్పకృషి సల్పి యు; దృష్టినొందని మానసములతో చిన్నవయస్సుననే అకాలమృత్యువువారఁ బడి మన ఆంధ్రశారదను శాశ్వతదుఃఖవారిధి ముంచి భాషాభ్యుదయమునకై యు విష్ణులూచుచున్న తమసోదరులమగు మనయందఱ యాశ పాశములఁదెంచి కీర్తి శేషులైన కొమఱ్ఱాజులత్తులరావు పంతులు, చెలి కానిల చ్చారావు, తిరుపతి శాస్త్రి పంగూరి సుబ్బారావు గార్లయొక్కయు, ఆ జన్మము జాతీయ భావ పూరితమన స్ఫులై ఆంగ్లవిద్యాధికులయ్యు, సకలైశ్వర్యసంపాదనా సమర్థులయ్యు, దేశభివృద్ధియే స్వాభివృద్ధిగ నెంచి స్వార్థ విముఖులై బుడగు జాతీయకళాశాలాస్థానాచార్యులలోఁ బ్రథములై మరణకాలమువఱకు అవిచ్చిన్న దేశసేవ గావించి అకాలమృత్యు దేవతాహ్వనమునకు లోనై పుణ్య లోక మధిష్ఠించిన కోవల్లె హనుమంతరావుగారియొక్కయు ఎడఁబాటునకు మన మెంతయు జింతిల్లుచు వారి యాత్మలకు బరమశాంతి నొసంగ నానందపురుషుని సదా ప్రార్థితము.

చెన్ననగరము - ఆంధ్రత్వము

ఇప్పటి ఈ చెన్ననగరప్రాంతము పూర్వము, అనఁగా ఆంగ్లరాజ్యాధికారమునకు ముందు, ఆంధ్రరాజుల చేతనే పాలింపబడుచున్నట్లు చరిత్రాంశములు ద్రువపఱచుచున్నవి. ఈనగరమునందలి జనసంఖ్యలో చాదా పు రెండుపక్షాలు ఆంధ్రులు గలరు. ఇచ్చటిజనుల వభావారభాషలలో అఱవమువలె ఆంధ్రమును ఒక ముఖ్యపక్షమై యున్నది. న్యాయస్థానములందు వ్యవహారింపబడు రెండుభాషలలోను ఆంధ్ర మొకటియై యున్నది.

గడ్డ రంగయ్యనాయుడుగారు
ఆంధ్రమహాసభావ్యవసంఘాధ్యక్షులు

ప్రయాసలు మొదలు. ఐనను మాశక్తికొలఁది మీ కెట్టి యిబ్బందులు గలుగకుండవలయు సనియే యుద్దేశించి మేము తమకొనర్చు సవర్యలలో ఎట్టికొఱంతలు గలిగినను వాని గణించక దేశభిమానులరగు మీరు సదయహృదయములతో మమ్ము ఊహించఁ బ్రార్థితులు.

మహాత్మాగాంధీ

సత్వరస్వరాజ్యసిద్ధికై ఈమహానీయునిచే నిర్మించబడిన సహాయనిరాకర్ణానిధాంతములతో ఈసభ కెట్టి సంబంధము లేకపోయినను క్రైస్తవాది మహాత్మాగ పురుషులకంటె ఉత్తమోత్తముఁ డని సర్వమానసప్రసం చముచే గొనియాడబడుచున్నట్టియు, భారతదేశభక్త్యదయమునకై సర్వసంగఃకరిత్యాగ మొనర్చి కారాగార వాసాదిబహుకేళములకు లోనై భారతనకలజాత్యైక్య సంధానమునకై భగవత్సార్థనాపూర్వక ఏకవిశేషివ సోపవాసాదిదారుణవ్రతదీక్షలు సల్పుచు సర్వవిధముల భారతదేశోన్నతియే తనజీవితసాధ్యమని మొంచి అహారాత్రములు తపశ్చరణము గావించుచున్నట్టియు మహర్షి మహాత్మా గాంధీగారికి ఇట్టిశుభసమయమున మనమందఱ మేకమనస్కులమై వందనములర్పించుట మనప్రథమ కర్తవ్యమని నే వేఱుగ విన్నవించబనిలేదు. లోకోత్తర మగు ఆమహాత్మకు సర్వేశ్వరుండు చిరాయురారోగ్యముల నొసంగి కాపాడు గావుత! ఆపుణ్యపురుషుని యుద్యమసిద్ధికి సర్వవిధములఁ దోడ్పడుఁగావుత!

వేయేల! జనులలో ఆంధ్రభాగము ఆంధ్రము మాట్లాడు వారే. ఈనగరమునందలి కొన్ని వీధులపేళ్లును, పేటల పేళ్లును ఆంధ్రమహాశయలపేళ్లే నే తెలుసుచున్నవి. ఆంధ్రులు నగరము దంతటను అటవలతో గలిసి మిశ్రమముగ నివసించుచున్నను కొన్ని వీధులయందు పూర్ణముగ ప్రత్యేకము ఆంధ్రులే నివసించుచున్నారు.

1918-వసం. జూన్ 1-వ తేదిని కడపపట్టణమున శ్రీమహాభూతిరాజువేంకటాచార్యగారిఅధ్యక్షతక్రింద జరిగిన ప్రథమఆంధ్రరాష్ట్రీయమహాసభయందు కాంగ్రెసు కార్యనిర్వహణమునకై ఆంధ్రరాష్ట్రమునఁబండెడవముండలముగ ఈచెన్ననగరముపరిగణింపబడినట్లు తీర్మానింపబడినది. ఈనగరము ఆంధ్రదేశమధ్యము కాదుగాని అటవదేశమునకు తరపు సరిహద్దును, ఆంధ్రదేశమునకు దక్షిణపు సరిహద్దును అని చెప్పట కెట్టిసంశయమును లేదు, దీనిని మూడువైపులను జుట్టియున్న చెంగల్పట్టణమండలమునందలి గ్రామపట్టణవాసులలోను అర్ధభాగ మాండ్రులే! ఈనగరమునందలి ఆంధ్రత్వపుహక్కు పురాతనమని నిరూపించుట కింకొన్నియో స్థానికనిదర్శనములు కలవు గాని గ్రంథవిస్తరభీతి వానినిచ్చటఁ బ్రదర్శింపనందులకు తుంతువ్వడ. ఇది కేవలము అటవదేశమే యని భ్రమపడి ఆంధ్రులను కేవలప్రవాసప్రాయులుగఁ జూచుచు వీరికి బ్రత్యేకరాజకీయసాంఘికాది సంఘనిర్మాణము లనవసరము అని వాదించు మనకొందఱి సోదరుల వితండవాదములు నిరాధారము అని వేటుగఁ జెప్పవలసినయవసరము లేదు. వీరు స్థానికపూర్వచరిత్రలనైనఁ జదివి, సత్యమును గ్రహించి, ఈర్ష్యాభావముల విడనాడ వీరిఁ బ్రార్థించుచున్నాఁడ.

చెన్నపురి పురాతనాంధ్రమహాశయము

ఈచెన్ననగరమున బహుకాలముగ స్థిరవాసులుగ నుండి ముద్రణాయంత్రముల స్థాపించి అనేకపురాతనసంస్కృతాంధ్రగ్రంథాదులఁ బరిశోధించి ముద్రింపించి సకలాంధ్రదేశమునకు భాషాసేవఁ గావించుటయేగాక చెన్నపురమున ఆంధ్రవ్యక్తిత్వాభివృద్ధికి కారణభూతులై దేశీయులకృతజ్ఞతకుఁ బాత్రు లైన పండితాగ్రేసరులు వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రి, చదలవాడ సుందరరామ శాస్త్రి, మహాపాథ్యాయ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రి గార్లు ఆంధ్రప్రకాశిక సత్రికాధిపులగు ఎ. సి. పార్థసారథి నాయుడుగారు మున్నగుఆంధ్రమహాశయమును మనయభివృద్ధిములకుఁ బాత్రులు. శ్రీవావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిగారి పుత్రులు శ్రీవేంకటేశ్వరశాస్త్రి గారు తమతండ్రిగా లొంగిపొవ దేశభాషాసేవను వారితోనే యంతరింప నీయక శమతండ్రిగారికంటె ద్విగుణకృత త్యాగముతో సర్వతోముఖముగ భాషాసేవఁ గావించుచు పేరుప్రఖ్యాతుల గడించుచుండుటయు, చెన్నపురి యాంధ్రత్వాభివృద్ధికి ఒక గొప్పసహకారమే యని చెప్పట కెంతయు సంతోషించుచున్నాఁడ.

చేసినాంధ్రమహాశయము

ఆంధ్రదేశమునందలి బౌద్ధయనగరమున ధనార్జనవాగ్దాతమునందుఁ జిక్కియుండియు స్వదేశస్వభాషాభిమానముల నావంతయైన మఱవలేదని ప్రకటించుట లోయ ను నట్లు బహు వ్యయప్రయాసలకు లోనై ఆంధ్ర వారప్రతికను స్థాపించి, తన్మూలమున - దేశమునే మఱచి నిద్రించుచుండిన తమ ఆంధ్రదేశసోదరుల మేల్కొలిపి ఇప్పటికి దేశాంతరములకుఁగూడ మార్గదర్శప్రాయముగఁ బరిణమించిన మన యీ ఆంధ్రోద్యమమును బ్రేరేపించి దేశమునం దెంతయో యుత్తేజము వ్యాపింపజేసి సంస్థానీయు లైన శ్రీ కాళీనాథుని నాగేశ్వరరావు

పంతులుగారు 1914 వ సం. చెన్నపురి కరుదెంచి ఆంధ్రదైనికపత్రికనుగూడ స్థాపించి అప్పడప్పుడు ఆర్థికముగ దాని కెన్ని వ్యాధులు సంభవించినను అమృతాంజనదివ్యాపదప్రయోగముచే నావ్యాధుల నన్నింటి రూపుమాపి దానికి సంపూర్ణారోగ్యము గల్గించుచు ఆంధ్రదేశకుగ్రామములందుఁగూడ ఆంధ్రోద్యమ, కాంగ్రెస్ జాతీయోద్యమతత్వములఁ బరిపూర్ణముగఁ బ్రజలకు బోధించుటయేగాక చెన్నపురి ఆంధ్రత్వాభివృద్ధి గోరి చెన్నపుర్యాంధ్రసభాది వివిధ ఆంధ్రసంస్థలకుఁ బలుభంగుల సహాయ మొనర్చుచు, తమదేహనారోగ్యస్థితి నేనియు లక్ష్యపెట్టక దేశోన్నతికి నిరాడంబరసేవ జేయు ఈమహానీయునికి సర్వేశ్వరుడు దీర్ఘాయురారోగ్యసకలైశ్వర్యముల నొసంగి ఇతోధికశాశ్వత దేశసేవాధురంధరుని జేయుఁగావుత! ఇట్టిదేశసేవాతత్పరుని 'దేశబాంధవుడు' అనుబిరుదముచే ఈసభాపక్షమున గౌరవించుట నాయభిమతము.

1916వ సం. న స్థాపింపబడిన ఆంధ్రసభ శాఖాపక్షాఖిలుగ పరిణమించి ఆంధ్రవాఙ్మయ లలితకళాప్రదర్శనాదులచే చెన్నపురియాంధ్రుల నందఱ నొక్కస్థానమున కేంద్రీకరించి ఆంధ్రవ్యక్తిత్వమునకు సంపూర్ణబలవికాసముల నొసంగిన దనుట కెట్టియాతేషణయు లేదు.

ఆంధ్రదేశమునుండి క్రమక్రమముగ న్యాయవాది వృత్తిచే చెన్నపురమునకేతెంచి ఉన్నతన్యాయస్థానమున సుప్రసిద్ధన్యాయవాదు అని పేరెన్నికగన్న శ్రీయుతులు బయ్యారసంపాశ్వరశర్మ, అల్లాడి కృష్ణస్వామయ్య, వేపారామేశము పంతులు, వేమవరపు రామదాసు పంతులు, టంగుటూరి ప్రకాశము పంతులు, కీ. శే. లైన పేరి నారాయణమూర్తి పంతులుగార్లు మొదలగు పలువు రాంధ్రమహాశయము ఇచ్చటి ఆంధ్రవ్యక్తిత్వమునకు మెఱుంగుపెట్టిరనుట కెంతయు సంతోషించుచున్నాఁడ. ఇందు సర్వకాలము దేశక్షేమంకరకార్యములయందే తమజీవితమును వినియోగింపఁదలంచి అధికధనార్జనముల మగు న్యాయవాదివృత్తిని గూడ విసర్జించి దేశసేవ జేయుచున్న శ్రీయుత టంగుటూరి ప్రకాశముపంతులుగారు మన కెంతయు పంపదీయులు.

విజయనగర, మెంకటగిరి, పీఠికాపుర, భద్రాచల, బాబ్బిలి ప్రముఖ ఆంధ్రసంస్థానాధీశులు పలువురుగూడ చెన్నపురిని దివ్యభవనముల నిర్మించుకొని వాసము చేయుచు చెన్నపురి ఆంధ్రత్వప్రముఖ్యమును లోకమునకుఁ జాటుచుండుట సర్వజనవిదితము.

బ్రాహ్మణేతరసంఘము

చెన్నపురి యాంధ్రత్వప్రముఖ్యమునకుఁ గొంతవఱకుఁ దోడ్పడిన ఈబ్రాహ్మణేతరసంఘమునుగూర్చి ఈసందర్భమున ఇంచుకయైననుజెప్పకున్న నేను పక్షపాతి నని పించుకొందును ఈసంఘస్థాపకులలో ముఖ్యులు ఆంధ్రులు దీనికి సర్వశక్తులొసంగినవారును ఆంధ్రులే. ప్రప్రథమమున కేరళుడగు డాక్టరు నాయరుగారు కొద్దికాలము ప్రముఖుడగు నుండినను, ఆయనమరణానంతరము ఈ సంస్థానము పరిపూర్ణముగ నాంధ్రుల యాశ్రయముననే ఉజ్జీవిచుచున్నదని లోకము చెల్లెడలఁ దెలిసినవిషయమే. ఈసంఘము 1917 సం॥న స్థాపింపబడినది. ఆకాలమున బ్రిటిషు దొరతనమును సంతోభింపజేయుచుండిన రాజకీయాందోళనమును బ్రతిఘటించుటకై రాజ్యాంగమువారి ప్రోత్సాహముచే స్వార్థపరులగు కొందఱు బ్రాహ్మణేతరప్రముఖులచే ఈసంఘము స్థాపింపబడిన దను దుర్యశము ఈసంఘమునకుఁ గలదు. కాని అది యెంతవఱకు నిజమో చెప్పజాలను. ఐనను బెక్కురాజకీయవ్యవ

హారములందు రాజకీయవేత్త లగు బ్రాహ్మణులచే గొందఱు బ్రాహ్మణేతరప్రముఖులు పొందినపరాజయమే ఈ సంఘస్థాపనకు మూలకారణ మని చెప్పట నమ్మదగియుండును. అట్లు గాక ఇది కేవలము బ్రాహ్మణేతరసంఘాభివృద్ధికే స్థాపింపబడినసంఘమే యైనయెడల బ్రాహ్మణుల యభివృద్ధిని బ్రతిఘటించుచు ఆందోళన నలుపవలసినకారణము గలుగదు. సంఘాభివృద్ధికి భాషాభివృద్ధి ముఖ్యము. ఏసంఘమైనను సంపూర్ణవిద్యావంత మైనప్పుడు ఏప్రతిఘటన లేక తానుగానే సర్వవిధముల సభివృద్ధి గాంచగలదు. చెన్నరాజధానియందు 4150000 జనసంఖ్య గల బ్రాహ్మణేతరసంఘము పరిపూర్ణవిద్యావంతమగునపుడు అత్యల్పసంఖ్యాకమగు బ్రాహ్మణసంఘము వీరియున్నతికి అడ్డుపడఁజాలు ననుట కలలోనివార్త. నేను స్వచ్ఛమైన వీరరక్తము గల బ్రాహ్మణేతరసంఘమునకుఁ జెందినవాడను. బ్రాహ్మణేతరసంఘాభివృద్ధిని త్రికరణశుద్ధిగఁ గోరువాడను. కాని మేము క్షత్రియులము; విద్యుక్తబ్రాహ్మణసంస్కారములు మాకుఁ గలవు; మేము బ్రాహ్మణేతరులము కాము; అని చెప్ప సంఘమునకుఁ గాని, మేము బ్రాహ్మణులకంటె అధికులమని చెప్పచు బ్రాహ్మణేతరసంఘమునఁ జేరుట ఆవమాన మని తలఁచు విశ్వబ్రాహ్మణసంఘమునకుఁగాని, సర్వబ్రాహ్మణసంస్కారములు గల వైశ్యులముగాని, మేము బ్రాహ్మణేతరులము గామని చెప్ప వైశ్యసంఘమునకుఁ గాని చెందినవాడను గాను. ఈబ్రాహ్మణేతర సంఘము ఆత్మభూషణ పరదూషణ తిరస్కారాదుల ముఖ్యకార్యక్రమముగ నుంచుకొనక ముఖ్యగ బ్రాహ్మణేతర సంఘాభివృద్ధియే తమమూలకరవ్యముగ నిడికొని కృషి నల్పుచు బ్రాహ్మణేతరులకు విద్యాప్రదానము గావించుటకుఁ దగు మూలధనమును సమకూర్చి విద్యాభివృద్ధికై పాటుపడిన, అనతికాలమునన ఎండఱో బ్రాహ్మణేతరయువకులు విద్యావంతులై తమకు శత్రువు లని తలఁచు బ్రాహ్మణులతో రాజకీయరంగమునందుఁ గాని, వాణిజ్యాది తదితరరంగములందుఁ గాని పోటీచేయుటకు సంసిద్ధులై యుండు రనుటకు ఎట్టిసంశయమును లేదు. అట్లు గావింపక స్వార్థస్వగౌరవముల నపేక్షించిన కొందఱు బ్రాహ్మణేతరనాయకులు దేశమునందలి జమిందారులు, భూస్వాములు, వర్తకులు మున్నగు ధనవంతులనుండి ప్రోగుజేసిన ధనమునంతయు జాతీయోద్యమ బ్రాహ్మణోన్నతిప్రతిఘటనార్థమై స్థాపింపబడిన వార్తాప్రతికానిర్వహణమునందును, తమ పక్షప్రచారార్థమై ఇంగ్లండుకుఁ బంపిన డిప్రూటేషనుల ఖర్చులకును వ్యయపెట్టుటతోఁ గాలమును వ్యర్థపుచ్చి ఇప్పటికి వార్తాప్రతికల బోషించుటకు ద్రవ్యాభావస్థితియందున్నారు. ద్రవ్యరాసులు సద్వినియోగ మగునప్పుడే వృద్ధిజెందుచుండునుగాని దుర్వినియోగము నెంతమాత్రము నోర్వవు. ఐనను ఈయద్యమమువలన విద్యావంతులగు కొందఱి మాత్రము మంచితాభము కలిగినది. నూతనసంస్కారరాజ్యాంగచట్టము ననుసరించి, స్వపరిపాలనాశాఖలకు ముత్రులు బ్రాహ్మణేతరులైరి. అందు ఈసంఘమునకు ఆంధ్రులే నాయకులగుటవలన మంత్రులందఱు నాంధ్రులే యైరి. విద్యాధికులగు కొందఱు బ్రాహ్మణేతరులు నిరర్గళముగ శాసనసభలలోను స్థానికసంస్థలలోను బ్రవేశించిరి. ఇదియో! బ్రాహ్మణేతర సంఘాభివృద్ధికి బూనుకొనిన నాయకులు ఎనిమిది సంవత్సరములలో నాలుగుకోట్లజనసంఖ్య గల బ్రాహ్మణేతరసంఘమునకుఁ జేసిన యుపకారము? జనసామాన్యమున కంతటికిని మేలు గలిగినప్పుడుగదా సంఘాద్వేషము ఫలించుట! ఇంకముందైనను

ఈ బ్రాహ్మణేతరసంఘమును నడిపించుచున్న నాయకులందఱు వారిభిన్నాభిప్రాయముల బోధించి సర్వభారత జాత్యున్నతికి బాటపడుచున్న జాతీయసంస్థలయందు బ్రవేశించి దేశమునకు మేలొనగూర్చి సంస్కృతిపాత్రులగుటకు బ్రార్థితులు. ఏది యెట్లుననునరే, ఈసంఘము చెన్నపురముననే స్థాపించబడుటచేతను ఆంధ్రులే ముఖ్య కార్యనిర్వాహకులుగ నుండుటచేతను ఈచెన్నపురి యాంధ్రత్వమునకు గొప్పఖ్యాతి గల్గినందులకు ఈసంఘనాయకులకు మీయందఱవక్షమున నే వందనము లర్పించుచున్నాఁడ.

ఆంధ్ర దేశము

ఆంధ్రభూమి, మైదారాబాదు మైసూరు రాష్ట్రములలోనిభాగములు చేర్చుకొనిన, సుమారొకలక్షచన రపుమైళ్లవిస్తీర్ణము గలిగి రెండుకోట్లకు బైబడిన జనసంఖ్యతో విరాజిల్లుచు భారతదేశమునందలి భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రములలో మూడవస్థాన మలంకరించుచున్నది. శ్రీకృష్ణదేవరాయల సర్వదక్షిణహిందూస్థాన దిగ్విజయకాలమునఁబలుపురాంధ్రవీరులు అఱవదేశమునఁ బ్రవేశించి నేతుపర్యంతము అనేకపట్టణగ్రామాదులలో స్థిరవాస్తవ్యులై భూస్వాములుగను, జమీన్దారులుగను శోభిల్లుచు ఆంధ్రదేశమునకెంతయు వన్నెఁదెచ్చుచున్నారు. ముఖ్యముగ తిరునెల్వేలి కోయంబత్తురు నేలం చెంగల్పట్టణజిల్లాలలో ధనాధ్యులైన ప్రముఖులై యున్నారు. మధ్యరాష్ట్రమునందుఁగూడఁ బలుపురాంధ్రులు స్థిరపడి యున్నారు. వీరు ఆంగ్లేయసైనికదళములలో యుద్ధవీరులుగఁ బోయి అచ్చట నిలిచినట్లు తెలియుచున్నది. వీరందఱు అచ్చటి ఆదిమవాసులకంటె అధికవిద్యాసంపదలచేదులఁదూఁగుచున్నారు. బొంబాయి కలకత్తా మున్నగు నగరములందుఁగూడ ఆంధ్రులు పెక్కుండు వర్తకాది వ్యాపారములచే ధనాధ్యులై యున్నారు.

ఈదేశస్థులఁ బర్యవలోకించిన, ఆంధ్రులు ఆదినుండి పౌరుషసంపద గల శూరు లనియు, ధైర్యసాహసాది సదుణసంపన్ను లనియు, కార్యదీక్షాతత్పరు లనియు, వాణిజ్యాది గౌరవధనార్జనావృత్తులయందు నిపుణు లనియు విశద మగుచున్నది. ఆంధ్రభాషయు సకలప్రాచ్య భాషలలో మాధుర్యమృదుత్వములయందు అగ్రస్థానము నలంకరించుచున్నట్లు ప్రాచ్యభాషాపరిచయము గల పాశ్చాత్యులందఱు "ఇటాలియన్-ఆఫ్-ది-ఈస్టు", అని కొనియాడి యున్నారు. సాహిత్యసౌష్ఠ్యవమునకును, కవితా గాంభీర్యమునకును, గానమాధుర్యమునకును, మెఱుంగు పెట్టినది ఆంధ్రభాషయే. అని ఆంధ్రభాషాపరిజ్ఞాత లగు పలువురు ఆంధ్రేతరప్రాచ్యభాషాపండితప్రవరులే ప్రశంసించి యున్నారు. "దేశభాషలందుఁ దెలుగు లెన్న" అని మనవారు చెప్పుకొనుటయే గాక కర్ణాటప్రభు వగు కృష్ణదేవరాయలే ఆంధ్రభాషను బోపించి, భాషాన్నతికి బహువిధములఁ దోడ్పడియుండుట మఱియొక నిదర్శనము. అనేకకర్ణాటబ్రావిడులు సైతము ఆంధ్రభాషాప్రాశస్త్యము నెఱిగియు దానిఁ బఠించి అనమానపండితులైరి. ఆంధ్రత్వ ఆంధ్రభాషాప్రాశస్త్యమునుగూర్చి ద్రావిడుడైన అప్పయ్యదీక్షితులుగా రీక్షించివిధమునఁ గొనియాడి యున్నారు :

శ్లో. ఆంధ్రత్వ హంధ్రభాషాచ
ప్రాభాకరపరిశ్రమః
తతాపి యజుషీకాభా
నాల్పస్య తపసఃఫలమ్.

అనఁగ ఆంధ్రుఁడుగాఁ బుట్టుటయు ఆంధ్రభాషఁ జదువుటయు అత్యధికతపసఫలమునఁగాని లభింప దని అర్థము.

ము. మఱియొకరును దెనుఁగుదేశప్రాశస్త్యమునుగూర్చి ఇట్లు చెప్పియున్నారు :

శ్లో. సరసా సులవదాః
యత్రసంతి సహస్రశః
సదేశ స్థిలగు ర్నామ
తతోఽసా యజ్ఞయస్మృతః.

అనఁగా నువ్వుగింజలవలె రసవంతములైన గోవులు ఏదేశమునఁ గలవో అట్టిదేశము 'తిలగు' అని వాడఁబడుచున్నట్లును అదియే యజ్ఞములఁ జేయుటకు బ్రత్యభూమి యైనట్లును అర్థము. ఇందలి తిలగుశబ్దమునుండియే తెలుఁగుశబ్దము తద్భవించియుండును.

ఆంధ్రుల పూర్వోన్మత్తినిగూర్చి ఆంధ్రులచరిత్రాద్యనేకగ్రంథముల రచించి ఆదినండియు ఆంధ్రుల సర్వవిధముల నిస్సమానమహోన్నతిని గాంచియున్నట్లు శ్రీ చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు మున్నగు దేశభిమాను లగు పండితులు నిరూపించియున్నారు.

పూర్వ మిట్టిమహోన్నతి నొందినజాతుల కాకరమైన దేశములు ప్రత్యేకభాషాప్రయుక్తరాష్ట్రములుగఁ బాలింపఁబడుచుండెనట్లు చరిత్రాధారములు గలవు. మన యీపులరాంధ్రరాష్ట్రమును, బూర్వము విష్ణువర్ధన కృష్ణరాయాదిప్రభువులపాలనాకాలమునఁ బ్రత్యేకరాష్ట్రముగఁ బాలింపఁబడినదని మన మెఱుంగుదుము. మహమ్మదీయ చక్రవర్తులు తమపరిపాలనాకాలమున సైతము దేశముల భాషాప్రయుక్తములైన సూబాలుగ విభజించి ఒక్కొక్క సూబాకు ఒక్కొక్క సూబేదారును నియమించి ప్రజలకెంతయో పాలనాసౌకర్యమిచ్చి జూపియుండిరి. కాని ఈ యాంగ్లప్రభుత్వము మనదేశమున నెలకొల్పఁబడిన దాదిగ వారి స్వవ్యాపారస్వసైనిక స్వభాషావ్యాప్తి మున్నగు సౌకర్యములకొరకు కొన్ని భిన్నభిన్నభాషలు గల దేశముల నొకటిగాఁ జేర్చి ఒకప్రత్యేకరాష్ట్రముగ నిర్మించి హిందూస్థానీకిదిడిలాగు పులగముగ మేళవించి సోదరపోషకార్థము మెత్తమెత్తనిముద్దులుగ మ్రింగుచున్నారే కాని ఆయాదేశీయుల ప్రత్యేక ప్రత్యేక ఆర్థిక వాఙ్మయ పారిశ్రామిక వ్యవసాయాది ప్రజాజీవితైక మూలకారణము లగు పరిస్థితుల కెట్టితోడ్పాటును గావించుటలేదు.

ఆంధ్రోద్యమస్థాపన

నానాటికి వ్యక్తిత్వనాశనము గావించుచు దేశదీనస్థితికి మూలకారణములగు ఈసంకరపాలనావిధానమును దొలగించి భాషాప్రయుక్తముగ దేశపాలనము నెలకొల్పఁబడిననేగాని దేశము పూర్వోచ్ఛస్థితిని బొందఁజాలదని సంకల్పించియే 1912 సం. బొంబాయి నగరమునుండి శ్రీకాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుపంతులుగారు ఈ ఆంధ్రోద్యమమును ప్రారంభించిరి. అప్రేరేణము గావ్యహాసమునఁ బరిణమింపఁజేయుటకై శ్రీయుత దేశభక్త కొండా వేంకటస్వయ్యపంతులుగారుస్వార్థత్యాగమొనర్చి శ్రీయుతులు గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి, భోగరాజు సత్యభిసేతారామయ్య, కీ. శే. కోనలె హనుమంతరావుగారు మున్నగు విద్యాధికులసహాయముచే ఒకసంవత్సరకాలము ఉద్యమతత్త్వమును దేశమునందెల్లడల బోధించి 1913 సం. మేమాసమునాటికి ఆంధ్రప్రముఖు లెల్లరు బాపట్లపురమునఁ జేరి ప్రథమాంధ్రమహాజనసభను నిర్వహింపఁగల్గినంతప్రచారము గావించిరి. ఏదేశమైనను బరిపాలనాసౌకర్యమును భాషాభివృద్ధిసౌకర్యములును గోలనడియున్నప్పుడు న్యనసాయ వాణిజ్య పారిశ్రామికాద్యభివృద్ధిచే ఆర్థికోన్నతి నొందఁజాలదు. ఈసూత్రముల ముండి డికోనియే అమహాసభయందు ఆంధ్రదేశమునకుఁ బ్రత్యేకరాష్ట్ర ప్రత్యేకవిశ్వవిద్యాలయ సమస్యలు రెండే ప్రధానముగఁ జర్చింపఁబడెను. పరిపూర్ణప్రజామోదమును బడసిననేకాని ఈసమస్యలు ఈప్రథమసభయందుఁ దీర్చినవింపఁబడఁగూడదని నిలిపివెట్టి ఏవియో మఱియొన్ని చిల్లర తీర్మానములు గావించుకొనిరి.

1914 సం. విజయవాడయందు జరిగిన ద్వితీయాంధ్రమహాజనసభ మొదలు ఈ రెండుసమస్యలు ప్రజానురంజకములై తొమ్మిదినభలయందు విపులముగ, జర్చింపఁబడి ఆమోదింపఁబడి తత్ఫలసిద్ధికై దొరతనము వారితో సక్రమార్గ శనము గావించఁబడినది. మొదట కొంతకాలమువఱకు నెల్లూరు మొదలు దక్షిణాంధ్రముండులములందలి యాంధ్రులు ప్రత్యేకరాష్ట్రవిశ్వవిద్యాలయములు సిద్ధించిన, ఉత్తరమండలములం దెచ్చటో స్థాపింపఁబడి తన్మూలమున అమండలవాసులకే లాభకరముగ నుండునుగాని దూరస్థములగు తమమండలముల కెట్టిప్రయోజనము కలుగదను దుర్భ్రమచే బ్రతిఘటనాదోశనముగావించిరి; కాని కాలక్రమేణ అవి సర్వాంధ్రదేశప్రజోపయోగకరము లగునను రహస్య మెఱిగిన పిమ్మట పరమనుముఖులై యున్నారు. ఈ యాంధ్రోద్యమము జనించిన శైశవావస్థయందు భారతవర్షమందలి ద్రావిడ కర్ణాట మహారాష్ట్రాది దేశసోదరులును మనయాయుద్యమమునకు విముఖులై యుండి రనుటయు లోక విదితము. వారును సంకరపాలనావిధానముచే ఉన్నతి చెడిన భిన్నభాషాభాషిదేశముల కన్నిటికి ఈ సూత్రమును వర్తింపజేసిన, దేశములు ప్రత్యేకప్రత్యేకముగ అభివృద్ధిజేంది సత్వరసర్వభారతస్వతంత్రసామ్రాజ్యమునకుఁ దగియుండు నను మూలసూత్రమును గ్రహించినమీఁదట మనకుఁ జేదోడు వాదోడు కాఁజూచ్చిరి.

ఇంతియ గాక 1917 సం. డిసెంబరు మాసమున కలకత్తా నగరమునందు వసంతమ్మగారి యధ్యక్షతక్రింద జరిగిన దేశీయ మహాజనసభలో కాంగ్రెసు కార్యనిర్వహణమునకై ఆంధ్రదేశమును బ్రత్యేకరాష్ట్రముగఁ బరిగణింపవలయు నని ఆంధ్రనాయకులచేఁ బ్రేరేపింపఁబడిన తీర్మానమును సర్వప్రాంతప్రతినిధులును ఏకగ్రీవముగ నామోదించి ఆంధ్రోద్యమము సర్వభారతాభ్యుదయ సూచక మని కొనియాడిరి. లోకమాన్యాదిమహానాయకులును సుముఖులైరి.

ఆంధ్రోద్యమవిముఖత

కలకత్తా దేశీయమహాసభయందు ఈ తీర్మానము ఆమోదింపఁబడిన యనంతరము మనవారు ఆంధ్రదేశమును జెన్నరాష్ట్రమునుండి విడదీసి కాంగ్రెస్ మహాసభకు అనుబంధముగ నొక దొక ఆంధ్రరాష్ట్రజాతీయోపసంఘమును స్థాపించి కాంగ్రెస్ సిద్ధాంతముల ననుసరించి దేశమునఁ బ్రచారము గావించమొదలిడిరి. మఱియు 1918 సం. జూన్ 1-వ తేదీని శ్రీభూపతిరాజు వేంకటపతిరాజుగారి యధ్యక్షతక్రింద కడపపట్టణమునఁ బ్రథమాంధ్రరాష్ట్రమహాజనసభను గావించి దానితోఁ బాటు ఆఱవ ఆంధ్రమహాజనసభను గూడ జరపిరి గాని ప్రజలదృష్టి యంతయు రాజకీయరాష్ట్రసభవైపునకే సమగ్రముగ నాకర్షింపఁబడి మన యీ యాంధ్రమహాజనసభయెడధినిర్లక్ష్యభావము చూపఁబడినట్లు ఆసభలయందుఁ బ్రతినిధుగా నుండినవారు గోచరించినది.

మెంటనే, మూల్గుచుండిన నక్కుతలపైఁ దాటిపండు పడినట్లు మాంటేగు-చెలమ్మపర్దు ప్రభువుల నూతనసంస్కరణప్రణాళికను నిరసించుటకొరకు ఆ సంవత్సరమే ఆగస్టు 17, 18 తేదీలయందు గుంటూరు పట్టణమున శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి యధ్యక్షతక్రింద అవసరాంధ్రరాష్ట్రమహాసభ గావించఁబడి సంస్కరణ ప్రణాళికా నిరసనాది అతిదారుణ రాజకీయ

మొదలు చర్చించబడుటతో బ్రజల ముఖ్యముగఁ బ్రతికూలురుగనుండిన మహానాయకులుగూడ యుద్ధరంగమున గుభేలునదుమికి పంచబహిష్కారాద్యాయుధములఁ జేబూని నిరర్థకముగ నిర్మాణకార్యక్రమమును గొనసాగించుచు మహాత్ముడు వాసుదేవజన్మస్థానము ప్రవేశించు వఱకు మూఁడు సంవత్సరముల కాలము మహాభూరయుద్ధము నల్పిరి. కాని నేనానాయకుడు లేనినై న్యమట్లు ఈయుద్ధమునేనానాయకుడగు సర్వశక్తిగల యామహానియుఁడు బయట లేనితరి మెటనే సైనికులందఱు బెదరి తూడ్డుతూడ్డుగఁ జేలి వారి వారియిట్లమైన మొక్కవోయిన యాయుధములఁ బూని ప్రత్యేకప్రత్యేకముగఁ బిల్లిపిల్లియుద్ధములు చేయఁదొడంగి సర్వసేనానాయకుఁడు విముక్తుడై యుద్ధరంగమునకువచ్చులోఁగాఁ దానుబహుశ్రతిఘటనాప్రయానములకు లోనై నిర్మించిన సేన విరూపమును బొందియుండుట చూడలేక దుఃఖించునంతటి దుర్దశకు లోనుజేసిరి. మఱియుఁ బ్రత్యేకనాయకత్వముచే మరగినపిల్ల సేనానాయకులు విద్యుత్సర్వసేనాపునర్విర్మాణమున కెంతమాత్ర మొడఁబడకుండుట చూచి పంచబహిష్కారాయుధములలో బ్రహ్మపాశుపతనారాయణాస్త్రత్రయము లగు పాతశాలా న్యాయస్థాన శాసనసభా బహిష్కారాయుధత్రయమున మూలమై చిహిందూస్థానీ దేశపు ముత్తైదువలవలె మునుఁగులు మైచికొని మూలఁగూర్చుండి ఏకులు వడుకుచునై న స్వరాజ్యమును సంపాదించుట డని నియోగించె. ఈచక్రా యుధమును గడుపులోనిచల్ల గడఁకుండునట్లు ఇంటఁ గూర్చుండి త్రివృత్తుకును గొండ అంగీకరించుటలేదు. ఆసు దర్శన చక్రమునకు వలె నసమానశక్తి ఈ మన రాట్నుచక్రమునందుఁ గల దను పరమరహస్యమును బరిపూర్ణముగ గ్రహించినది మహాత్ము డొక్కఁడే యని చెప్పట కెంతమాత్రమును జంకను.

అందుపైఁ గొండతొంద్రనాయకులు ఇంకముందీ క్రొడుసభ వేర్వేలుగఁ గావించు టవనర మనియుఁ బ్రయత్నములకు మూలమనియు, ఆంధ్రమహాజనసభను రాష్ట్రరాజకీయసభతో మేళవించి 'ఆంధ్రరాష్ట్ర' మహాసభ' యనుపేరితో జరపుచు మన యాంధ్రమహాజనసభా దేశములను గూడఁ దన్మాముననే నెఱవేర్చుకొనవచ్చునని వార్తాపత్రికలలో నాందోళనఁ గావించఁదొడఁగుట ము, మఱిగొండఱు ఆటుసంవత్సరములలోఁగా ఆంధ్రదేశమున కతులొత్తేజమును గలిగించి ఆంధ్రవ్యక్తిత్వోత్పత్తి స్వతంత్ర లోకమునందెల్లఁగఁ జాటి మహాపాతక మొనరించినమాతృసభను జంపఁగూడ దనియు రాజయవిసక్తి ముము లగు ప్రత్యేకరాష్ట్ర విశ్వవిద్యాలయసమన్వయసభాసభకు విడిచినను దేశాభ్యుదయకరము లగు దేశవాజ్యయ కళా వ్యాపార వ్యవసాయవాణిజ్యాది విషయములఁ జర్చించుచు దదభివృద్ధికిఁ బాటుపడవచ్చుననియుఁ బ్రత్యావోళన నలుపుటయుఁ గొంతకాల మతి తీవ్రముగ జరిగినది. ఐనను ఆనంతపురము మొదలు చిత్తూరువఱకుఁ బ్రతి సంవత్సరమును రాష్ట్రసభతోఁ గూడ ఆంధ్రమహాసభ గావించబడుచునే వచ్చెను. మహానందినభలయందు ఈరెండుసభలను సమ్మేళనముఁ జేయువిషయమున అతితీవ్రచర్చలు జరిగి ఆంధ్రమహాసభ అవిచ్ఛిన్నముగఁ బ్రతిసంవత్సరమును గావించబడుచుండ వలసిన దనియే తీర్మానించబడినది. ఆ చర్చారంగమున పనుకూలపాత్రలు ధరించినవారిలో నేనును నాసోదరుఁడు ఆంధ్రరత్నమునుగూడ నుంటిమి. ఈసభాపక్షమునఁ గొన్ని శాఖలు స్థాపించి వాజ్మయకళాభివృద్ధులకై కృషి నలువలయు నని మనయాంధ్రరత్నము మున్నగుకొండ ఱు నాయకులు గొన్నితీర్మానములఁ గావించిరే గాని ఇంతవఱకు వాని నాచరణమునం దుంచి కార్యదీక్షకుఁ బూనినవా రొక్కరును గన్పింపలేదు.

ఇందుల కెవ రేమి చేయఁగలరు? తామొకటిదలఁచిన దైవ మొకటిదలఁచునట్లు 1919 సం॥ స పంచాల దేశమున బ్రజలపైఁ గావించఁబడిన దురంతాదిభూరక్తత్యములచేఁ బ్రజల యావచ్చక్తియు దారుణరాజకీయరంగమునఁ బ్రవేశపెట్టబడి తత్పరిహారార్థసత్యాగ్రహప్రతీక్షతోదోళన గావించుటయందును దద్దేశపు అమృతసరు కాంగ్రెస్ మహాసభా కార్యక్రమమునఁ బాల్గొనుటయందును మునుగుటచే మనవారును డొంకఁదప్పి డింకఁగొట్టి తమయాంధ్రోద్యమనామమునే మొదలంట మఱచిరి. కాని జీవచ్ఛవమై యొకమూలఁ బడియుండిన మన యాయాంధ్రమాతృశవమును బ్రతి సంవత్సరమును శవవాహకులవలె ఒకచోటినుండి మఱి యొకచోటికి మోయువిధినిమాత్రము మఱవలేదని చెప్పటకు సంతసించుచున్నాఁడ.

సహాయనిరాకరణోద్యమము
తెల్లవారు మనసత్యాగ్రహప్రతాది కేవల అప్రతికారాందోళనములకు లోఁబడువారు కారను తత్త్వమును గ్రహించియే మహాత్ముడు 1920 సం॥ సెప్టెంబరు 4 వ తేదీని కలకత్తానగరమున అవసర దేశీయమహాసభను గావించి అసహాయోగ సిద్ధాంతమును నెలకొల్పెను. అది మొదలు ప్రప్రథమమున తత్సిద్ధాంతమునకుఁ

బ్రతికూలురుగనుండిన మహానాయకులుగూడ యుద్ధరంగమున గుభేలునదుమికి పంచబహిష్కారాద్యాయుధములఁ జేబూని నిరర్థకముగ నిర్మాణకార్యక్రమమును గొనసాగించుచు మహాత్ముడు వాసుదేవజన్మస్థానము ప్రవేశించు వఱకు మూఁడు సంవత్సరముల కాలము మహాభూరయుద్ధము నల్పిరి. కాని నేనానాయకుడు లేనినై న్యమట్లు ఈయుద్ధమునేనానాయకుడగు సర్వశక్తిగల యామహానియుఁడు బయట లేనితరి మెటనే సైనికులందఱు బెదరి తూడ్డుతూడ్డుగఁ జేలి వారి వారియిట్లమైన మొక్కవోయిన యాయుధములఁ బూని ప్రత్యేకప్రత్యేకముగఁ బిల్లిపిల్లియుద్ధములు చేయఁదొడంగి సర్వసేనానాయకుఁడు విముక్తుడై యుద్ధరంగమునకువచ్చులోఁగాఁ దానుబహుశ్రతిఘటనాప్రయానములకు లోనై నిర్మించిన సేన విరూపమును బొందియుండుట చూడలేక దుఃఖించునంతటి దుర్దశకు లోనుజేసిరి. మఱియుఁ బ్రత్యేకనాయకత్వముచే మరగినపిల్ల సేనానాయకులు విద్యుత్సర్వసేనాపునర్విర్మాణమున కెంతమాత్ర మొడఁబడకుండుట చూచి పంచబహిష్కారాయుధములలో బ్రహ్మపాశుపతనారాయణాస్త్రత్రయము లగు పాతశాలా న్యాయస్థాన శాసనసభా బహిష్కారాయుధత్రయమున మూలమై చిహిందూస్థానీ దేశపు ముత్తైదువలవలె మునుఁగులు మైచికొని మూలఁగూర్చుండి ఏకులు వడుకుచునై న స్వరాజ్యమును సంపాదించుట డని నియోగించె. ఈచక్రా యుధమును గడుపులోనిచల్ల గడఁకుండునట్లు ఇంటఁ గూర్చుండి త్రివృత్తుకును గొండ అంగీకరించుటలేదు. ఆసు దర్శన చక్రమునకు వలె నసమానశక్తి ఈ మన రాట్నుచక్రమునందుఁ గల దను పరమరహస్యమును బరిపూర్ణముగ గ్రహించినది మహాత్ము డొక్కఁడే యని చెప్పట కెంతమాత్రమును జంకను.

అమ్మాచచ్చ; ఆయ్యమొద్దాయెననునట్లు అతినత్వ రస్వరాజ్యసిద్ధిసాధనము లని మహాత్మునిచేఁ బ్రసాదించఁబడిన సహాయనిరాకరణ సంక్రామోపకరణములన్నియుఁ జచ్చి నిర్మాణకార్యక్రమములలోని ఖద్దరు, హిందూమహా మ్మదీయసమ్మేళనము, అస్పృశ్యతాదోషనివారణము, అను మూడుపద్ధతులు మాత్రము ముక్కుపై నూపిరితో జీవించుచున్నవి. సక్రమముగ సీమూడుపద్ధతులైన నాచరణ యందుంచి పట్టుదలతోఁ గొనసాగించినయెడల నిస్సందేహముగ జాలవఱకు జయ బేరి మ్రోగించగలమను ధైర్యము నాకు దృఢముగఁ గలదు. ఇంక రెండుమానములలో జరుగనున్న బెల్గాం కాంగ్రెస్ మహాసభ నీ మూటినే పరమాయుధములుగఁ బ్రసాదించు నని పరిశితులనుబట్టి తోచుచున్నది.

ఆంధ్రమహాసభ; ఆంధ్రులకర్తవ్యము.
ఇప్పటికి మూడు నాలుగు సంవత్సరములనుండి అతిదారుణముగ జరుగుచుండిన రాజకీయాందోళనయొక్క నేడి చల్లఁబడినది. ఇంకపై భారతీయులందఱతోఁబాటు ఆంధ్రులకును ఏకులు వడుకుటయు, అంటుఁ బాపుకొనుటయు, మహమ్మదీయులమైత్రి నిలిపికొనుటయుఁ దప్ప నేఱుకార్యము లేమియుఁ గాన్పించుటలేదు. ఈమూడు కార్యములయందును నాంధ్రులు గొంతవఱకు ముందంజమై చియ్యెన్నా రను మంచిమాట యిదివఱకే కలదు. ఐనను ఆంధ్రమహాజనసభాజనసముతోనే ఆంధ్రదేశమున ఈమూటికిని బీజములు నాటఁబడిన వను విషయము మఱవరాదు. మూన్నాళ్లు మురిపించిన మాయదారి నడుమూత్రపుదారుణరాజకీయవ్యవహారములే తలఁజూపకుండనుండిన మనయాంధ్రోద్యమమూలాశయము లగు ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రవిశ్వవిద్యాలయసమన్వయ సంపూర్ణముగ ఫలించి తదనుభవమును బొందుచుండెడివారలమే ఇప్పటికై నను మించిపోయిన దేదియు లేదు. మనకందఱకు కాంగ్రెస్ రాజకీయములం దెట్టి భిన్నాభిప్రాయము లున్నను మాతృదేశప్రత్యేకోన్నతికోఱకుఁ గేంద్రీకృతై కమనస్సులమై దీర్ఘరుజాపీడితయై యూపిరి పోక గుటగుటలాడుచుఁ బరితపించుచున్న మన యీ యాంధ్రసభా మాతృదేశతను బరిపూర్ణారోగ్యవంతురాలినిగఁ జేసి ఆమెయాశీర్వాదమునకుఁ బాత్రుల మగుదము లెండు.

ముగ ఫలించి తదనుభవమును బొందుచుండెడివారలమే ఇప్పటికై నను మించిపోయిన దేదియు లేదు. మనకందఱకు కాంగ్రెస్ రాజకీయములం దెట్టి భిన్నాభిప్రాయము లున్నను మాతృదేశప్రత్యేకోన్నతికోఱకుఁ గేంద్రీకృతై కమనస్సులమై దీర్ఘరుజాపీడితయై యూపిరి పోక గుటగుటలాడుచుఁ బరితపించుచున్న మన యీ యాంధ్రసభా మాతృదేశతను బరిపూర్ణారోగ్యవంతురాలినిగఁ జేసి ఆమెయాశీర్వాదమునకుఁ పాత్రుల మగుదము లెండు.

సత్వర ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్ర విశ్వవిద్యాలయ సంస్థాపనములకుఁ గృషిసలిపి దేశదీనతను బాపుట మన ప్రథమకర్తవ్యమని యెఱుంగుడు.

ఈమహాసభాశ్రయమున దేశమున నిర్మాణకార్యక్రమము కొనసాగింతము. అందులకుఁ దగినపరిస్థితులు మనదేశమున మెండుగఁ గలవు. పశుపక్షిమృగాదుల యెడలఁగాని శునకనూకరాది అతిసీచజంతువులపట్లఁగాని లేక మనపూర్వ లమానుషముగ మనయాదిమాంధ్రజాతి సోదరులయం దారోపించిన అంటుదోషమును నిర్మూలించుము. వారి దీనదశను బోధింపఁ బ్రయత్నించుము. మహమ్మదీయ క్రైస్తవాది సోదరుల సేవపాశముల బలపఱుతుము. మనదేశమునం దెప్పటికిని భాతుగ నశించక నిజస్వరూపమున నున్న ఖద్దరుపరిశ్రమకుఁ బూర్వపుష్టిని గలిగింతము. వాజ్మయాభివృద్ధికిఁ దొడంగుదము. లలితకళల లాలింతము. వ్యాపారములఁ బునరుద్ధరించుము. వాణిజ్యమును దలయెత్తించుము. వ్యవసాయోన్నతికి వనతులఁ గల్పించుము. సంఘదురాచారముల నిర్మూలించుము.

ఈకార్యక్రమమునంతయు సిక్రిందివిధమున ఆటు భాగములుగ విభజించి, యొక్కొక్కభాగము నొక్కొక్కశాఖాకార్యనిర్వహణమున నుంచి ఏయే కార్యనిర్వహణముల నెవరెవరికిఁ బ్రవేశానుభవములు గలవో వారివారి నాయాశాఖోద్యమగులుగనియమించి దేశమునఁ బ్రచారముఁ గావించఁజేసినయెడల ననతికాలమునన మన దేశము తులలేనియున్నతి నొంది సాటిదేశముల మిన్నయను కీర్తిచంద్రికల దశదిశల వ్యాపించఁజేయఁకుండునా ?

- శాఖావిభజనము
1. సారస్వతశాఖ.
 2. లలితకళాశాఖ.
 3. వ్యవసాయశాఖ.
 4. వాణిజ్యశాఖ.
 5. పారిశ్రామికశాఖ.
 6. సాంఘికశాఖ.
- పారిశ్రామిక శాఖాకార్యనిర్వహణమున ఖద్దరు పరిశ్రమోన్నతియును సాంఘికశాఖా కార్యనిర్వహణమున హిందూ మహమ్మదీయసమ్మేళనాస్పృశ్యతాదోషనివారణాది సంఘసంస్కరణోద్దేశ్యములను ముఖ్యాశయములుగ నుంచుకొనవలయును. మఱియు అఱవ దేశమునందును మధ్యరాష్ట్ర బాంబాయిప్రాంతముల యందును, వలసరాజ్యములయందును, స్థిరవాసులై న్నదేశాచార భాషావ్యవహారముల మొదలంట మఱచి కుందుచున్న మన యాంధ్రసోదరుల నుద్బోధించి యా యాచోట్ల యాంధ్రవ్యక్తిత్వమును స్థాపించుటకోఱకు ఈసాంఘికశాఖాపక్షముననే ప్రతినిధులఁబంపి ప్రచారము గావించుటయును మన పరమధర్మము.
- ఇదివఱకు నైదుసంవత్సరములనుండి కార్యనిర్వహణస్థాయిసంఘసంస్థ లేకయే ఈసభను అలంకారప్రాయముగ నూరూరఁ ద్రిష్పఁచుంటిమి. ఈసభాకార్యనిర్వ

మాభారము వహించు మని తమ స్వాధీనము చేసికొని యుండిన సభయొక్క దస్తావేజుకట్టల మన సోదరు డాండ్రరత్న గోపాలకృష్ణయ్యగారి చేతిలో చెప్పు బ్రాభితులు. మన మిప్పుడు స్థాయిసంఘపునర్నిర్మాణము గావించి కార్యదీక్ష బూనుట నాయభిమతము.

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము

ఏదేని మైనను బ్రత్యేకరాష్ట్రపాలనాసౌకర్యములు గల్గియున్నను భాషాపోషణావకాశములు లేనపు డెట్టియున్నదిని బొందజాలదు. ఏల యన జాతిజీవితో న్నతికి నాజాతిస్వభావ మూలకారణము. సర్వతోముఖముగ జాతీయభావ యభివృద్ధి గాంచిననే గాని వాఙ్మయాభివృద్ధియు, సకలవిద్యాభివృద్ధియును గలుగనేరవు. ఎప్పుడు భాషామూలమున వాఙ్మయవిద్యాభివృద్ధిలు పెంపొందవో, అప్పుడు జాతికి జెంపుసొంపులు పూర్ణానుస్వారములు. పెంపుసొంపు లెప్పుడు శూన్యములో యా జాతిమానవులు స్వదేశాభిమానభక్తులకు కూర్చులై, పశుప్రాయులై, తమ మానుషత్వమునే మఱచి గంగిరెద్దులవలె ముకుద్రాళ్లు గట్టి పరులచే నీడ్వబడుటకు దగియుందురు. ఇందుకే మనపెద్దలు "విద్యావిహీనః పశుః" అన్నారు.

మనయాంధ్రజాతి నే నిప్పుడు పైఠాజెప్పినంతవిద్యా విహీనస్థితియందు లేకున్నను, విద్యాభివృద్ధికిర మూలసంస్థలు లేక శోభిల్లుటలేదనిమాత్ర మందఱంగీకరించిన విషయమే. మఱియు నిప్పుడు మనయాంధ్రదేశమున గల జోధనావిద్యాకళాశాలలు మన మపేక్షించునత్యవసరవిద్యాభివృద్ధికి దోడ్పడదగినంత బహుళసంఖ్యాకములును గావు. ఏదేమున సకలవిద్యాపీఠమగు విశ్వవిద్యాలయము నెలకొని యుండునో యాదేశమున జాలినన్ని జోధనావిద్యావనతులు నిర్బంధముగ నేర్పడుటయే గాక సకల విద్యాసౌకర్యములును సనర్గళముగ గలుగును. అట్టి విశ్వవిద్యాలయసంస్థ మనయాంధ్రదేశమున లేనికారణముననే మనయాంధ్రవిద్యార్థులు చెన్నపురి, బొంబయి, కలకత్తా, అలహాబాదు, హైదరాబాదు విశ్వవిద్యాలయాదుల నాశ్రయించి పరదేశముల బహువ్యయప్రయాసలకు లోనగునప్పకప్పుమునే గాక మాతృభాషావిస్మృతి నప్తమునుగూడ బొందుచున్నారు. కడచిన యాటు సంవత్సరములనుండి మనము వృథా తీర్మానములతోఁ గాలము వ్యర్థముగ గడపినను మొదటి యైదుసంవత్సరములలో, మనము ఈ యాంధ్రసభాజేదికలపై నల్పిన సక్రమతీవ్రాదోళనమే దొరతనమున గొంత చలనము గలిగించి మన దేశమునకు బ్రత్యేకవిద్యాలయసమస్య నంగీకరింపజేసిన దనుట కెట్టియభ్యుత్సరము ను లేదు. ఇది మనకు భావిప్రత్యేకరాష్ట్రీయభావభావసూచకమని చెప్పవచ్చును. మనము మున్ముందు దీనిసత్వ రసంస్థానముగాంచి సర్వవిద్యాభివృద్ధిపై ప్రత్యేకరాష్ట్ర సిద్ధికి నడుములుగట్టుటకు మాటుగ, స్థలనిర్ణయాది వివాదలఁ జిక్కి నిరిహారపాత్రుల మగుచుండుటశోచనీయము.

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయసమస్య దొరతనమున సంగీరింపబడి దాదాపు మూడుసంవత్సరములైనను, దొరతనమున మంత్రులందఱు ఆంధ్రోద్ధమస్థానకులలో సగ్రగణ్యులైన యాంధ్రమహాశయులే యైనను దాని ఫలము ననుభవించుభాగ్య మింతవఱకును మనకు గలుగజ్ఞదులకు జింతిలనలసియున్నది. పాపము! మంత్రు లేమి చేయగలరు? భాక్త్యసము వారిచేతిలోను; మొక్కుపోయిన యధికారము వీరిచేతులలోను గలవు. డబ్బులేని రాజైనను డబ్బుకు గొఱగాఁడనునట్లు-అర్థములేని యధికారములు తాటియూకులచప్పళ్ల వంటివి. ఐనను వారును

స్థలనిర్ణయాదికార్యనిర్వహణసంఘమును నియమించి సాధ్యమైనంతత్వరలో విద్యాపీఠస్థానమును గావించు ప్రయత్నముల నల్పచునే యన్నారు.

దేశీయులలో వేడి పుట్టిననేగాని ఏకార్యమును సత్వరసిద్ధి నొందజాలదు. మనలో సహాయనిరాకరణోద్ధమభిమానభీష్మమున గొందఱును, స్థలనిర్ణయాది వివాదగ్రస్తులై మఱిగొందఱును సంపుటికృతమనస్కులు గాకుండుటచేతనే మన మీషలమున కింకను దూరులమగుచున్నారము. ఆంధ్రులకు వారివారిజ స్వమండలాభిమానములు మెండగుచున్నవి. అన్నిట మెనుకబడియున్న దత్త మండలములయందే విశ్వవిద్యాలయస్థానము గావలెనని తన్నండలవాసులు మొఱలిడుచున్నారు. తిక్కనాది కవిబ్రహ్మలకునికిపట్టగు మా నెల్లూరుమండలమే సర్వవిధముల దగిన దని నెల్లూరివారు వాదించుచున్నారు. శ్రీనాథాదికవిపుంగవులు కవితావిహారము నల్పిన కొండవీటి సీమయు, ఒకప్పు డాయమరేంద్రుడటణమును అధిష్టేపింపజాలిన భోగభాగ్యము లనుభవించిన యమరావతీ పట్టణమును, మామండలగర్భస్థములే యగుటచే మాగుంటూరుమండలమే విశ్వవిద్యాలయపీఠమునకు మండనమగు నని గుంటూరువారు గుటకలు మ్రొగుచున్నారు. రాజరాజనరేంద్రుని రాజ్యస్థానమును, నన్నయ్యభట్టాది కవిమూలపురుషుల కాకరము నైన రాజమహేంద్రవరమే విశ్వవిద్యాలయమును విరాజ్ఞుండేయు నని రాజమహేంద్రవాసు లనుచున్నారు. విశాఖపట్టణము తన గర్భమున నుంచుకొన నుంకించుచున్నది. ఇంక, కృష్ణామండల మో, ఆంధ్ర దేశ మధ్యస్థ ప్రాంతమో, యానసౌకర్యముల కిక్కియై యుప్పారు మా విజయవాడ గతియును, విశాలమగు నిసుకపట్టణ గలిగి, చేపకన్నులతోఁజేయఁబడిన శిల్పవిద్యానైపుణ్యగల దర్వాజాలతోఁ గూడిన నవాబుదేవీడిలతో శోభిల్లుచు చరిత్రసుప్రసిద్ధమైన రేవుపట్టణ మైనట్టియు, మామచీలబందరు గతియును, ఏమగునో యని పరితపించుచున్నది. ఆంధ్రోత్కళవివాదములతోఁ జిక్కులుపడుచున్న బరహంపూరు మండలవాసులు గోరినను దవ్వగాదు. మఱియు ఇప్పటి యీ చెన్నపురివిశ్వవిద్యాలయమును ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయముగ మార్చి అటవలకు ఏకుంభకోణతంజావూరుల యందో ప్రత్యేకవిశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించిన హాబిక్షల విద్యాభ్యసనమున కనుకూలముగ నుండునను దురాశ అన్నదాది చెన్నపూర్వరాష్ట్రులకునుగలుగవచ్చును.

ఆహా! ఏమి మనయున తాభిమానములు! దేహమునందలి యవయవములకు బుష్టి గలిగింపనలయునన్న దేహమునకు జోషణ గావించురేగాని ప్రత్యేకావయవములకు గావింపరుగదా? దేశమునకంతకును మేలు సమకూర్చనలె నన్న దేహసదృశమగుదేశమధ్యమును బలపఱచినయెడల అనయప్రప్రాయము లగు దేశప్రాంతము లన్నియుఁ దాముగనే బలపడగలవు.

తమపూర్వవిరోధముల మూఁజెట్టి దేనదానపు లేకమై అమృతాపేక్ష బెక్కిండ్లు సముద్రమథనము గావించి ప్రప్రథమమున అమృతోపలభిసూచక మగు లక్ష్మీకటాక్షముఁ గాంచినట్లు మనమును అంతర్ధీనానముల నణచిపెట్టి బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరాది సమస్త జాతు లేకమై ప్రత్యేకరాష్ట్రపాలనామృతాపేక్ష బ్రటిషురాజ్యాంగాబుధిని బదిసంవత్సరములకాలము దఱచి భావిరాష్ట్రసత్వరోపలభిసూచకముగ విశ్వవిద్యాలయ లక్ష్మీప్రసన్నతఁ గంటిమి. అలక్ష్మిని సకలాంధ్రలోకమునకు సదా అనాయాసదర్శనభాగ్య మబ్బుండేయగల సుఖేత్రమున నెలకొలిపి దేశమునకు మే లొనగూర్చజేయ

లేనిక్షమున మనము రాష్ట్రసుపరిపాలనామృతోపలభి సద్దుల మెప్పటికిని గాము. కాన నోయాంధ్రమహాశయులారా! మనలందఱ నావహించియున్న దురాశాపిశాచములఁ జోద్రోలి నిష్పక్షపాతముగ సత్యమును నిర్ణయింతము.

ఆంధ్రదేశమధ్యమును, కృష్ణవేణీతీరభూమియు, సకలప్రాంతములకు బ్రయాణసౌకర్యములు గలిగించు రైలుమార్గములకు గూడలియును, హైదరాబాదు రాష్ట్రమునందలి పశ్చిమాంధ్రమండలవాసులకు సైతము ప్రోత్సాహ మొసంగఁ జాలినన్ని యనుకూలపరిస్థితులు గలిగియున్నట్టియు మన విజయవాడపట్టణమే మన విశ్వవిద్యాలయలక్ష్మీపీఠమునకు దగిన సుఖేత్ర మని నానంపూర్ణాభిప్రాయము. అట్లు గావించిననే దేశమునందలి సకలమండలములవారివివాదముల నిర్మూలించి సంతృప్తి గలిగింపగల మను గట్టినమృకము నాకు గలదు. మన మందఱము నిప్పుడే ఈసభావేదికపై దీని నేకగ్రీవముగఁ దీర్చానింతము. నావ్యర్థప్రలాపములచే నింతనేపు మీయమూల్యావకాశమును హరించినందులకు నన్ను మన్నింతురుగావుత.

ఉపసంహారము

శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి దేశాభిమాన పాండితీవిభవములును, వారి యసమానవిమర్శన శక్తియును లోకప్రసిద్ధములు. వారి నాబోటి కించిజ్ఞుడగు ప్రత్యేకముగఁ బ్రశంసింపఁబూనుట దివిటీకి దీపముచే బ్రకాశముఁ గలుగఁజేయఁ బ్రయత్నించువానిగతియె నాకు బట్టును. ఈమహాసభ కిదివఱలో శ్రీయుతులు బయ్యానరసింహేశ్వరశాస్త్రి, పానగల్లురాజాగార్లు మున్నగు విద్యాధనాధికు లగు మహానాయకులు పలువు రధ్యక్షత వహించి వన్నెఁదెచ్చియుండిరి. మనరెడ్డిగారిదివఱ కెప్పుడో ఈ సభామహోచ్ఛదశయందే దీని కధ్యక్షత వహించి మనల నడపింపనలసియుండెను. కాని వారప్పు మద్యోగదాస్యమునఁ జిక్కి యుండుటచే మన కట్టి భాగ్యము లభించినదికాదు. ఐనను మన యీ యాంధ్ర సభామాతృదేవత, దీర్ఘనివార్యరోగపీడిత యై చావు నాకాంక్షించుచున్న యీసందిగ్ధసమయముననైన వారి యమూల్యాగ్ర్యతా వైద్యసాహాయ్య మబ్బుటచే మాత్ర, జీవించి చిరాయురారోగ్యముల నొంది, బిడ్డల సకలైశ్వర్యసంపన్నులుగఁ జోషింపగలదను దైర్యము మన కిప్పుడు గలుగుచున్న దనుట కెంతయు సంతసించుచున్నాఁడ. ఇంక మామూలుమర్యాదలతో వీరి సగ్రాసనము వహింపజేయ మిష్కందఱు బ్రార్థించుచున్నాఁడ.

భారతి సచిత్రమాసపత్రిక

ప్రతిమాండ్రమాసాదిని ప్రచురింపఁబడును

సచిత్రమాసపత్రిక-ప్రతిసంచికయందును 3,4 రంగులపటములు కలిగి ఇతర చిత్రపటములతో ప్రచురింప బడును. వాఙ్మయము, చిత్రకళలు, గానము, కథలు, నాటకములు మున్నగు అనేక విషయములతో ప్రతిమాసమునను 200 పుటలు కలిగియుండును.

సంవత్సర చందా	రూ	6	0	0
అర్ధసంవత్సరము	"	3	0	0
విడిపత్రిక	"	0	10	0

మేనేజరు, భారతి.

కళాపాఠశాల 213 మద్రాసు.

ఆంధ్ర మహాసభ

జయప్రదము గ ముగియుట

ప్రత్యేక రాష్ట్రము, విశ్వవిద్యాలయముల గురించిన తీర్మానములు

కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారికి "దేశోద్ధారక" బిరుదము

పదునొకవవ ఆంధ్రమహాసభ నిన్నటిదిన ముదయము తిక్కి గంటలకు గోకలేభవనమున, కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి యాజమాన్యమున సమావేశమైరి. సమావేశము ప్రారంభమగుటకై పూర్వము అభ్యుత్థాదును, ప్రతినిధులును గలసి చాయాపటమును దీయించుకొనిరి.

సభకు హాజరైన ప్రతినిధి ప్రేక్షక ప్రముఖులలో వీక్రింది వారు గలరు.

చిలుకూరి వీరభద్రరావు, పి. అంజనేయులు, చల్లారేమగిరిరావు, పి. సుబ్రహ్మణ్యశ్రేష్టి, గా. హరిశ్చంద్రయ్యారావు, కా. నాగేశ్వరరావు, భక్త వత్సల నాయుడు, పి. సి. తిరుపతిరాజు, భో. పట్టాభిశతారామయ్య, పి. దొరస్వామిఅయ్యంగారు, బు. సాంబమూర్తి, వి. ఎల్. కాస్త్రీ, కొ. రామకోటిశ్వరరావు, రంగయ్యనాయుడుగారు, పి. వి. ఎస్. నరసింహారాజు, భ. సత్యనారాయణ, గరిమెళ్ల సత్యనారాయణ, వి. రామదాసుపంతులు, మంత్రిప్రగడ భుజంగరావుగారు, న. దేవేంద్రుడు, మారపాటి మంగళాంబ, చెలంబర్ల కామయ్య, క్రోడంగరాజు లక్ష్మీబాయిమ్మ, మమిడన్న కామేశ్వరయ్య, మంచినాటి శేషయ్య, నేలనూతల సుహృత్తుమ్మ, పాణికా కనకమ్మ, పి. బాల సరస్వతిమ్మ, ఉన్నవలక్ష్మీబాయిమ్మ, గో. లక్ష్మీనరసమాంబ మల్లపాక కమలమ్మ, పులగిర్రలక్ష్మీ నరసమాంబ, సాధు వరదరాజపంతులు, సి. వి. రంగం శ్రేష్టి, టి. ప్రకాశం పంతులు, కొ. శివరామకృష్ణరావు, డు|| గోపాలకృష్ణయ్య, సూర్యప్రకాశరావు, ప్రొ. కె. రామమూర్తిగారు.

మొట్టమొదట రామసుబ్బయ్యగారు తమ చక్కనిమ్మడు మధురస్వరముతో శిశుకాతా రుసహాయముతో భారతమాతృప్రజాక్షిరసలను గానమొనర్చిరి. హృద్యకేళి శర్యుగారు, హిందీభాషయందు ప్రాధాన్య నొసర్చిరి. పి. ఎల్. కాస్త్రీగారు ప్రతినిధులకు స్వాగతమును పుచ్చుచు చదివిరి.

అనంతర సభాధ్యక్షులగు గద్దె రంగయ్య నాయుడుగారు తమయంపన్యాసమును చదివిరి. (వారి యంపన్యాసము వేరొకచో ప్రచురింపబడెను)

కా|| నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు, కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారిని అధ్యక్షస్థానమునకు ప్రతిపాదించుచు, రెడ్డిగారి గుణగణములను వివరించుచు వారు దేశారాధనకొరకు దోగమును కలుకొని వచ్చిరియ్య, ఆంధ్రభాషకు చాల సేవ యొనర్చిరియ్య నుడివిరి. రాజా మంత్రిప్రగడ భుజంగరావుగారు ప్రతిపాదనను బలపరిచిరి. సభ్యులచే తీర్మాన మంగీకరణపడినతరువాత రెడ్డిగారు తత్సహధ్యక్షములు చెలరేగ సగ్రాసము సభివించిరి.

ప్రథమమున అధ్యక్షులనిలిచి మాట్లాడుటకు దేశమస్వస్థతగ నున్నందున మాట్లాడుటకు సభ్యుల యనుమతి గోరి, వెలము గ్రాంథికభాషలో ఉపన్యసించి అధ్యక్షులకు లున, సాహిత్యముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము రసపోషణమేగావున తదనుకూలముగా భాషలో మాట్లాడెదమని తెల్పిరి.

అధ్యక్షోపన్యాసము

మహాశయులారా
నాన్నే హితులగుమీరందరు నామిమినుంగు ఆవ్యాజప్రేమచేత నన్నీ అధ్యక్షపదవిని గొందజేసినందులకు మీకు నామఃపూర్వకమందనము లప్పించుచున్నాను. నేను గౌరవింపబడుటకు కారణము మీయొక్క అభిమానమేకాని నాగుణాతిశయములు గావు. అట్టి మీయభిమానముచేతనే ఈసభాకార్యములను నిర్వహించు గలనని నమ్ముచున్నాడను, ఎట్లను మీ కృపకేనేను ప్రోత్సాహము నాన్నే హితులు శ్రీయుత గద్దె రంగయ్య నాయుడు తాను చదివిన నివేదికయందు పురాణములు ఇతిహాసములు మొదలగు విషయములు సర్వంకషముగ వ్రాసి యున్నాడు. నేను వ్యాసభోరణిని మరల వేయ నిశ్చయించుకొని నాను. ఇప్పటికి

చాల కాలహరణమైనందున ప్రస్తుతపరిస్థితులనుగుంచి మాత్రము సంగ్రహముగ జెప్పవలసివచ్చింది. కావున కొన్నిముఖ్యాంశములమాత్రము వివరించెదను.

ఆంధ్రుల ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వము

కొంతకాలముక్రిందట భోగరాజు పట్టాభిషిత్తారామయ్యగారు ఆంధ్రులకు వ్యక్తిత్వమునకు గలదా? ఉండినదా? దానిగుణములు, లక్షణములు ఏమి? అని నన్ను ప్రశ్నించినారు. ఇది చాలగొప్పప్రశ్న. దీనికి సదుత్తరమివ్వదగినవారలు పట్టాభిషిత్తారామయ్యగారే. ప్రశ్నవేయువారు పాపమాన్యుగ ఉత్తరముచెలిసియుందురు. లేక ఆంధ్రచరిత్రమును సంతృప్తముగ విపులముగ వ్రాసిన మన స్నేహితులు చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు సమాధాన మొసంగగలరు.

ఉత్తర హిందూస్థానమునందు మహమ్మదీయ దండయాత్రలచేత హిందూనాగరికత చాలమార్పుచెందినది. దానిని అర్థనాగరికత అని చెప్పవచ్చు సాధ్యముగాదు. దక్షిణదేశమున విదేశ దండయాత్ర లేనందున హిందూనాగరికత కలపడదు లేక స్వచ్ఛముగ నున్నది. ఆంధ్రులు మధ్యవర్తులగు నున్నారు. గంగానదిప్రాంతములలో నుండు, సంగరములుగాని, కావేరీతీరమున నుండు మతగ్రస్తతగాని ఆంధ్రులలో గానరాదు. మన కొక విధముగ సమత్వ మన్వయించుచున్నది.

ఆంధ్రోద్యమము: ముఖ్యోద్దేశములు

ఈ ఉద్యమమును స్థాపించునపుడు ముఖ్యోద్దేశములు రెండు ఉండెను. 1. ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రమును స్థాపించుట. 2. దానికనుగుణముగ ప్రత్యేక ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుట. ఇవి ఉద్యమముయొక్క జన్మోద్దేశములని చెప్పవచ్చును. ఈరెండు ఆని యుద్దేశములను గురించియే మన ఆంధ్రమహాసభ స్థాపింపబడినది. ఇందు విశ్వవిద్యాలయమునుగురించి ఎవ్వరికి కేదాభిప్రాయములు లేవు. విశ్వవిద్యాలయ స్థాపనసంఘముందు నేను సభ్యుడనుగనంటిని. అందు ప్రజాభిప్రాయ నాచే వ్రాయబడెను. ఇదివరకుండిన విశ్వవిద్యాలయములకు బింబమునకు ప్రతిబింబములు గాక ఈ విశ్వవిద్యాలయముయొక్క భోరణి, శైలి, ప్రత్యేకముగ నుండవలెను. విద్యార్థులు వారి ఇచ్చవచ్చినటుల తగుమైనరీతిని విద్య నభ్యసించుటకు అవకాశము గలుగజేయవలెను. చరిత్ర మొదలగు పతనీయకవయములే గాక కళలయందు, ఇంజనీరింగు యంత్రపరిభోధనలు మొదలుగాగల పారిశ్రామికవిద్యలు నేర్పబడవలెను. పాట్నా, కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయములలోలేని వాద్య, జైనమత గ్రంథములు మంచిరీతిలో ఏర్పాటుజేయవలసినదని ఆ ప్రజాభిప్రాయం వ్రాసి యున్నాను.

విశ్వవిద్యాలయ స్థలనిర్ణయము

ఇక విశ్వవిద్యాలయ స్థలనిర్ణయమునుగూర్చి పలువురు విలువిధములగు దలంచుచున్నారు.

విజయవాడయందు స్థాపించవలయునని అనేకుల కోరిక. విశ్వవిద్యాలయస్థాపన సర్వేకాఖితును, మైశూరేశ్వరియటకు సంబంధించిన విషయము గాదు. ఈసమస్యయందు ప్రధానతమ మగుయోచన ఆయా బాలబాలికల పయోగితి ననుసరించి వారి దేశోగ్యముల పోషణకు, వృద్ధి కనుగుణముగ స్థలవిచారణ యుండవలెను. ఈవిషయములో మనపల్లెయు, విశాఖపట్టణమును పేర్కొన దగియున్నవి. నేను మదనపల్లెకు సమీపమందున్న చిత్తూరునివాసి నైనను విశాఖపట్టణమే విద్యాధుల ఆరోగ్యమునకును తదితరసౌకర్యములకును తగియున్నదని చెప్పగలను. మచిలీపట్టణమువారలు సమద్రతీర మనియు మరి ఏవోకారణములచే విశ్వవిద్యాలయమును వారిపట్టణమందుగావలె ననుచున్నారు. రాజమహేంద్రవరములు తమపురమందు రాజరాజసరేంద్రుడు పాలించిన ప్రాముఖ్యమువలన విశ్వవిద్యాలయమును కొరుచున్నారు. బెజవాడవారును మాయూరిలో బాగగ ఎండలుగాయను రైలుమార్గముల కూడలిగావున మాపురమునందే విద్యాలయముండవలె ననుచున్నారు. దేశభావ

గ్యము వృద్ధిగాంచుటకును మేధాశక్తిని వినియోగించుటకును, ఎట్టి కీర్తిస్థితికి అవశ్యకమో దానిని మీరు ముఖ్యముగ ఆలోచించవలెను. తులనారల క్షేమమును ఆలోచించి ఈ సమస్యను తీర్చునించెదరని నేవలంచెదను.

ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రమునమన్వయ ప్రస్తుతము నిలువవలెను

1908 సం||లో ఈఆంధ్రోద్యమము బయల్పడెనక పూర్వమే అనేక స్థలములలో ఉపన్యసించి భాషాప్రజ్ఞా క్రాంతి విభజనకునే బ్రయత్నించిరి. పూర్వముకంటె నిష్ఫలము ఆంధ్రోద్యమమునకు దిభిమానము ఎక్కుడుగ గలిగియున్నాను. ఐనను ప్రస్తుతము దీనిని ఆపవలసినదని నా యభిప్రాయము. కాననభలందు ప్రజలచే ఎన్నుకొనబడిన సభ్యులు కొందరును ప్రభుత్వము వారి చేత నియమించబడిన సభ్యులు కొందరును గలరు. ఈ ప్రభుత్వపక్ష సభ్యులవలన ప్రజాప్రతినిధుల ఇష్టానుసారముగ పరిపాలన జరుగజాలదు అందుచేతనే ప్రజల యభిప్రాయమును సరియగు పాలన జరుగుటలేదు. సంస్కారములు ఈరీతిని వచ్చినవి. ప్రజాభాగ్యతాయుతిపరిపాలన వచ్చునరకు మీరు ఓపికతో నుండిన తదుపరి ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రవిచారణ జేయవచ్చునని నాయభిప్రాయము. ప్రైరెండు ముఖ్యోద్దేశములును ఇదివరకే ఏర్పయ్యె. కవిధముగ నిర్ణయింపబడినవిగదా! ఇంక నీసభ ఎందులకిని కొందరభిప్రాయపడినాడు. వారివాదన ననుసరించి మన మేవిషయములనుగూడ చర్చింప వచ్చునరకులేదు. కారణమేమన సాహిత్యవిషయములు విచారించుటకుగాను పరిమత్తువారు గలరు. రాజనీతివిషయములు చర్చించుటకు దేశీయమహాసభలు మొదలగునవిగలవు. వామజూడ ఇట్టిసభ అవశ్యకమని తోచుచున్నది. ఏలననగ, ఆంధ్రులు మధ్యరాష్ట్రములలో పలువురుగలరు. శైజామునందు గగముపైగా నున్నాడు. ఇంకను ఇతర స్థలములందుండు వారెల్లరు ఓకచోట సమావేశమగుటకు వీలుండవలె నని నాయభిప్రాయము ఇదియంతయులేమామికాదు. కార్యమును కొనసాగించుట కేర్పరపబడిన పీఠభలు. అందరియొక్క ఆదర్శములందు సదృశులయందు ఏకీభావ ముండవలెను. మనరాజనీతివిషయమై వేరుఅభిప్రాయములయే యుండినను కలిసి చేయవలసినపనులు చాల గలవు. కాబట్టి ఇందు నష్టమేమియులేదు. లాభము గలిగిన గలుగనచ్చును.

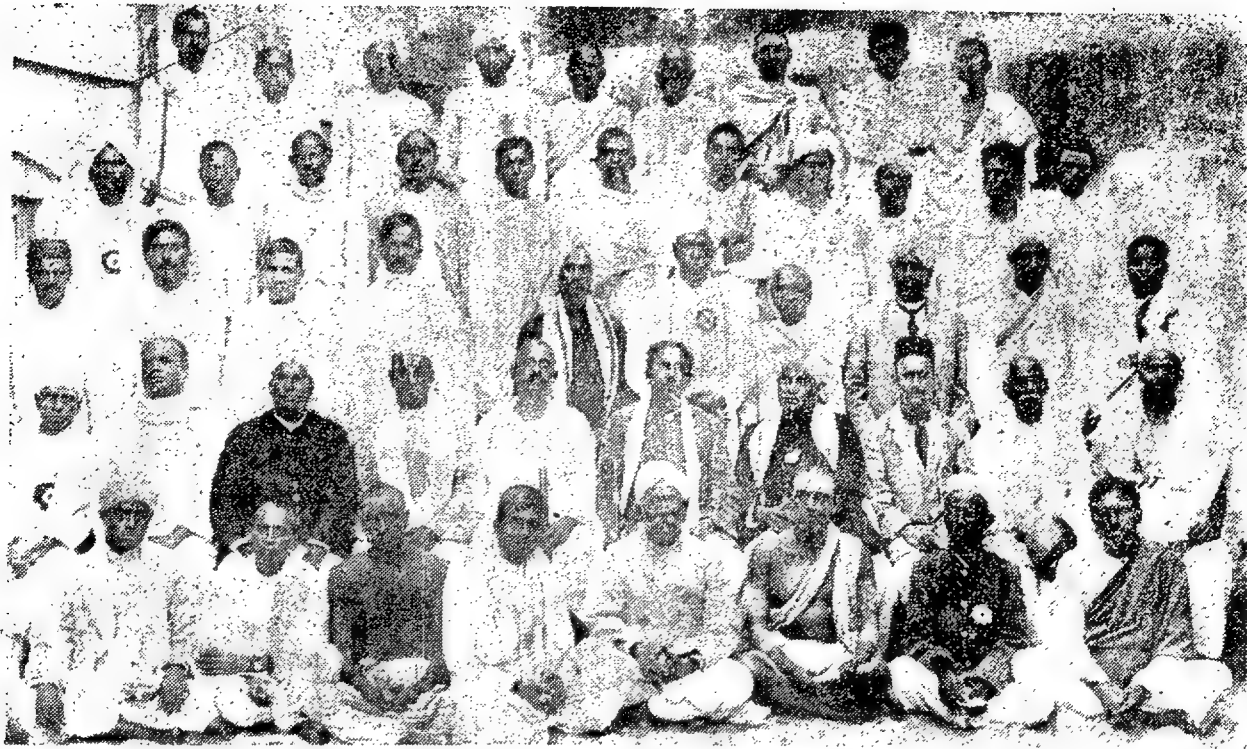
ఆధునిక విద్యావ్యాప్తి

సాహిత్యవిషయములో కృషిచేయువారలు కవులయొక్క గొప్పతనమును విమర్శింప బ్రయత్నించుటకుండే గడుపుదురుగాని జనసామాన్యమునకుబనికెవచ్చు విద్యాపద్ధతులనుబోధించి ఈనాటి పరిస్థితులనుబట్టి జనులకు సుభోధకముగ పద్ధతులయందు బోధనలను, తదనుగుణముగ వాఙ్మయమును వృద్ధి చేయుట ఆరుదుగనున్నది. ఇయ్యది చాలముఖ్యము ఇది యొక్క పండితగోష్ఠియేగాదు. పండితపామరులు నడుపు గోష్ఠి.

ఆధునిక గ్రంథములు

ఈకాలమునందు విశేషముగ నవలలు నాటకములు చెలువడుచున్నవి? ఈనవలలందు బంగారిభాషనుండి మనభాషలోనికి తర్జుమాచేయబడినవి కొన్నియు, మనవారే స్వప్రతిభచే వ్రాసినవి కొన్నియు గలవు. నవలలు సచుకారికజీవితములను గురించి వ్రాయబడు గ్రంథములేగాని ప్రాచీనపురాణములను గురించిన విగావని నాయభిప్రాయము. ప్రస్తుత దేశకాల పరిస్థితుల ననుసరించియే పుస్తకములు వ్రాయబడుట సమంజసమని నే తలంచెదను. వీనిలో నిజముగ ఉపజ్ఞ (Korginaliy) గలిగినట్టియు, ఉత్తమోత్తమమైనట్టిదియు శ్రీ. ఉన్నవలక్ష్మీనారాయణగారు వ్రాసిన "మూలపల్లె"యను గ్రంథము. దీనిని ఏలనో ప్రభుత్వమువారు బహిష్కరించిరి.

నాటకములవిషయములో ఎప్పుడును పూర్వపునాటకములు నే వచ్చించుటకు నేనంగీకరించను. నిజముగ భాషనాకీ క్రియండిన పాఠపాఠములను ఎల్లప్పుడు నేలంబించవలెను! నాట్యప్రదర్శనమునకు యోగ్యుగువిషయములు మనసాంఘిక జీవితమునుండి గ్రహింపవచ్చును. ఇప్పటి మనరాజకీయరంగము ఆమాఘమైన ప్రదర్శనములకు అవకాశము గలుగజేయుచున్నది. ఆధునిక గ్రంథములందు విజ్ఞానము గలుగజేసికొని దానిని వృద్ధిపరచుట ముఖ్యము. జ్ఞానమునకు దేశకాలభేదములేవు. "సప్త" ఒకదేశమునకుగాని ఓకేసంఘమునకుగాని సంబంధించినదిగాదు. మన దేశములోని భాషములు, ఇతరదేశీయులభాషములు వేరుగనుండు నేగాని జ్ఞానవిషయములో అందరకుసమమైయున్నది. తూర్పుదేశముందు రెండురెండుగలిపిన నాలుగైన పశ్చిమదేశముందును

ఆంధ్ర మహాజనసభా ప్రతినిధులు

అట్లుగాదా? కాబట్టి ఈ ఆధునిక శాస్త్రములందు మనము దృష్టి నుంచుకుంటే మనము స్పష్టముగా పురోభివృద్ధికి భంగముగలుగుదు. ఈమార్గములో ఆంధ్రవిజ్ఞానమండలి చాల సేవ చేసియున్నది. మన హిందూ దేశము ఇప్పుడున్న ఆగ్రతను ఎల్లప్పుడు దాల్చి యున్నదా?

కాలముల ప్రకారము మార్పులు గలుగుచుండును. కావున సంకుచితభావములను వీడి, జ్ఞానము అన్ని కాలములకును, అన్ని దేశములకును, అన్ని జాతులకును, సంబంధించినది గావున, అందును బట్టి మన శాస్త్రములను వృద్ధి చేయవలెను. నేనిదివరకు మన వారు ప్రచురణశాఖ నేర్పరచి గ్రంథములను ఆశాఖితరపున ప్రచురింపవలసినదిగ కోరియుంటిని.

వాణిజ్య సౌకర్యములనుగూర్చి ఈసభవారు తమ అభిప్రాయములు తెలుపుట అవశ్యకము. వాణిజ్యసంఘముల నేర్పరచి వాణిజ్యము వృద్ధి యొనర్చుట ముఖ్యమైయున్నది.

నాగపూరునుండి విశాఖపట్నమువరకు రైలుమార్గము వేయ ప్రభుత్వమువారిని కోరవలెను. ఇది ఏ జైన్స్ వారి కష్టములను తొలగించి వారికి లాభము గలుగజేయును. ఏ జైన్స్ ని మన తెలుగు జిల్లాలనుండి వేరుజేయవలెనని కొంతకాలము క్రిందట ప్రభుత్వమువారు ప్రయత్నించినారు గాని కాసనసభ్యులు అందులపై ధనమొసంగుటకు అంగీకరించనందున ప్రస్తుత మాయాజిల్లాల క్రిందనే యుంచినారు.

స్వదేశవస్తువుల ప్రోత్సహించుట

గద్దె రంగయ్య నాయుడుగారు కళలు, లలితకళలకొరకు ఒక ప్రత్యేక సంఘము నేర్పరచవలయునని చెప్పియున్నారు. దాని కగు ప్రయత్నములు మన యీ ఆంధ్రమహాజనసభ లందరు జేయవలయును. విదేశవస్తువులను వదలి, మనదేశములో తయారగువస్తువులు తీసిన మనదేశమందలి వీరుల శ్రమలకు ఫలము లింది గలుగగలదు.

ఇందులకు అసహాయముగలుగుగా నవనరము లేదు.

నిరాకరణకు తోచవలయులు గానివారలు

దేశభక్తి గలవారలుగ ఉండరాదా?

నవ్వు అన్ని పక్షములవారును స్వదేశవస్తువులను పోషించవలయునని నా యభిప్రాయము. మనదేశకళను ప్రతిపక్షమువారును పోషించితిరవలెను.

ప్రభుత్వమువారికి యోగ్యులు చేసి మనదేశవస్తువులను ప్రోత్సహించుటకు వారిదేశవస్తువులను మనకు వచ్చునట్లు ప్రయత్నములు చేయుదురు. ఇంగ్లండునుండి వస్తువులను మనదేశవస్తువులకు యోగ్యముగా చేయచ్చు. ప్రజలవలన ఈ యుద్యమము కొంతవరకు కొనసాగునుగాన కంకలబద్ధులై స్వదేశోపయోగము జేయవలెను.

లలితకళలు

నిత్యకళల విషయములో మనయాంధ్రులలో ఆగ్రహములున్నారు. డి. రామారావుగారును, ఆంధ్రులుగాక పోయినను మనదేశమందు బందరుజాతీయకళాశాలయందున్న టి. చట్ట గారును ఈవిషయమందు ప్రశంసనీయులు.

గ్రంథాలయోద్యమమునందు మన యాంధ్రదేశీయులు చాలవరకు అభివృద్ధి గావించియున్నారు. చరిత్రమునందు కీ.

కీ. కొమరాజు లక్ష్మణరావుగారు చేసిన నిరుపమానపరిశ్రమ మి కల్లరకు తెలిసియేయున్నది.

సంఘశక్తి

ఎన్నివిధముల పురోవృద్ధి గావించినను సంఘమునందు దృఢత్వము, ఐక్యము ఉండినగాని ఉపయోగములేదు. ఈ యుగమందు సంఘబలమేగాని వ్యక్తిబలము ఉపయోగకారి కాజాలదు. మన మిహంస శక్తిని ఎట్లు వృద్ధి చేయవలెను? అందుకు రెండుగుణములు గావలయును. ఒకటి కొంతవరకు జ్ఞాన సంపాదనము రెండవది మనపెల్లగము కలిసి పోతువాడులకు విధేయులమైయుండి ఒకవైపునువలె నడచుటకు శక్తిని సంపాదించుట, దానిని ఆచరణకు తెచ్చుట. దేశముచేటికి వలయునట్టి భావములు, ఇచ్చుట, ఆచరణలు చాల స్వల్పముగ నున్నవి. తనయొక్క క్షేమము మంచిచెడ్డలకు వినియోగించిన కాలములో కఠోరమైనను దేశసేవకు వినియోగించుటలేదు. మన శాస్త్రవేత్తలు కొందరు కుటుంబమే స్వేచ్ఛమనియు అంతకుమించి ఏమిలేదని తలచెదరు. కొన్ని జాతులవారు కుటుంబమును మించి సంఘము, జాతి, అనువానికే ప్రాముఖ్యమొసంగుదురు. ఇంగ్లండు మొదలగు దేశములలో వారు దేశమునుబట్టి కుటుంబవృద్ధి యగునని నమ్మెదరు. మనకు కుటుంబమునుబట్టి దేశ మభివృద్ధి జెందునని తలచెదము. విదేశీయులు తమ దేశమునకు పోయి విషమును క్రమముగాని అక్రమముగాని ఏ విచారణ లేకుండు చేయుదురు. అచ్చట పౌరహక్కు విషయముల నవలంకించరు. వారు దేశవిషయములను వీక్షించునట్లు మనకు కుటుంబవిషయము లగు గమనించెదము.

అందులకు (1) ప్రజలయందు ఆధునికజ్ఞానము వృద్ధియగుటయు (2) సంఘపరిచయమును ముఖ్యములు.

మహాత్ముని ఉద్యమపరిశ్రమ

ఈవిషయములో మహాత్మాగాంధీగారి ఉద్యమము గలిగించిన ప్రభోధము మరి ఏయెవ్వమునును గలిగించియుండలేదు. ప్రజలలో స్వాతంత్ర్యభావములు ప్రజలుటయు, స్వరాజ్యము లేనిది స్వరాజ్యము అసంభవమనియు మహాత్ములవారి ఉద్యమము బోధించిన టీతర ఉద్యమము లేమియు బోధించలేదు. ఇయ్యది చాలనని మహాత్ముడుగూడ ఒప్పుకొని యుండలేదు. ఇంక నెక్కుడుగ ప్రభోధము జరుగవలసి యున్నది.

అమెరికా మొదలగు దేశములందు జనులలో బహుసంఖ్యాకులు వార్తాపత్రికలు ఉపన్యాసములు జరుప కత్తిగలిగియున్నారు. ఇచ్చట అయ్యదిలేదు. మనభాగవత రామాయణాది ప్రాచీనగ్రంథములను పలువురు శ్రుతివలసిన అనగా వినికిడివలసిన నేర్పరి గాని కంటితో చూచి చదువలేదు.

అభివృద్ధి, సేవాసమితులు

అచ్చటచ్చట నుండు న్యాయవాదులు, తదితర విద్యావంతులు కళాశాలవిద్యార్థులు, అభివృద్ధిసమితు (Extention League's) లను, సేవాసమితులను Service Leagues వీరము కొని వారికి సామీప్యమునుండు గ్రామములకువెళ్లి, వతరదేశముల చరిత్రలను, మనదేశభూగోళశాస్త్రమాదిగా గలవిషయములను చెప్పిన ఎంతఉద్యోగముగలుగునోమీరు యోచించువును. ఈ విషయమును నేను పలుమారు నడిపియున్నాను. పాఠశాలలను

చూ ఆందు సామీప్యముననే పాఠశాలలు స్థాపించుటకంటె పాఠశాలలు లేక జనులంగీకారముతో బడి కొట్టుకొనుపథములందు పాఠశాలలు స్థాపించుట సమంజసము. కావున ప్రతిగ్రామమందును భారత, భాగవతరామాయణాదిగ్రంథములు నేర్పినట్లుగ ఈ ఆధునికగ్రంథములను, విద్యలును నేర్పబడవలెను. విద్యార్థికులు విద్యార్థులసహాయముచేత ఈ ప్రచారము కొనసాగింపవలయును. అందువలన చాలాధర్మము గలదని నాతలంపు. స్త్రీలలో కూడ చదువుకొనినవారు మనవారిలో డెక్కుమందిగలరు. వారు తక్కిన స్త్రీలయొక్క ఆజ్ఞానమును పోగొట్టకృషిసలుపవచ్చును. ఇట్లుజరిగిన అన్నివిధముల మనయొక్క అభివృద్ధి గలుగగలదు. తక్కిన అన్నివిషయము లట్లుంచి ఈపనిని సాగించిన మద్రాసు రాజధానియందు జాతీయభావమును, ఆమోఘముగపనియున్న జరుగును.

అస్పృశ్యత

విషయమై కాంగ్రెసువారు చాలప్రయత్నములు చేయుచున్నారు. గుడివాడయందును పంచకువిద్యార్థి పాఠశాలకొరకు క్రియంత జి. రామచంద్రరావుగారు చేయుకృషి ఆగ్రహణ్యమును, ప్రశంసనీయును నై యున్నది.

స్వయంకృషి

నైననే ఈపనిని నెరవేర్చవలయునే కాని గవర్నమెంటువారు వచ్చి మిమ్ము నుద్ధరింతురను మాట కల్ల. మనదేశమందు, మనదేశీయుల విషయమునను మనభావవృద్ధికిమే పాటుపడవలెను గాని ప్రభుత్వమువారికేమి శ్రద్ధ పట్టినది?

స్త్రీవిద్య

మనదేశమందు దివ్యదీప్తముగ బాగుగ వ్యాపించుచునేయున్నది. ఇందు క్రియంత ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారును వారి భార్యయగు లక్ష్మమ్మగారును ప్రస్తుతము గుంటూరునందు నెలకొల్పిన 'శారదానికేతనము' బాగుగ పనిచేయుచున్నది. వారు అన్నిసంఘములయందలి శాలికలను చేర్చుకొని వారికి సాధ్యమగునంతవరకు చాల కళలయందు బోధనలు గావించుచున్నారు. ఆభ్యాసముచేత నన్నియు సమకూడును. ఆపాఠశాలకు ప్రభుత్వమువారిని గ్రాంటు కోరగ దేశోదారకులగు మంత్రివర్గమువారు దీనిని నిరాకరించివారు. ఇదే పోలికవారికి ఏ చెంది గిన్నెకొరలో ఐక అంగీకరించెడివారు.

ఉపసంహారము

ఈమహాసభ కార్యనిర్వహణముకొర కొకనిధిని సమకూర్చుట, దానిని సరిగ పరిపాలించుట, ముఖ్యములు. విద్యావ్యాప్తిగ పద్ధతులను నిర్మాణమునకు తెచ్చిన మహామద్రాసు రాజధాని బొంబాయి కలకత్తాలకు ఎక్కుడువృద్ధికి రాగలదు వోల్తు ఎన్నికలందు వారిధర్మమును గ్రహించి యుక్తాయుక్త పరిజ్ఞానముగగ్గినవోటును సద్వినియోగము జేయునట్లు విమర్శగ అన్నివిషయములు బోధించిన వృద్ధికిరాగలదు. దేశకాలపరివర్తనపరిజ్ఞానము జనసామాన్యమునకు తెలుపబడవలెను.

ఇటుల ప్రతితో, విశ్వాసముతో పనిచేసిన సర్వరాభివృద్ధి నొందగలుగుదురు.

అధ్యక్షాధ్యక్షులను ముగిసిన తరువాత, ఈక్రింది తీర్మానములు అధ్యక్షునిచే ప్రతిపాదించబడి ఏకగ్రీవముగ నామోదించబడెను.

తీర్మానములు
కీర్తి శేషులగు జేతభక్తులు

(1) గొప్పజేతభక్తులను ఆంధ్రభాషా నేపథ్యము ప్రసంగించునట్టి ఆంధ్రజేతమునకు మహాపాతముచేసి ఆకాలమృత్యువును పొందిన శ్రీయుతులు, కొ. వెం. లక్ష్మణరావుపంతులు, దివాకర్ల రమణలికాశ్రయి, చెలికాని లక్ష్మణరావు బహదూరు, వంగూరి సుబ్బారావు పంతులుగార్లు మరణమునకు ఈ మహాపాతము చింతించు వారివారి కుటుంబములకు సానుభూతిని తెలుపుచు, ఆంధ్రులను ఈమహాపాతముల ఆరంభించిన కార్యము అనుజయప్రదముగా కొనసాగింపవలెనని పాప్యరించుచున్నాను.

(2) గొప్పజేతభక్తులై దివ్యమైన జేతనేవ చేసి మరణించిన శ్రీయుతులు మోతీలాలు ఘోష అబ్దుల్ మజిద్ మరాఠ్ గార్లు కుటుంబములకు ఈ మహాపాతము సానుభూతిని తెలుపుచున్నాను.

(3) ప్రఖ్యాతి గాంచిన గాంధీమహాత్ముని 21 దినముల ఉపవాసమును జయప్రదముగా కొనసాగించిన సర్వేశ్వరుని ఈమహాపాతము సుతింపుచున్నాను.

రెండవదిన కార్యక్రమము

విషయనిర్ణయనభ

ఆంధ్రమహాపాత రీతిన ముదయము తిక్కి గంటలకు సి. రామలింగా రెడ్డిగారి యధ్యక్షతక్రింద తిరిగి సమావేశమైన పుడు, సభ్యులంతయు విషయనిర్ణయకసభగా మారి, కావించవలసియున్న తీర్మానములను విచారముగ చర్చించిరి. ఈదినము మహాపాతకు మోచర్ల రామచంద్రరావు పంతులు, సర్. కె. వి. రెడ్డినాయుడుగార్లుగూడ వచ్చిరి. 10 గంటలకు తీర్మానముల చర్చ ముగిసినపుడు, విషయనిర్ణయసభయందు గావించబడిన తీర్మానముల సభ్యులచే ప్రతిపాదించెను. ఈ క్రిందితీర్మానములు మహాపాతము దుపపాదించబడి సభవారిచే నామోదించబడెను.

(4) భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రతీర్మానము

ఆంధ్రోద్యమమునకు ప్రధానవిషయముగు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణమునకు జేతమునందు రానురాను ఎక్కువగ అంగీకృతముననున్నందులకు ఈ సభవారు సంతసించుచు ఈ మాత్రమును త్వరలో ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణమునెడల శ్రద్ధవ జేయబడును గాక యని ఈ సభవారు ఆశించుచున్నారు.

(5) విశ్వవిద్యాలయము

జాతీయవిద్యావిధానము ననుసరించెడి ప్రత్యేక ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము అవసరమని ఈసభవారు తలచుచున్నారు.

(5 బి) స్థలనిర్ణయకృత

జాతీయవిశ్వవిద్యాలయసభ స్థలనిర్ణయము జేయుట కిప్పడనవసరమైనది ఈసభవారు తీర్మానించడ మైనది.

(6) కళావంతుల సంఘాద్ధరణ

ఆంధ్రజేతము కళావంతులలోని దురాచారములను మాన్పి ఉద్యోగములచేతను పరిశ్రమలచేతను, జ్ఞానప్రదముగు విద్యలచేతను అభివృద్ధి చెందుటకు ఆయామండలములయందు ప్రచారములు సలిపి సంఘాభివృద్ధికిరకు కావలసిన ద్రవ్యమును సమకూర్చి జేతయ పరిశ్రమలచే అభివృద్ధి నొందించుటకు ద్రవ్యసహాయము మున్నగు ప్రోత్సాహమును జేయవలసినదని ఆంధ్రు లందరిని కోరుచున్నారు.

(7) స్థాయి సంఘము

ఆంధ్రమహాపాతయొక్క స్థాయిసంఘమును పునరుద్ధరణజేసి ఆ స్థాయిసంఘముద్వారా యీసభవారి కార్యములను నెలకొల్పించువలెనని తీర్మానించడ మైనది.

(8) స్త్రీ విద్య

ఆంధ్రరాష్ట్రమున స్త్రీవిద్య ప్రస్తుతము క్షీణదశయందున్నది. గావున జాతీయపద్ధతుల ననుసరించి విద్యసేర్పరుటకు స్త్రీవిద్యాలయములు లేనిచోట నెలకొల్పించు ఉన్నవాటికి సహాయమునర్పించు జిల్లాకొక ఉన్నతపాఠశాలచొప్పున స్థాపించవలెననియు వారియున్నతకై గుంటూరులో నెలకొల్పబడిన కారదానికేతనకళాలకు దేకీయులందరు తగుసహాయ మొనర్చి ప్రోత్సాహము జేయవలయునని ఈ సభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

(9) నిర్మాణకార్యక్రమము

మహాత్మాగాంధీగారి నిర్మాణకార్యక్రమములోని ఖర్చును అప్పకవీతా నివారణ హిందూమహమ్మదీ యొక్కతలపట్ల గాఢముగ విశ్వాసముతో కృషిసలిపి ఆంధ్రజేతమునకు కార్యకర్తలై తేవలెనని ఆంధ్రుల వీరభావ ప్రోత్సహించుచున్నారు.

(10) ఇతర ప్రాంతములందలి యాంధ్రులు

ద్రావిడజేతము, బాంబాయి, బర్మా, మద్యపరగణాలు, మున్నగు ప్రదేశము లందును వలసరాజ్యముల యందు ఆంధ్రుల స్థితిగతుల నారసీవాని నాంధ్రోద్యమమునకు సుముఖులుగ నొనర్చుటకు కొందరు ప్రచారముల నాతావులను బంపవలె నని ఈసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

(11) నాగేశ్వరరావు పంతులుగారికి దేశోద్ధారక బిరుదు

ఆంధ్రజేతమునకు అమితోప కారమునర్పిన శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారికి దేశోద్ధారకయను బిరుదును ఈసభవారిచే నంగీకరించుచున్నారు.

అధ్యక్షుడు తుదితీర్మానము నుపపాదించుచు నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు ఆంధ్రప్రతికపలన ఆంధ్రజేతమునకు గావించినంత నేవ భారతజేతమున నిక నెవ్వరును ఏరాష్ట్రమునకును నొనర్చలేదనియు నుడివిరి. వారంతటిపాఠమును సేవ నొనర్చినను నిష్కాము బుద్ధితో నొనర్చలేకగని ఎట్టిప్రతిఫలమును ఆశించియుండలేదు. వారికి బిరుదుమొగి వారిజేతనేమను కొలుచుట కవ్వరికిని ఎంత మాత్రమును అర్హతలేదు. అయినను వా కొనర్చిననేవను మనము గమనింపవలసిగలిగితిమని తెలియజేయుట కిట్లానర్చితిమి. ఈకార్యములన మనలనుమన మే గౌరవించు కొనుట యగును.

తీర్మానము సభవారిచే నేకగ్రీవముగా నంగీకరింపబడెను.

నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు

పిమ్మట కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు ప్రఖ్యుతర మొగునను తాను జేతమునకు గొప్పనేవను జేయలేదనియు తాను ఏమైన స్వల్పనేకనొనర్చినందుల కిట్టి దయకు కృతజ్ఞుడ ననియు నుడివిరి. బిరుదులను నొసగుపద్ధతి తనకంతమాత్రమును సరిపడదనియు వానిని సాధ్యమైనంతవరకు తగ్గించుట తను యభిప్రాయ మనియు నుడివి, సభవారు పిలువలేదని నిర్బంధించుటచే తాని విషయమున నేమియు జేయజాల ననియు నుడివిరి.

అధ్యక్షుడు

అధ్యక్షుడు డంతుల సభను ముగించుచు, ఈసభ ప్రతిపత్నర మును క్రమముగా జరుగుచుండవలెననియు, ఈసభవారు అందులకు తగు నంగనిర్మాణ మేర్పరచినందులకు ఆశీనందించిరి. ఆంధ్రోద్యమ మింకను జయప్రదముగ జరుగుగాక యని యాశ యమునుజెలిపి ఈసభను జయప్రదముగ జరుపుటయందు దోడ్పడినందులకు సభ్యులకును కార్యనిర్వాహకులకును కృతజ్ఞతను జెలిపిరి.

అధ్యక్షుడు గద్దె రంగయ్యనాయుడుగారిచే పుష్పమాలాలంకృతులుగ నొప్పబడినతరువాత జయజయధ్వానములతో 11 గ 20 నిలలకు సభ ముగి సెను.

జుమ్మాపాసదు సమావేశము

ఫక్ర్ మహమ్మదుగారి ప్రకటనపత్రిక వారిసంఘమువారి నిరసనము

ఫిల్లీ, అక్టోబరు 19:—మహమ్మదీయ బాలుర నెత్తు కొని బోవుచున్నారని ప్రకటించబడిన సందర్భమున సాయిం త్రము జుమ్మాపాసదులో గావించబడిన సమావేశమునందు ఫక్ర్ మహమ్మదుగారి సంఘమువారు తగుకేమియు నిందుతో జోక్యములేదనియు, తావొసంగతి నెరుగమనియు చెప్పిరి. ఫక్రు మహమ్మదుగారు పింఛను దీసికొనుచున్న సి. వి. డి. యినస్పెక్టరు. వీరు యీప్రకటనమును యిస్లామ్ డిఫెంసు కమిటీయొక్క తాత్వికకాళి కార్యదర్శిగా నుండి ప్రచురించిరి.

(ఆ. ప్రె.)

పాదనూరు, అక్టోబరు 19:—20 వ తేది సోమవారము వాటినుండి ఒలవజోడు మంగులూరుమధ్యమార్గక మేమియులేకుండ అన్నిరైల్వలు, సరాసరిగబోవును. సరియగు కాలమునకు ప్రయాణములు సల్పును.

(ఆ. ప్రె.)

సిక్కు-సూదానంఘము

బాధ్యతలేని సమూహములోనివారి అల్లరి

అకాలీనాయకల విచారము

అన్యతనరము, అక్టోబరు 19:—సిక్కుల మతమునకు మూలపీఠముగ అకాలీతఖులలో ముందుగ ప్రాథమలు సల్పి జయతునకు ప్రమాణమై రేవు బోవుటకు సిక్కుసూదార సంఘమువారు యేర్పరుచుకొనిరి. అకాలీతఖుల బోవుటకు ముందు మీరాగర్ హి. మెంబరుసాల్ నందు, నొక ప్రార్థనసమావేశము జేయగా అకాలీలును మరి కొంతమందియుగలసి సూదార సంఘమువారి సమావేశమును జరుగనియ్యలేదు. అకాలీతఖునకు బయలుదేరగా మూకయొకను బెద్దజై, సంఘముమీదరాళ్లు, మట్టి బోసియు, పిడిగుడ్డులు గుడ్డియు అల్లరి జేసిరి. సంఘమువారి జండానుచింపిజేసిరి.

ఈ అల్లరి లో ను ఒక ఆకాలి యు వ కుడు కట్టితో మోదబడెను. అల్లరి సమాచారము స్వల్ప దేవళమున నున్న వారికి చెలియగ నే నుండర సింగు గారు మోటారు బండిలో త్వరితముగవచ్చి సూదారసంఘమువారిని ప్రతిఘటింపకుండ ఆక్కడిప్రజలను వారించెను. సరదారు మంగళ సింగుగారుగూడ నచ్చటికి గొనిరాబడిరి. వారి ప్రసంగముచే గుంపులోనివారి ఆజేతము చల్లబడినదికాని వారుపోరెడి. సూదార సంఘమువారు పోలీసువారి సహాయముపేక్షించలేదు. గుంపు పెరుగుచుండ యిరువత్తుమల నాయకులకును వాదప్రతివాదములు జరిగెను. స్వల్ప దేవళమునకు వారు నిరాశూటముగ బోవచ్చునని అకాలీనాయకులు చెప్పుచుండ సూదార సంఘమువారా ఉద్దేశమునుమాని ప్రార్థన సల్పినెమ్మదిగా వెనుకకు బోయిరి. ఇదంతయు రెండు గంటలకాలము బట్టెను. సంద వించిన యీగడబిడకు అకాలీనాయకులగు సుందర సింగు, మంగళ సింగు, రాజాసింగుగార్లు సిక్కుగురుద్వార ప్రబంధక కమిటీవారి తరపున విచారము. ఈమాతలో బాధ్యతగల నొక్క అకాలీహడలేదనియు, సూదార సంఘమువారిని దర్బార్ సాహేబు దేవళమునకు బోవచ్చునంటిమనియు, వారందుల కిమ్మకొనలేదనియు, వారు తమ ప్రసంగములలో చెప్పిరి. కాన వారేమియు చేయ జాలక బోయిరి. అకాలీతఖు యెదుట నొక పెద్ద సమావేశము చేయబడెను. (ఆ. ప్రె.)

ఆంగ్లోఇండియను నిర్వాహకులు

ఉద్యోగముల సమకూర్పుటకు ఏర్పాటు

వైసురాయిగారికి వందనము లర్పించుట

కలకత్తా, అక్టోబరు 19:—ఉద్యోగములను సమకూర్పుటకును, నిర్వాహకులపేర్లు, యోగ్యతలు, అవధానములు చెలిపి కొని, బెద్దపెద్ద కంపెనీలవారికి సిఫార్సుచేయుటకును నేటి సాయంత్రము నిర్వాహకులగు ఆంగ్లో హైందవుల సభలో దీర్ఘానింపబడెను. ఇటీవల జరిగిన ఆయోమార్గసభలో ఆంగ్లో హైందవుల విషయమున చెల్లబడిన విషయమునకు వైసురాయిగారికి వందనము లర్పించుచు మరియొక తీర్మానము గావించబడెను. (ఆ. ప్రె.)

నర్పాతము

సిన్హా, అక్టోబరు 19:—డక్కును, మధ్యపరగణాలందు నువ్వపాత మధికముగ గలదు. ఉత్తర బర్మాదేశముందును మధ్యపరగణాలందును, పడమటి మైసూరునందును వర్షము సామాన్యముగ గలదు. దక్షిణబర్మా, పశ్చిమమధ్య ఇండియా, బొంబాయి డక్కును, మదరాసుడక్కునులందు స్థానికవర్షాతముగలదు. దక్షిణ వంగదేశమునందును, మదరాసునకు ఆగ్నేయ దిక్కునను స్వల్పముగ వాన కురిసెను.

రంగూను 1½, యమిథిన్ 3; కాన్పూబాదు, నాహాలీ 2. ఖండ్య, అహమద్ నగరు 1, పోలాపురం 1½, బేరంగబాదు, అకొల 3/4 అంగుళముల వర్షము పడెను. (ఆ. ప్రె.)

బర్మాలో ప్లేగు తగ్గుదల చూపుచున్నది

రంగూను, అక్టోబరు 17:—నెప్టెంబరునెలలో ప్లేగు వలన జనిపోయినవారి సంఖ్య 96. ఆగష్టులో ఈవ్యాధివలన 199 మంది మృతినొందిరి. కనుక ప్లేగు బర్మాలో తగ్గుదలచూపుచున్నది. (ఆ. ప్రె.)

6వ అంధ్ర మహిళాసభ

నిజ తేదీని చెప్పుచుంటే సమావేశ మగుట

అహో న సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీమతి వేమూరు ఆంధ్రమృగి ఉపన్యాసము సోదరీమణులారా!

అన్యగ్రామములనుండి కరుణతో వచ్చేసిన, ఓకాంత మల్లెలారా! మీ కిదే నా స్వాగతము. ఈదినమున జరగగల యీ ఆంధ్రమహిళా సభయొక్క యాహ్వానసంఘమువారు తత్కర్మముయొక్క అగ్రాసభాధ్యక్షులు, నా కోసంగినది జాడ నాయందు నా సోదరీమణులకుండు ప్రేమను చెల్లించి తేయక మానదు. అల్ప విద్యావతిగ నేను విద్యావతులైన నా సోదరీమణుల రెండటెందటో ఉన్నవారని యెంచినదానైన తొలుదొల్ల నే నీవవని అంగీకరింప నిచ్చుకొననైతిని. అయినను నా సోదరీమణులయొక్క సత్కీర్తిమించి వారి కసంతృప్తిని గలగజేయుట కిష్టములేని కఠిన నెట్లయినను, వారి యపార మైన సహాయము నాకున్నదను దృఢచుగునమ్మికచే నెట్లో, ఎట్లెలకు సమ్యక్తింపితిని. వారి కందఱకును నా వందనములు. మిత్రములారా!

మాచితిరా! నేను ఆంధ్రమహిళా సభజనములచే నిండి యున్న యీ సభామంటపమును గాంచ మన స్త్రీలెంతటి యున్నారని గాంచుచున్నవారలో విడితెనుగునున్నదిగదా! ఇట్లే క్రమక్రమమున నున్నతిగాంచుచుండిన గొన్నిదనములలో మన స్త్రీల కున్నతదశ కలుగక మానదు. కాని ఓసోదరీమణులారా! మన స్త్రీసంఘములయొక్క గాఢనిద్ర లేండియుండుట చిరకాలానుభవమై యున్నది. ఇందులకు కారణములేవి యన, విద్య యనునది పూజ్యమగుటయు నైకమత్య మనునది యడుగంటుటయు, మనము అవిద్యావతులమై యుండుటచేత నెన్నియో కష్టముల పాలగుచున్నవారము. సోదరీమణులారా! విద్యకలుగ వలయునన్న బాల్యవివాహము లడుగంటుటయు. లేకున్న మన దేశమున సాధారణముగా పదునొకండు సంవత్సరములకే రజస్వల లగుచున్నవారు ఏడు సంవత్సరములవఱకు ముద్దుపలకు లతో నాడుకొనుచుండునా. అట్టివారిని చదివించినను వారికి విద్య యలవడుట కష్టసాధ్యమే గదా! అటువైవారికి వివాహ ప్రయత్నములు జరుప దొడంగదరు. ఇంకను వివాహము కాకున్నదిగదా యనభీతి వారి తల్లుల హృదయముల జొరబడి కాధింప దొడంగును. అట్లు వివాహమైనను తల్లిపం చెడు ఆత్మల నైతము నట్టివారే కదా! అంతట నత్రగారి మతానుసారము పోవలయును. కొంత తానుసించిన నపకీర్తిపా లగుదుమేమో యని దైవప్రార్థనము చేయువారు వారి ముద్దుతనము నెట్లు చదివించగలరు? రజస్వలానంతర వివాహములవలన స్త్రీలు గృహిణీస్థానమున నన్నిధర్మములు నేర్పినవారై భర్తలకు సహాయకానికలై మెలంగగలరు. లేకున్న లేన గృహమే ప్రపంచ మని తలచి, అందరను వ్రోగునను లాడుచు, కూపధనమునకా ములలై నుండి, వివాహని శుభదినంబులందు మిలిమిరిన వ్యయముల జేయునుచు పురుషుల నప్పులపాలు చేయ జూచెదరు. అట్టి సతియొక ధర్మపత్నియా? భార్యభర్తలల అన్యోన్య ప్రేమ లేకున్న ఆగృహమే నరకతుల్యము గదా! ఓకాంతమణులారా!

విద్య గణనచో గ్రోధము, తర్జనయు దవంతట తానే అడుగంటగలదు. కాంతము విమత్యము యీ రెండును కలిగి యుండిన స్త్రీలకు సర్వార్థరణంబు లుండినట్లులే కదా! వికమత్యము లేని కఠిన మనదేశము వృద్ధికి రాకయున్నది. చెలియలారా! ఇక్కాలమున మన దేశ మత్య మెట్లున్నదన నీకంట నేను ప్రేమిడను, నాకోట ప్రేమిడును, అను చందంబుగ నున్నయిది. ఇట్లునుటచేతనే గదా, మనదేశమందు నిజముగ దెలివిగల స్త్రీలున్నారాయను సందేహము పొడచుచున్నది. నీ. తనకన్నకడల కనువార వింశతి దాళ్ళచినుకుల నేన్న తల్లి యేదీ! పితరులు గౌరవనీతి గాంచక గలిగిన విజ్ఞాన ధన్యతా బిడ్డయేదీ! గోడునెట్లు తనకోడలికిని భీర చిత్తంబు గలిగించు నత్రయేదీ! పౌరకచేటల గాక పౌరసత్తముల గురుబుద్ధి దనియించు కొడలేదీ! తే. వరసుధిగరింబున నన్నెకక్కే తన మగని తప్పుత్రోవల దగులకుండ నంకుశంబుగ గృహకార్య యాత్రలై భారము సహించి వెలయించు భార్యయేదీ! యని ధర్మవరం కృష్ణచూచాచ్యులవారు ప్రాసినది నిజము యనిపించుచున్నది. ఎంత విద్యావతులైనను, ఎంతమంచి వారైనను, సర్వ సంపదలతో కూడినవారైనను, అనూయాదుగాను కలిగియుండిన, వికమత్యము లేకున్నను, వారి విద్యా

చాతుర్యములయొక్క, వనాంతరంబున గాసిన చెన్నెల చందమే కదా! వికమత్యము లేక, అనూయము, నాగసర్వములచే జట్టుజడి యున్నవారము. ఇంత యెందుకు? యీ క్రింద జెప్పబోవు పద్యంబులన మీరే యెరుంగగలరు.

“క. చీమలు గుమిగూడినచో, బామును బంధించి చంపక బరగదు కరణిన్, భామా జన్మకమత్యము గామిత కార్యార్థ సిద్ధి కలదౌటరుదే!

అట్లు నోరులేని చీమలు తమ కలసి కట్టుచే బామును చంపుటకు తేలికలిగియుండగా, సంభాషించు మనుష్యులచే నట్టి కార్యముసాధింపక బడజాలకున్న హాస్యాస్పదమే కదా! ఒక చీమచే నొకగోధునుగింజ సంయమము యీడ్చుటదడు. అన్నియు నేకీభవించి యుండినందుచేతనే గదా అటువంటి ఘనకార్యము చేయగలిగె! కావున నో స్త్రీరత్నములారా! మన మందఱము నట్లే వైమమ్యము లేనివారమై సభలకుండు మాషించుట, ఎదుటివారు చేయుదాని దప్పలేన్నట్లు పనికిరావు. గృహనిర్వాహమునకు అస్థిభార మెట్లా, అట్లే అన్నిటిని సాధింపవలయు నన్న విద్యయనునది, అండియే తీరవలయును. నేను నాధర్మతోడ దేశాంతరంబులకేగి సంచరించుకాలమున నాయా తేశంబులనుండు విద్యా విహీనులగు స్త్రీలందఱి నా మది సంతాప మొంది అచ్చటచ్చట స్త్రీసంఘంబుల నిర్మించి వారిని వృద్ధిలోనికి తేవలయునన్న కోర్కెచే అందుకు ప్రయత్నంబుల జేసి, వాతక్రికాలిది పాటుపడి సంఘముల నేర్పరచుకొరకై నేను వారివారియొద్దకు స్వయముగ నేగి సంభాషించునప్పుడు “ఈ సంఘములచే లాభ మేమన్నది? అచ్చటికివచ్చి సంభాషించు సంభాషణ మన గృహములయందు సంభాషింపరాదా?” యనువాడు కొంతమందియు అచ్చటల బలియ గ్రంథములు ఇచ్చటచే పఠింపరాదా? యనువారు కొందఱు నుండిరి. పలువిధములైన అభిప్రాయములు నాలోక జెప్పుచుండెదవారు. తలచిన తోడనే వృద్ధిపొందవలయునను సాధ్యమా? వీరికి లోకానుభవజ్ఞానము లేమిచే నట్లు చెప్పుచుండిరి. ఓసోదరీమణులారా! అన్ని విద్యలకు సహవాస గుణమే ప్రధానము. ఇందుకు మన పెద్దలు రెండు చిలుకల కథలు చెప్పుచుండెదవారు, అకథలు ఇప్పుడు విస్తరింపవలెనన్న నావ్యాసము విస్తీర్ణమున ననది భీతిచే వానిని వివరింపజాల చుటియును మీ కందఱికిని తెలిసి యేయుండును. అదియును గాక:—

గీ. చిలుకల పాడితోడ జేట గల్పనలులంబు ప్యచ్చతర గాంచు నట్లు పండితులతోడి సహవాసములయచేత మందుడైన గడుబాధింపుంతుడగును.

కావున నో సోదరీమణులారా! మనము మన ముద్దురికల విద్య వికమత్యము కాంతము మొదలైన నీతిమార్గములు, నేర్పనట్లులను, పరిమళముగల పుష్పములై మనకుండు, కళంకములను, బారద్రోలి, దివాకరుని పగిది ప్రకాశింపగలము. పురుషపుంగవుల కన్నను, మన స్త్రీరత్నములకే, విధాయక నియమిత కార్యములు పెక్కులు గలవు.

క. ఏరాజ్యంబునందరులులు, వారకళాకుళల సుస్థుతంత్రుల గలగో, యారాజ్యంబునక బురుషులు, భీరులు నధికారులవలధినువిచారుల్.

క. ఏరాజ్యంబునక జెలవిచారులు, శరతంత్ర ల ప్రకసిత్యలు గలగో, యారాజ్యముపురుషు లనాధారులు, నవిచారుల స్థుతంత్రవిచారుల్.

మాచితిరా! పురుషపుంగవులకన్నను, స్త్రీలంతముఖ్యులని ప్రాయశఃపియున్నదో! రాజ్యము చెడుటకును రాజ్యాభివృద్ధికిని నైతము స్త్రీలే ముఖ్యులై యున్నారు. ప్రాయశఃమలారా! ఇంతయును యథార్థమే కాకున్న మనపూర్వచరిత్రలన్నియుం గల్లలే యగుగదా? చూడుడు? పూర్వంబున, మహావీర్యవంతుడైన అర్జునుని ధర్మపత్నియగు సుభద్రతనపతికి సారథ్యంబు జేసినది. ఆమెస్త్రీయేకదా! ఘోరరాక్షసుండైన, వరకారుని లోకరక్షకుండైన జగదీశ్వరుడైన తనపతియై నెలయుగోపాలునికి నైతముచేతగానికతన తానేనవిన సత్యభాష యాడుకొదా! పంపాంబులపులయొద్ద కేవలమువహించి జయముగాంచిన పాంచాలి స్త్రీయేకదా! ప్రహేలరాజ్యమంతయు స్త్రీలచేతనేపాలింపబడెగదా! అమె యేమైన పురుషుడా! చెలలారా! అంతదనుక నేల? ఇప్పుడు మనకన్నులయెదుట రాజ్యమేలిన విక్టోరియామహారాజిగారును, అసిబిసెంటు దొరసానిగారును, క్రైమతి సరోజినీదేవిగారును లేరే! మనపీరియు, సంపదయు. విద్యాధివేత తగు వాణియు మనభారతమాతయు నందఱును! స్త్రీలే “కలంకకంటలు, కన్నీరొలిన, పిరియంటునుండ నొల్ల నుమతి” యని సుమతికేతకము ఘోషింపుచున్నది. కావున స్త్రీలయొద్ద సాహసంబులు లేదనరాదు. ఈనడుమ మనదేశము మనమే కనలేనివారమై ఒకపెట్టెయందు భద్రపరుపబడి యుంటిమి. యెవరేమి చేయగలరు? మెట్టివారైన విధివకము లేప్పించుకొన సాధ్యమా?

“మ. రసవాదంబులు పెక్కునేర్పిన మహారాజేంద్రునిం గొప్పినన్, నెసలో మంత్రము లుచ్చరించిన మహావిద్యల్ ప్రసాదించినన్, అసహాయంబున కూర్చుండై గలిచినన్ యంభోధి లంఘించినన్ నోపటన్ ప్రాసిన వ్రాలకన్న గలదేనూతెండ్లు చింతించినన్.”

యనుచందమున, మనవిధి యిట్లు నిలిచియుండెను. మన భాగ్యమునది ఫలింపు సమయము వచ్చినది. మన మెటుంగ కున్నను, మన పురుషరత్నముల హృదయకమలములే కరుణచే వికసితములై మనలనేర్పరచు యీ సములయందు వ్యాసములను చదువుటకును, సంఘముల అభ్యాసాభివృద్ధి చేయుటకును నమ్మి తించినవి మనమెంత తేలికగలవారమైన వారియనుమతిలేకున్న ముంచుచే మాయబడిన దివాక నపగిది నుండజలసినవారమే. వారియొక్క కరుణచేతనే నేను మహిళాసభజనముగట్ల మనమందఱము యిచ్చట శ్రీమతి పులుగు ర. లక్ష్మీవరసమాంబగారి యాజమాన్యంబున చేరగలిగితిమి. స్త్రీలతరపున నేనే వారికి వందనము లర్పించెదగాక. ఇట్టి స్త్రీరత్నముల పరకుల్ల, కన్యాశుల్కముల పాలుచేయుట కడుంగడు బోచనీయము. మనముద్దులబాలల పెండ్లిగొడ్డునల ఎఱుంటికో, గ్రుడ్డికో యెట్టి వానికో, విక్రయించెదరు. ఏలయనగా, వివాహాది దినములలో అర్చులు భరించుటయే కష్టము. అదియుగాక కన్యతో పాటు ధనము నైతము కావలయును. వివాహమునకు కన్యయున్నదన నెంత ధనమిచ్చెదరు. ఏమి ధనమిచ్చెద రనువారేగాని కన్య విద్యావతియా? కులగోత్రములు బాగుగనున్నవా? అని అడుగునవారేచేయున నెందువెనకెను నొక్కరైనను కానరాదు? అట్లా? యీవారకుల్ల పిశాచము మనల వదలువలెకు ధనము లేకున్నప్పుడు సుతను కన్యతల్లి నరకమునకు అన్యరాలిగా జేయుచున్నది. ఈ పాడు వరకుల్లముల కఠిన యెంతమంది వారీరత్నములు తమ తల్లితండ్రుల పరితాపము చూడజాలమిచే తమతమ ప్రాధనంబులు గోల్పోయిరిని మనము వినియుంటిమి! ధనమిచ్చునది యెంతచక్కని విద్యావతులై నైననునియ్య నోనరు! అయిన నొక్కటి, యెచ్చలైనను నొక్కసమయమున విద్యావంతులైయుండి గుణాతిశయమై ముఖ్యుని యెంచిన వారై సుగుణరాశియగు బాలిక కావలసియుండినను అట్లా! అట్టిబాలిక లేక్కడ నున్నవారు? లేదు లేదు. కావున నోసోదరీమణులారా! లోకాపవాదము నివారింప మన మేమిచేయవలయును? ఇదమిడలనైనను మన బాలికలకు విద్య వికమత్యము మొదలైనవి నేర్పి గృహకృత్యముల నేర్పింపజూడవలయును చెలలారా! మాచితిరా! మనలో నెవరైనను సంసారమునందే తలంచుకొనుడు? నీవుదొంగిలించితివి యనిన, మనకెంత లోమనకేము కలుగుచున్నది. దీనిని నైతము అట్లేమన మెంచవలయును. ధనమునునమ్మి లోకజ్ఞానమే మనము మరచియున్నాము. అకాశ్యమైన ధనమును నిమ్మునారు చెట్టివారలే కదా! “నీరిదాచిచ్చిన వచ్చును. సరిలేతముగ వారికేక జలము భరింప! నీరిదాబోయిన బోవును కరిమింగిన చెలగపండు కరణిన్ సుమతీ” అట్లు నీరిపోవుకప్పుడు చెప్పిపాడు. వచ్చునప్పుడును చెప్పిపాడు. అట్లెంతమందియో లక్షాధికారులు భిక్షాధికారులకుటయు భిక్షాధికులయొద్దాధికారులకు మనముచూచుటలేదా? ఇట్లు చెప్పితినిని ధనమువలదని కాదు నామతము. అస్తిసత్వీరికి మూలాధారలైయున్న స్త్రీరత్నములు యెంతముఖ్యులో కొంత విచారించెదను. సోదరీమణులారా! అన్ని యోగ్యములకు సాధారము గృహస్థాశ్రమమే. సకలభూతములకు, సకల ఋణములకు సమస్తధర్మములకు నడుమకు సముద్రమేరీతి ముఖ్యమో అట్లే అన్నిటికి మూలము గృహము. అట్టి గృహస్థధర్మము నెఱవేర్చవలయునన్న పుత్రులు గలగవలయుగదా! అట్టిపుత్రులు గలుగుటచే కలుగు గుణములు, “బృహదారణ్యకోపనిషత్తునందు మిగుల విశేషముగ వివరింపబడియున్నవి. అట్టి సుపుత్రుని బడయు స్త్రీరత్నముల వివాహమాదక సాధ్యమా? అట్లుం దవరకుల్లమేల? మానుడు మానుడు. చిరుప్రాయమునుండి ముద్దుతోడెంచిన బాలల వరకుల్లమునకై వృత్తులేవతల కొప్పులెచ్చవలయునన్న సుతలగాంచిన తల్లులకే యెటుక? వ్రాయుటకు సాధ్యమా? నేను వ్యాసవిస్తారభీతిచే ముఖ్యాంశములను కొన్నిటిని చెప్పితి. మిగిలినవి యీలక జెలవనైతి. అన్ని విషయములు నిట చేరుచేరగా మనసోదరీమణులచే వివరముగ తెలుపబడును. నాపైగల యాదరములో నాకొంతటియూర్పు హను కలిగించి నేచెప్పిన దానిని ఓకతో వినగలిగిన నాసోదరీమణులకు మతియొకసారి ఎందనముల జేయుచున్నాను. ఇందలి తపస్వలను మన్నించి నీరమును త్యజించి షీరంబును గ్రహించు హంసరాజుముల భంగి మన్నింప జేడెద. నేటిదినము ఇంత వరకు మన మహిళాసభ తల్లిలేని చందముగ నున్నది. గనుక, నోసోదరీమణులారా! మన శ్రీమతి పులుగు ర. లక్ష్మీవరసమాంబగారిని నేటిదినము సభాధ్యక్షురాలినిగా నుండజేడెదను. మీ రందఱును ఆమోదించవలయు నని ప్రార్థించెదను.

శ్రీకృష్ణాశక్తి యొడయే రాంధ్రపరిషద్వారిక సభా వృత్తాంతము

౧౯౨౪ వ సంవత్సరము, ఆక్టోబరునెల ౧౫ తేదీలు, శనివారము భానువారములయందు బరిషద్వారిక వార్షికసభ, అనంతపురమునందునది తాటిపల్లి రైపురమున బురపాలక బారి కాపాకకాళాభవనమున నడచినది. ఈసభ ప్రతినిధులు ౨౫ మంది, ప్రముఖులు, నందు ముఖ్యముగ సరస్వతీపూజాధిపతియగు జయ గుంటపతి, సభిమానపరులు స్థలాంతరములనుండి పలువురు రాజీ గు. రాచగిరివారిలో ముఖ్యులు తగినంతమంది వచ్చియున్నను, సంఘకార్యభాగమున ప్రధానాంగముగ నున్న మల్లారాం||శ్రీ టి. శివశంకరముగారు రాకపోవుటచే అక్కండ్ర కాళాభం గము గల్గెను. గ్రామాంతరములనుండి విచ్చేసిన ప్రతినిధులకును ప్రేక్షకులకును, బినాశినితలమునగల క్రొవూలయమున సమృద్ధముగ భోజనసదుపాయములు గావింపబడియుండెను.

ది ౧౭ ఆక్టోబరు శనివారము సాయంత్రము ౫ గంటల కడపబడిలో, శ్రీమదాంధ్రవాల్మీకి వాసుదాసుగారు (ఇది వావిలికొలను సుబ్బరావుగారి సంగ్రహశాలామము) వారి సహ చరులతో వారు తాటిపల్లి రైపురములో నిలిచి. కేవలము కృతీ భూతముగ కేరళమునై నాచ్యుతముగ మదమల దాతునట్లుగ వంగ శిఖ ధరించి, దండకమండలపులయూని, దాసు గారవర వాల్మీకిరెండున సాక్షాత్కరించిరి. ఆనంతరే వారి యంగము మునకై నిరీక్షించియుండిన పరిమదాహ్వనసంఘసభ్యులు, శ్రీ వారిని లంఘనములంకృతుల గావించి, నెమ్మదిగ ప్రేమను బహిర్బాహముకడకు గొనివచ్చిరి. అచ్చట జంటలుగట్టి నిలిచి యున్న స్వచ్ఛందసేవకుల ప్రభుమదళ మాంధ్రవాల్మీకిగారికి గౌర వాభివందనముల సమర్పించి, రెండుపాయలగఁ జీలితమునందును శ్రీవారికి దారి యొసంగెను. అనంత ముంజును కాలినడకతో బురసమీపమునకువచ్చిరి. అచ్చట శివప్రేయస్సు స్వచ్ఛంద సేవకుల ద్వితీయదళమొకరై శ్రీమదాంధ్ర వాల్మీకిగారికి సాగిల బడి ధర్మకీర్తనమున ప్రణామము లర్పించెను. పురప్రముఖులు కొందఱు వారికి స్వాగతముజెప్పిరి. తదుపరి భావాభిజులీ సంగీతముగ శ్రీవారు విడిదికి (బాతీయపాకకాళాభవనమునకు) గొనిపోయిరి.

ది ౧౮ ఆక్టోబరు భానువారము దయ మేడుగంటల సమ యమునఁ గాగ్యక్రమము ననుసరించి, మంగళవాద్యసహితముగ స్థలాంతరములనుండి వచ్చియుండిన ప్రతినిధులును, సన్యాససంఘ సభ్యులు రమారమి వందమందియు, బారులు పెక్కుండ్రును, శ్రీమదాంధ్రవాల్మీకిగారికి సుమనోజ్ఞముగ నలంకరింపబడియున్న సభా మందిరమునకు గొనివచ్చిరి. మందిర ముఖద్వారము పచ్చతోరణాలంకృతమై, శిరోభాగమున నర్ధవలయాకారముగ నిర్మింపబడియున్న ఫలకమున, స్వర్ణముయములగు ప్రస్ఫుటా త్మరములతో, శ్రీమదాంధ్రవాల్మీకిగారికి స్వాగతి వచనము చెక్కబడియుండెను. సభాభవనప్రధానభాగమున నున్నత దారుజేడికయు, నందునై నభ్యుత్పాద వసించుటకును మృదు ర్లయము నమర్చబడి, వైభాగము ఖద్దరు పీతాంబరముచే వెలయుచుండెను. అధ్యక్షుడు సభాజేడిక నలంకరించినపిదప, సోక బాలుకుడు దైవప్రార్థనముఁ గావించెను. బ్రాహ్మణులెందఱు దాత్రునదాత్ర ప్రత్యయాది స్మరసమృత్తుగ వేదపారాయణము చేసిరి. శ్రీయుత కే. సి. నరసింహాచార్యకృత మగు స్వాగత పద్య (నర)రత్నమాల, కైవ వేంకటాచలమయ్యగారు చదివి సభకు వినిచిరి. ఖద్దరుపైయున్న ముదితమైన సన్యాసపద్య (భాస్కర) మాలికి, యధ్యక్షునకు సమర్పింపబడెను. అని వార్యకారణాంతరములచే సభకు రాజాలంకరముల జింతియ పరిసత్కన్య నాశీర్వాదించుచు- పంపినసానుభూతిలేఖలు చదువఁ బడెను. సన్యాససంఘాధ్యక్షుడు వి. హనుమంతరావు గారు వారి స్వాగతోపన్యాసము నొసంగ నశక్తులై యుండుటచే, బరిషత్పార్శ్వదర్శి నీరిసి ఆంజనేయలుగారు, రుధిరోద్ధారి నాను సంగి ర కార్యనివేదనముఁ జదివిరి. అనంతర మధ్యక్షుడు తన ప్రారంభోపన్యాసము గావించెను. పిమ్మట పోటీపరీక్ష లతో భారతగ్రంథపఠన మారంభమయ్యెను.

ఈనెలపరీక్షకు 9 గురు ఆధ్యక్షులుగ నిలిచిరి. వీరి వా చుక క్తి- ఆర్థజ్ఞానము- రసాచిత్తము- గమనించి, గుణనిర్ణయ మొనర్చుటకై, పరీక్షకులుగ నియోగింపబడిన, పినాశినిప్రతి కాసంపాదకులు సప్తూరి రామచార్యులుగారు, యాలేటి వేం కటరావుగారు(అనంతపురవాసులు)మిదిపి హనుమంతప్పనాయఁ దుగారు, దేశాయి వేంకటరావుగారు (ధర్మపురవాసులు), శ్రీధరో సభ్యులు కేవల గమనించి, యందు కై. సి. చింతి లప్పగారు త్రుములుగను, కండిరాజు, పెద్దిరాజుగారు ద్వితీ యయగను, సుత్తర్తి లైసట్లు తెల్పిరి.

సభ మరల మధ్యాహ్నము ౨ గంటలపై బ్రారంభమయ్యె ను. పంచములను దాకెడు సమస్యనుగూర్చి వాదములు వెలసెను. పంచముల దాకరాధను విషయమై అపధానుల వేంకట సుబ్బయ్యగారు- కే. వి. నరసింహాచారిగారును. పంచముల నంటవచ్చుననుటనుగూర్చి, టి. పిద్దరామయ్యగారు, కలచిపేడు వేంకటరమణాచార్యులుగారు, పల్నూరి రామచార్యులుగారు, వి. హనుమంతరావుగారు, పోలా శంకరయ్యగారు, మిద్ది

హనుమంతప్పనాయఁదుగారు, కైవ సుబ్బారావుగారు ప్రమాదసహితముగ నుపన్యసించిరి. బ్రహ్మశ్రీ యాలేటి వేంకట రావుగారు రవీంద్రకవీంద్రుని సందేశ మనుషేర, నరగంటపేత్తు సలక్షణభావలో సుమనోజ్ఞముగ నుపన్యసించి పంచముల దాకవచ్చు ననుటలో రవీంద్రునిదివ్యసందేశమును దమలియ్యని నుడులతోఁ సందర్శించితముగ; దిద్దిరి. అనంతరము పరిషత్వరీ త్తులో గలుపొందిన క్రిందియభ్యుల పారితోషికము లంగీక రింపబడెను.

౧. ధర్మవర్ణాగమునఁ బ్రభుమస్తానము వహించుటచే ౨౩ వ యభ్యర్థిని నీ|| అచ్చమాంజు మల్లారా|| శ్రీ తోపు దుర్తి నారాయణరెడ్డిగారివలన నొసంగబడిన యుత్తరరామా యగము.

౨ మంజులమున బ్రభుమఁ డగుటచే నరసప్రయను ౪౩ వ యభ్యర్థికి బరిషత్తు వారి స్వర్ణపతకమును, ముడకసిరాస్థాన మున నుత్తముఁడగుటలన మల్లారా|| శ్రీ సి. ఓ.బి. రెడ్డి గారివలన నొసంగబడిన (శ్రీ భోగరాజు నారాయణమూర్తి గారి) యాంగ సామ్రాజ్యస్థానమును.

౩ మంజులమున ద్వితీయాండగుటచే, ఉక్కులం నరసింహా చారి యనఁబడు గంగ వ యభ్యర్థికి, మల్లారా|| శ్రీ టి. ఓ.బి.రెడ్డిసప్త యం. యల్. సి. గారి వలన నొసంగబడిన వెండి పతకమును, తాటిపల్లి రైపురమున నుత్తముఁ డగుటచే మల్లారా|| శ్రీ డివాన్ బహదూరు పట్టు శేషపిళ్ళై యం. యల్. సి. గారిచే నొసంగబడిన, యాంగసామ్రాజ్యస్థానమును.

౪ కల్యాణ దుర్గస్థానమునఁ బ్రభుమఁడగుచే, బొక్క సము హూటకుంట రావణఁడు ౬౦ వ యభ్యర్థికి, దత్తయం డల కలకాలాంగ్ల భాషాపాఠశాలకును, మల్లారా|| శ్రీ ఎస్. కే. వెంకటేశము ఎమ్. ఎ. గారిచే నొసంగబడిన భారత విరాట్-వ్యోగపర్యయల సంపుటము.

౫ హిందూస్తానమునఁ బ్రభుమఁడగుటచే కే. టి. కృష్ణమూర్తి యనఁబడు ౨౨ వ యభ్యర్థికి, మల్లారా|| శ్రీ హరేశముద్రము నరసింహరావుగారిచే నొసంగబడిన భారత విరాట్-వ్యోగపర్యయల సంపుటము.

౬ గుడిబండ స్థానమునఁ బ్రభుమఁడగుటచే సి. పెద్ద గంగప్ప యనఁబడు ౨౮ వ యభ్యర్థికి, మల్లారా|| శ్రీ జి. వేంకట సుబ్బారావు (మడకసిరా) గారివలన నొసంగబడిన టిప్పానుల్లా.

౭. చెనుగొండ స్థానమునఁ బ్రభుమఁడగుటచే, యం. జనన్నాథ మనఁబడు ౯౦ వ యభ్యర్థికి, మల్లారా|| శ్రీ వారకవి రామచంద్రరావుగారివలననొసంగబడుమనవరిత్రము.

౮ భారతగ్రంథపఠనమునఁ బ్రభుములగ నుత్తీర్ణు లగు టచే, మల్లారా|| శ్రీ డి. సి. చింతలప్పగారికి, సన్యాస సంఘమువారి శ్రీమదాంధ్రవాల్మీకిరామాయణ సంపుటము.

౯ భారతగ్రంథపఠనమున ద్వితీయ లగుటచే, శ్రీ కండి రాజు పెద్దిరాజుగారికి సన్యాససంఘమువారి శ్రీకృష్ణలీలామృత ద్వితీయసంపుటము. మఱియు సాంధ్రవాల్మీకిగారు స్వహస్తమునుండి వాచకులగుపురతు నొసంగిన మఱియాన్ని గ్రంథ ములును.

ఇందు 3, ౮, ౯ గల గ్రంథ పారితోషికము అభ్యర్థు లకు సభలోనే యొసంగబడినది. మిగిలినవాని నాయాస్థానిక కార్యదర్శులపేరఁ బంప నుద్దేశింపబడినది.

దసరాపండుగనుగూర్చి హిందూపురము- చెనుగొండ- గుత్తి ధర్మవరము- మడకసిరా- అనంతపురము- మొదలగు స్థల యులనుండి విద్యార్థులు పంపినలేఖలు చేరినవి. వానిలో విష యము, భావ (తైలి), చనవావిభాసము () జాతీయత, వ్రాత, ఈవిషయముల గమనించి గుణనిర్ణయ మొనర్చుదగిన యొకయుపసంఘము నేర్పఁబడుటకు, సంఘము వారు నూచించెడు ఫలితమునుబట్టి ప్రభు- ద్వితీయ- తృతీయ- స్థానములఁ బొందినట్లు లేచిన లేఖకర్తలకు పారితోషిక గ్రం థములఁ బంపుటకును, బరిషత్పార్శ్వదర్శిగారి కధికారమాయఁ బడినది.

అధ్యక్షులు రమారమి రెండుగంటలకాలము తమయం తోపన్యాసముఁ గావించిరి. ముందు సభ యెచ్చట జరుగునది యు నిర్ణయింపబడలేదు. వార్ధక్యమునై న లెక్కింపక, కేవల భాషాభిమానకారణమున నాహ్వనము నంగీకరించి, సభాధిపత్య ము వహించి, సక్రమవిధమున సభజరిపినయధ్యక్షులకును - వ్యయ ప్రయాసలతోచు దూరమునుండి విచ్చేసి, సభాకార్యక్రమమునఁ బాల్గొనిన ప్రతినిధిమండలికిని- ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షుఁడు వడ్ల మన్నాటి హనుమంతరావుగారు, సన్యాససంఘపక్షమునఁ గృతజ్ఞతాపూర్వక నమస్కృతు లర్పించిరి. ఈవార్షికసభ యట్లు విజయవంతముగ నెఱవేఱుటకై, కొంతకాలమునుండి చక్కని పట్టుదలతో బరిశ్రమించిన, తాటిపల్లి పురస్థానిక కార్యదర్శు లగు, బ్రహ్మశ్రీ టి. చింతలయ్యగారి కృషి యంతయును బ్రశంసనీయము.

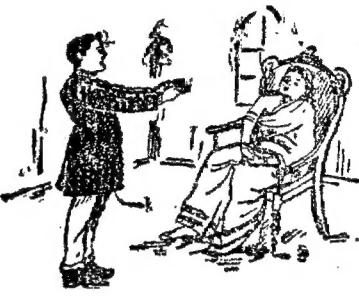
(ఒకవిలేఖరి)

నోటిసు

యందుములముగా తెలియచేయడమేమన కృష్ణాజిల్లా గుడ్లవల్లేరు లాకువద్ద వున్న శ్రీ పద్మావతి యైసుమిల్లును నిమ్మగడ్డ గోపాలకృష్ణయ్యగారున్న మేమున్న కలసి సదరు మిల్లును కంట్రాక్టు నీ|| గోపాలకృష్ణయ్యగారు అందునన్న పేరుతో ద ప్రయత్నపెట్టి 27-1-24 నుంచి 30-9-24 వరకు వ్యాపారము జరిపియున్నాము. సదరు గోపాలకృష్ణయ్య అందు సమ్మవారు మిల్లువ్యాపారములో వారికి వుండున్న భాగమును, యవత్తు లాభనష్టముతో వారికి నిమిత్తంలేకుండా మేము అనుభవించే లాగున వారికి అందున్న హక్కులతోను మేమే భరించునట్లున్నా వారివల్ల 30-9-24 లేదిన అగ్రిమెంటు పొందియున్నాము కాబట్టి సదరు మిల్లుకు యివ్వవలసిన వాకీదారు యానన్యందిన్ని సామ్మ మువద్దనే చెల్లించి రసీదుపుచ్చుకోవలెను. గాని నిమ్మ గడ్డ గోపాలకృష్ణయ్య అందు సమ్మవారియ్య నక్కరలేదు. అట్టిచ్చినను మాకు ఏమి నిమిత్తంలేదు. క్రమమైన చర్యజరిపి పుచ్చుకుందుము కాబట్టి తెలియపర్చడమయినది.

టి. సత్యనారాయణ,

మెస్సరిజము నేర్చుకొనుదు

1461

మెస్సరిజము, హిప్పటిజము, తాట్ రిడింగు, కాన్ సెన్ శ్రే వన్, ఆత్మశక్తి, దూరదృష్టి, దూరశ్రవణము, మెస్సరిజసహ యమున వ్యాధి నివారణచేయు పద్ధతులు విపులముగ, మర్మర హితముగ, సుబోధకముగ, లక్ష్యసమన్వితముగ, గురువులేకనే ఆభ్యాసయోగ్యముగ నుండునట్లు రచింపబడినది.

కెల ప్రతి 1-కి రు. 1.0-0 పోస్టేజీ 0.4-0

ప్రాఫెసర్, నేఖర్, మెస్మరిస్టు ఏలూరు.

వైద్యుని విలువను, వైద్యుని సామర్థ్యమును గుఱించి వైద్యులే అంగీకరించి యున్నారు

ఆతంకనిగ్రహమాత్రలు

అన్ని జాతులవారును ఏమయిన్ననందైనను శ్రీ పురుషులు కాలవ్యత్యాసములేక తీసుకొనుటకు తగినదని వైద్యులే అంగీకరించియున్నారు. ఉపయోగించి దీని నిజమును తెలుసుకొనుడు.

32 మాత్రలుగల దర్శా 1-కి రు 1.0-0

ఉత్తరము వ్రాసిన క్యాటలాగు ఉచితముగా పంపబడును

ఆతంకనిగ్రహ ఫార్మసి

219 28, బ్రాడ్వే, మద్రాసు

అలీబాబా అండ్ ఫార్మిరాబర్స్ ఆర్డర్స్ విజయము

మాండేమాటలు! ఆంధ్రదేశ మంతవర్తంతము చని యె టుంగని అపరాధపరిశోధన రూపక మిదియే; నవరస సరేమై కడుపుబ్బనవ్వించుచు నాహాహ యనిపించునది యిదియే; సహ జములగు చక్కనిమాటల పాటలతో విలసిలు నాటకము నిదియే. నవరసభరితము వెల రు 0.12-0

1. ధృవ విజయము (నాటకము)	రు 1.0-0
2. కుచేల - కృష్ణ.	1.0-0
3. చిత్రకేతు.	0-14-0
4. జగన్మోహిని	1.0-0
- చిరునామా: - పామ రి బుచ్చిరాజుగారు, 1708 గోదావరి జిల్లా, కాకినాడ

చెన్నపురి బజారుధరలు

అక్టోబరు 20-వ తేది సోమవారము

(1) భాగ్యములు

దనియాలు బా 1-కి రు 80.0-0 మొదలు 42.0-0 వరకు	
బియ్యము బస్తాలు మొదలు వరకు	
కుసుమ తేనాలి ,, ప 43 గలవి రు 14.0-0 14.8-0	
నెల్లూరివి ,, డిటా ,, 15.8-0 16.0-0	
డిల్లీవి ,, డిటా 45 గలవి ,, 16.8-0 17.0-0	
తాగునీరు రా. 164 బస్తా 1-కి ,, 8.12-0 9.0-0	
సుత్తలు ,, ,, 20.0-0 24.0-0	

(2) వస్తుభాగ్యములు

కందులు బస్తా 1-కి రు 205 రు 11.0-0 రు 12.0-0	
సెనగలు ,, డిటా ,, 12.8-0 13.0-0	
పెసలు ,, డిటా ,, 11.8-0 12.4-0	
మినుములు ,, డిటా ,, 18.0-0 16.0-0	
ఉలలు రు 164 ,, ,, 9.4-0 11.4-0	

(3) నూనె వస్తువులు

సువ్యలనూనె బా 1-కి రు 170.0-0 175.0-0	
నెయ్యి బా 1-కి ,, 14.0-0 26.0-0	
కొండాపురం వేరుసెనగపప్పుబా 1-కి ,, 65.0-0 68.0-0	
ఇతరప్రదేశము ,, ,, 60.0-0 62.0-0	
వేరుసెనగనూనె గానుగ బా 1-కి రు 155 మిషన్ నూనె 150	
అనుదమునూనె బా 1-కి రు 190.0-0	

(4) చిల్లర వస్తువులు

చాయపసుపు బా 1-కి రు 200.0-0 205.0-0	
కూరపసుపు ,, రు 125.0-0 130.0-0	
మిరపకాయలు(గుంటూరివి) బా 1-కి రు 120.0-0 133.0-0	
గుంటూరుపాముకట్టు నీలిమందు మణుగు 1-కి రు 59, 55	
కాళహస్తపాముకట్టు ,, రు 70, 75	
తెల్లము బా 1-కి రు 85.0-0 60.0-0	
చింతపండు బా 1-కి రు 30.0-0 49.0-0	

(5) ఇనుము

పట్టారకంబా 1-కి వ రు 82.0-0 83.0-0	
చదరం ,, 82.0-0 88.0-0	
రవుండు ,, 82.0-0 86.0-0	

(6) లోహములు

వెండి 100 తులంక రు 78.0-0 81.0-0	
బంగారము, కులము 1-కి రు 23.8-0 24.0-0	
సవరను 1-కి 15.1-8	
ఇత్తడి బా 1-కి రు 265.0-0 272.0-0	
రాగి డిటా రు 300.0-0 305.0-0	
అస్కాచక్కెర బా 1-కి రు 38.4-0 38.12-0	

(7) రంగులు అలిజరై ను

అవుకల్లుడు 20 డిగ్రీలు రు 75.0-0	
తొట్టికల్లుడు డిటా ,,	
సింహం డిటా ,,	
గుర్రం డిటా ,,	

(8) కూడి

బోండా వెన్న బా 1-కి రు 820.0-0	
--------------------------------	--

(9) నూలు

కోయంబుత్తూరు నెం 10 1/2 పెట్టె 1-కి రు 9.10-0	
మధుర నెం 12 1/2 పెట్టె 1-కి రు 8.6-0	
పుల్లూరు బేనుగ నెం 8 1/2 పెట్టె 1-కి రు 8.12-0	
అహమదాబాదు నెం 12 1/2 పెట్టె 1-కి రు 9.8-0	
డిటా నెం 14 డిటా రు 10.2-0	
నూళయేనుగ నెం 20 రు 11.13-0	
జపాన్ నెం 20 రు 11.12-0	
,, ,, 40 ఏ తేలిక అయినను రు 14.10-0	
గోకాకు నెం 12 1/2 రు 9.15-0	
వడ్డాక్ నెం 24 1/2 రు 12.0-0	
14 1/2 క్విల కా పడి రు 9.12-0	

కలరామాత్రలు:

డబ్బి 1-కి 12 మాత్రలు వెల నూ 0-6-0.

కలరా వైద్యులచే ఒకవిధమైన అంటుబాద్యము.

కలరా తగిలిన వెంటనే మందును తినుట అవశ్యకము.

అమృతాంజనం డిపో, మదరాసు బొంబాయి.

లక్ష్మీ ఇన్సురెన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.

1683

10, నిన్ బెల్ రోడ్డు, లాహోరు.

(1924 సం॥ 28 వ తేదీన 1918 సం॥ 10 వ తేదీన ఇండియన్ కంపెనీ ఆఫ్ సుసరించి రిజిస్టరు చేయబడినది.)
అనుమతిబొందిన మూలధనము రు 10,00,000 వాటా 1-కి రు 100 లు చొప్పున 10,000
ఈదిగువ తెలుపబడిన ప్రకారము చెల్లించవలెను. వాటాలుగా విభజింపబడినది
ధరఖాస్తుతో రు 5 లును, మంజూరై నతరువాత రు 5 లును, మిగతకోసంపప్పుడు ప్రాప్త్యము
లోని నిబంధనల ప్రకారము చెల్లించవలెను. జాపితా త్వరలో మూలబడుటచే ధరఖాస్తుదారులు తక్షణమే
ధరఖాస్తులను పంపుకొనవలెను. చందాలు వేయబడిన మూలధనము రు 8,50,000 లకు పైగానే
గలదు.

బోర్డు ఆఫ్ డైరెక్టరులు

1. లాలా లజపతిరాయగారు, 2. పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూ గారు, 3. రాయ జడభగత్ రామ్ గారు,
4. రాయబహదూరు లాలా ధన్వంతరయ్యగారు, 5. లాలా దివాన్ చందుగారు, 6. డాక్టరు నిహాల్
చందు సిక్రిగారు, 7. పండిత కె. సంతానంగారు.

అసాధారణమైన, అపూర్వమైన విజయముగలుగుచున్నది. మొదటి 4 మాసములలోనే 450 ప్రస్తావనలకు (ప్రపోజిషన్స్)
రు 1000000 లకు వచ్చినది. మిశ్రవ్యయమునకు, యోగ్యతకు పూర్తివిశ్వాసము. మాకంపెనీలో పోగొట్టుకొనకుండుటకు, నిర్వి
వాదమునకు ప్రత్యేక సదుపాయములు గలవు. ప్రస్తుతము నవీనపద్ధతుల నన్నిటిననుసరించియే భీమాకంపెనీవ్యవహారము జరుపబడు
చున్నది. ప్రాప్త్యము, ఫారములు, ఇతరసంగతులు ప్రధానకార్యాలయమునకు ధరఖాస్తుపంపిన పంపబడును.

పండిత కె. సంతానం (మేనేజింగ్ డైరెక్టరు)

మంచి పజుకుబడి, పూర్తిగలవారుమాత్రము ధరఖాస్తులు ఈ దిగువవిలాసమునకు పంపుకొనవలెను.

లోకల్ అడ్వైజరుకార్యాలయము, 16 సుంకురామ శెట్టివీధి, మద్రాసు.

నవలలు సరస్వతీ గ్రంథమండలి నవలలు

(ప్రకాశకుడు:

రాజమహేంద్రవరము

సంపాదకుడు:

అద్దేవల్లి లక్ష్మణస్వామి,

తల్లావజ్జల శివశంకరశాస్త్రి,

మాతనకథాకల్పితములు—భాషాంతరీకరణములు—మృదుమధురపద సహితములు—మనోరంజకములు—నగు
నవలలు రెండుమాసముల కొకటిగ వెలువడును. చక్కని క్యాటికోలైండు. ప్రవేశదము 0.4-0 యిచ్చి చందాదారు
లగువారికి పోస్టేజీగాక చందాదారులకు రు 1.0-0; ఇతరులకు రు 1.8-0.

కుముద్వతి

రచయిత: శ్రీమతి పులవర్తి కమలాదేవి

మనోహర మైనపదలాలిత్యము—చమత్కారకథాకల్పనలు — కుముద్వతి దైర్యసాహసము — రామానందుని
యుదారణభావవర్ణనము—మిక్కిలి రామణీయకము. శ్రీమతి వ్రాసిన గ్రంథ మిట్లుండుట యరిది యని చదువరులు
తలంతురు. వెల చందాదారులకు రు 1.0-0; ఇతరులకు రు 1.8-0.

ఫద్రవేషి

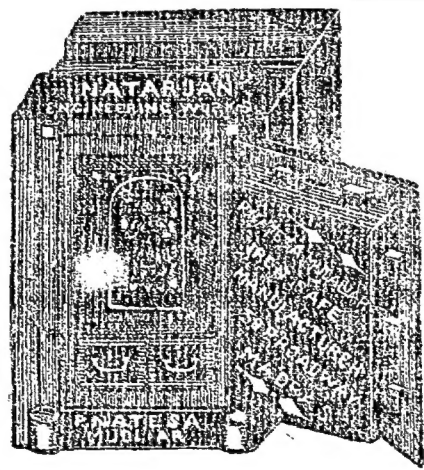
తెలిగించినది: శ్రీయుత చిల్లరిగె శ్రీనివాసరావు.

ఇందలికథ లతిచమత్కారములు — హంతకు నశ్యపిండుట — చీటిచోరి పట్టుకొనుట — మున్నగు రహస్యా
శ్యేషణము లిందు మిక్కిలి రమ్యముగ వర్ణింపబడినవి. వెల చందాదారులకు రు 0.8-0; ఇతరులకు 0.12-0.

సరనము

దృఢమైనది

నమ్మకమైనది.

యిప్పటికే ప్రస్తుత ప్రకారము బాగుగా తయారుచేయబడిన ఇనుపపెట్టెలు
ఈదిగువ తెలుపబడిన వారివద్ద అమ్మకమునకు సిద్ధముగాయున్నది.
బాంతులు, కంపెనీలు, కార్యాలయములు, హోటళ్లలో సంగ్రహము
మొదలగువాటికి సరఫరా చేయబడినవి. (1429)

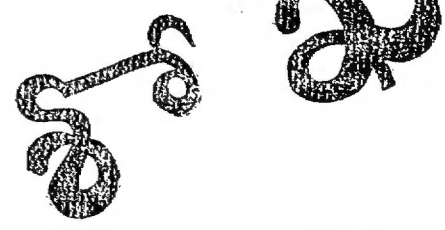
పి. న. శే. శ. మొదలియార్,

ఇనుపపెట్టెలు చేయువారు.

ప్రాప్తికర, 53, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.
నటరాజన్ ఎంబెనీరింగు పట్కను. ఐరన్ అండు బ్రాస్ ఫౌండర్లు
అయిల్ ఎంబెనీలు, మోటారులు, మెషినుభాగములు, మొదలగునవి రిపేరు
చేయుటయందు సమర్థులవారు. రై నుమిల్లుకు కానలస్పీ సిలండర్లు, సాప్లెస్, సబ్బులు, సరసముగా యివ్వబడును. సుబ్బరాయశిల్పి, పెద్దనాయకన్ పేట,
మద్రాసు. మెషినులకు సంబంధించిన భాగములన్నియు అర్జరు గావచ్చిన
తయారుచేసి యివ్వబడును. ఉత్తరములు (వ్రాసిన విధము) వ్రాయబడును.

బలహీనము, వరముల బలహీనము

మొదలగు వాటి.

Deschiens' syrup

2821

విరపుడు ఉపయోగించును.
ఇది, ఆరోగ్యమును, బలము, నియంత్రణపడియ, 30,000 వైద్యులు విశ్వాసము వారు. డిస్పెన్సరీ, పావ
అను మార్కును, గమనించుము. ఎక్కడను దొరుకును.

అమృతాంజనము

మందరి తైలము

డబ్బీ 1-కి నెల రూ 0 8-0 వి. పి. 0-13-0

ఒక డబ్బీ తైలము విడుదల కాచిన ముఖమున ఏర్పడు మెటిమలు మచ్చలుమాను. ముఖము కాంతిబారి, నున్నగా అద్దమువలె ప్రకాశించును. చర్మము మృదుత్వముకలిగి నాంబా లేరును. ఈ తైలము మంచినువాసన గలిగి మిగడవలె నుండును.

గ్రహణి మాత్రలు

20 మాత్రల డబ్బీ 1-కి రూ. 0-8-0

రక్తరేచములు, బంకవిరేచములు, జిగటవిరేచములు, అజీర్ణవిరేచములు, నీటివిరేచములు, మొదలగునవి ఈ మాత్రలను మూడుభాగాలు చేరించిన తోడనే నిలిచిపోవును. పిత్తిని పిల్లలకుకూడ వాడవచ్చును. మెటనే గుణ మిచ్చును.

సుఖభోగి తైలము

డబ్బీ 1-కి రూ. 1-0-0

అన్నివిధముల పుండ్లను, కొరకు పుండ్లను ఈ తైలము ఉపయోగించును. ఈ తైలమును రాచిన పుండ్లు మానును. లోపలికి మాత్రలను తినవలయును. అన్ని గాయములను మాన్పును. కాన సామాన్యమైన గాయములకును వాడవచ్చును.

అమృతాంజనము డిపో, బొంబాయి లేక నెం. 7 తంబుళై డి మదరాసు.

మంచి తెలుగుము!

చాలా లాభము

త్వరపడు!!

చాలా తగ్గించిన ధరలు నాణ్యమైన బనీనులు

ముఖ్యముగా వరకులకు యిందుమూలమున తెలియజేయునది యేమన?

ఇదివరలో కంటే ప్రస్తుతము మామిల్లు యొక్క బనీనులను చాలామంది జనులు ప్రవయోగపర్చుచు. వాటియొక్క నాణ్యమునుగురించి యెక్కువగ స్తుతించుటవల్లను, మరింతగా వెల్లడిచేయు నిమిత్తమై ప్రస్తుతపు మామిల్లుపైను లీప్టుమీద 12½ నూటికి రూ 12-8-0 కమీషను మామూలు యిండియానూలు బనీనులుకన్నా, (పట్టు, పత్తి) బనీనులకు నూటికి రూ 15-0-0 కమీషన్ యున్నా 100 డబ్బీ ఒకేతూరి ఖరీదు చేసేవారికి వేరే టరమ్సున్నా యేర్పరచితిమి గనుక తక్షణము కావలసినవారు వ్రాసుకోవచ్చును.

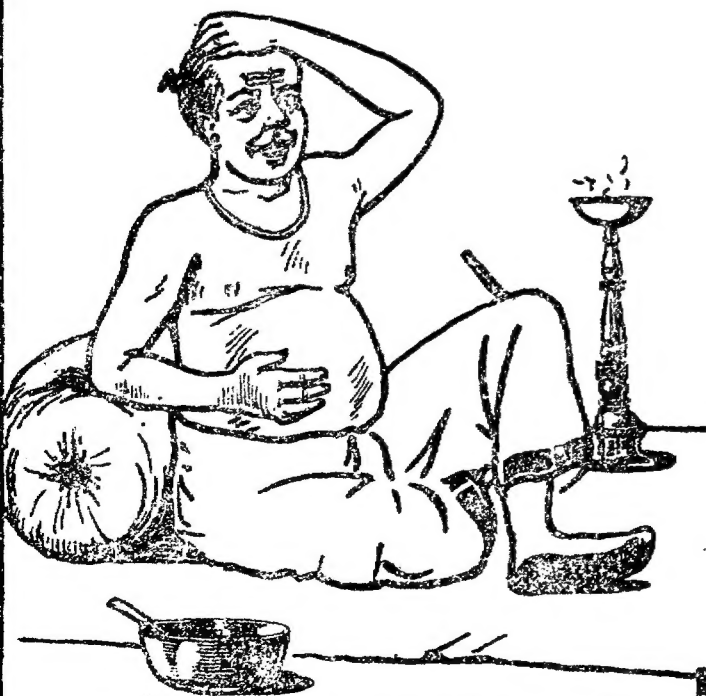
1458

శాంపిలు ప్యాకెట్టు ౧-కి ఖరీదు రూ 6-0-0.

తంటివిలాసము:

బనీన్సు, బెజవాడ. మానేజరు:- ఆంధ్రమోజీరీమిల్సు, బెజవాడ. (దక్షిణ ఇండియా)

మలకోశము, మెదడు చల్లదనముగా

నున్నచో ఏవ్యాధియైనను వచ్చునను భయములేక ఉండవచ్చును.

మలకోశము, మెదడుచల్లదనముగానున్న ఏవ్యాధియైనను నిర్భయముగానుండవచ్చును. ఇదియే శాస్త్రములందు చెప్పబడియున్నది. ఈపద్ధతిని అమృతాంజనము వారికి ఏవ్యాధియైనను క్రమముగా రాచిన్నప్పుడు "పేటెంటు" బ్రాన్డిని వాడిన ఉపరమును చల్లగాను, మల్లకోశమును కుద్రముగాను ఉంచుచు, భృశముగా రాచియును. మలకోశము కుద్రముగాను, భృశముగాను మూడువార్లు వ్రేచును మెదడుచల్లగాను ఉండును. అజీర్తి, జ్వరము, రుల కొట్టి మొదలగునవి వచ్చుననిభయమేలేదు. వైద్యులు కవిరాజులు వానిని ఉపయోగించుచున్నట్లు ఏర్పడును కిపాచ్చు చేయుచున్నారు. దానిచేరి గిన మంచిఫలములనుబట్టి. రాచిన్నప్పుడు "పేటెంటు" బ్రాన్డి కంటేను కుద్రమెట్టియు, తేలికయైన ఆహారము లేదని వైద్యులు, కవిరాజులే అంగీకరించియున్నారు. కొనుగూ, ఆరోగ్యవంతులు, ముసలివారు వయస్సువారు మొదలగువా రందరును (దీనినివేర్పడుచు ఉపయోగించవలెను.)

అమృతాంజనము

జగత్ప్రసిద్ధమైనది

అన్ని సుఖాలకుమంచిమందు

అమృతాంజనము ప్రాచ్యదేశ మూలకల సంపుటిచే హిందూదేశమునందు సిద్ధముచేయబడిన లోకప్రఖ్యాతమైనమందు. ఇది ఇప్పుడెప్పుడు తయారుగున్ను క్రొత్తమందు గాదు, ఇరువదేండ్లుగా దేశమునందు దంతటను వాడుకలో నుండి మెప్పును బొందిన. దివ్యామృతము నోవ్వలు, వాపులు, గాయములు, బిళ్ళలు, పోటులు, తేలుకులు, మొదలగు బాధలను అమృతాంజనము ప్రథమ సహాయముగా మెటనే పనిజేయును. చర్మముపైన రాచిన లోపలికి వ్యాపించి లోపలి నోవ్వలు సయితము పోగలవు. నెత్తురు ప్రతిక్షణమునందు శరీరాంగములకు ఆహారపదార్థములను గొనిపోయి అచ్చటి కిథిలపదార్థములను గ్రహించి ప్రాణరక్షణము జేయుచున్నది.

అన్ని మాపులూ దొరకును

అమృతాంజనం డిపో,

మదరాసు

బొంబాయి